

د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي

پښتو کتابښود

Ketabton.com

۱۳۸۷ ل کال

محمد اسمعیل یون

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د کتاب پېژندنه

|||||

د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پنځوسو (۱۳۲۳-۱۳۷۳) کلونو پښتو کتابښود

د کتاب نوم: ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود

لیکوال: پوهیالی محمد اسمعیل یون

خپرندوی: یون کلتوري یون

چاپشمبر: ۱۰۰۰ ټوکه

لومړی چاپ: ۱۳۷۶ ل کال

دویم چاپ: ۱۳۸۷ ل کال

د لیکوال پرله پسې نومره: (۹)

د خپرندوی پرله پسې نومره: (۹)

کمپوزر: ضیاء الرحمن ضیاء

د دې اثر د دویم چاپ په اړه خو ټکي

دا اثر ما پر ۱۳۷۳ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي، د پنځوسمې کلیزې په ویاړ لیکلی و، هغه وخت کابل کې سخت جنگونه وو، پوهنتون په واقعیت کې ترلی و او یوازې په کابل ښار کې شپږ اووه ځله له یوه ځایه بل ځای ته مهاجر شوی و. درې کاله وروسته ددې زمينه برابره شوه، چې دا اثر چاپ کړم، هغه وخت په ټول کابل کې یو کمپیوټر هم نه و، چې ما پرې دا اثر کمپوز کړی وای، نو ځکه مې له گران ورور او خوږ ژبي شاعر صدیق الله بدر څخه هیله وکړه چې که دا راته په خپلو مبارکو گوتو ولیکي، بدر چې زما د فرهنګي مبارزې یو پخوانی ملگری او د سختې ورځې یار دی، په ورین تندي یې زما غوښتنه ومنله، دا اثر یې د څو میاشتو په بهیر کې خطاطي کړ، هغه هم یوازې د ثواب په بدل کې، دا کتاب درې کاله له ما سره پاتې شو، ځکه چې مالي لگښت ورته نه برابرېده، بیا مې د همدې پوهنځي له خپل یو ټولگیوال (احمدالله) څخه هیله وکړه چې دا کتاب چاپ کړي، د هغه اقتصاد ښه و، په تاجکستان او نورو هېوادونو کې یې تجارت هم کاوه، هغه هم زما خبره په خلاصې ټنډې ومنله. کله چې مې کتاب پېښور ته یووړ، نو له نورو کاغذونو سره مې په یوه ځانگړې پلاستيکي کڅوړه کې خوندي کېښود، څو ورځې راسره په گل حاجي پلازا کې و، له ځان سره به مې گرځاوه، ددې اثر همدا یوازېنۍ خطاطي شوې نسخه راسره وه، هغه کاغذونه چې بدر ورڅخه دا کتاب خطاطي کړی و، هغه متفرقه کاغذونه وو، ډېر منظم نه وو او د همدې څو کلونو په بهیر کې مې له لاسه وتي وو.

پر هغه ورځ چې مې دا اثر له گل حاجي پلازا څخه قصه خوانۍ کې دانش چاپخونې ته ورووړ، نو سخته گرمي هم وه، ددې ترڅنګ ما سره نورې کڅوړې هم وې، چې نور ناچاپ کتابونه او یادښتونه هم په کې وو. گل حاجي پلازا کې مې یوه سیوري ته پر کتاره ډډه لگولې وه، کله چې تلم نو کڅوړې مې ځان سره واخیستې، موټر کې کېناستم، ((گوره قبرستان)) ته لا نه وم رسېدلی چې زړه کې مې څه ټکه پرېوته، ما ویل راځه دا کڅوړې وگوره، نه چې څه شی پاتې نه وي، کله چې مې کڅوړې راجگې کړې، لږ سپکې راښکاره شوې، دننه مې ولټولې اخوا دېخوا مې ښې واړولې، هر څومره چې گورم کتاب نه شته، زړه مې ډیپ ولوېد، ما ویل لکه چې د څو کلونو خواري مې اوبو یووړه، حیران وم چې چېرته به رانه لوېدلی وي، ځان سره مې فکر وکړ راځه گل حاجي پلازا ته لاړ شه، د هیلې یوازېنۍ ځای همغه دی، که هلته نه و نور نو زړه صبر کړه، له (صدر بازار) نه بېرته راوگرځېدم، گرمي نو دومره زور اخیستی و، چې د چا خبر خوله یې لگوله، خوزه پر داسې غم اخته وم، پوه نه وم، چې پر څومره وخت بېرته گل حاجي پلازا ته رسېدلی يم. همغه ځای کې چې ساعت دمخه ولاړ وم، څو ځله کښته و پورته تېر شوم، بیا هملته غلی ودرېدم، وروستی امید مې هم له لاسه ورکړ، لس پنځه لس دقیقې همداسې ځای پر ځای ولاړ وم، چورت وړی وم، چې ترڅنګ مې یو ځوان ودرېد، ماته یې وویل یون صیب خو به نه یې؟ ما ویل ولې نه یون يم، بیا یې راته وویل څه خو به درنه پاتې نه

وي؟ ما ويل والله چې دغسې يو کتاب مې چاپ ته وړه، تيار په ترس کې خطاطي شوی و، هغه راڅخه ورک شوی دی، ځکه بېرته راغلم، دې وخت کې هغه لږ موسکي غوندې شو، کڅوره يې رابنکاره کړه، دا خو به نه وي، ما ويل ولې نه والله همدا دی، د کڅورې منځ مې وکوت، کتاب په کې ايښی و، پر سترگو مې رڼايي راغله، وجود مې يخ شو، ارام شو، ما ويل کور دې ودان چې پر ما دې څومره غټ زېږی وکړ. هغه وويل: زه همدلته په هغه دفتر کې کار کوم، پر دې لاره تېرېدم چې دا کڅوره مې وليده، راجگه مې کړه، چې ومې کتل، کتاب په کې و او بيا ستا نوم پرې ليکل شوی، نو ځکه مې ځان سره وساته، ما ويل حتمي بېرته همدلته ورپسې راځې، زه خپله کتابونه کمپوزوم، ماته د کتاب درد او ستونزې معلومې دي، چې څومره سخت کار دی، خو څه ښه شو چې کوم بل ځای کې درنه نه دی پاتې شوی، ما ويل ډېره مننه وروړه ما سره دې ډېره زياته نېکي وکړه، څه خدمت درته وکړم، هغه ويل نه مننه، ښه کار دا وشو چې کتاب پيدا شو، ما ويل خفه ورته په دې وم، چې دا يې يوازېنۍ نسخه ده او بله يوه پاڼه هم ما سره نه شته. هغه ځوان نه مې يو ځل بيا مننه وکړه، کڅورې مې ټولې ځان سره ښې چک کړې او ژر د قصه خوانۍ پر لوري رهي شوم، د دانش چاپخونې مسئول اسدجان ساپي ته مې وويل: دا کتاب راته ژر چاپ کړه، هغه خپل ماشين ورپسې راووبست، ماته يې وويل: څومره او په کوم کاغذ؟ ما ورته وويل مه په کاغذ پسې گرځه او مه يې شمېر پسې، همدا اوس يې چاپ ته ورکړه، دا ټوله کيسه مې ورته وکړه، هغه ويل خدای درسره ډېره نېکي کړې ده، سملاسي يې نورزي ته وويل، ژر دا کتاب يوسه چې پستنګ يې کړي او سبا اول همدا چاپ کړه. دا و ددې اثر يو داستان. اوس چې له هغه وخته نږدې دولس کاله تېرېږي، زه يو ځل بيا خپل اثار په دې نيت چاپوم، چې د مرگ له خطرې وژغورم. طبيعي خبره ده، چې دا اثر څرگندې نيمگړتياوې لري، خو د هغه وخت ظرفيتونه هم بايد په پام کې ونيول شي، لکه د انساني مغز محصول هر اثر چې له نيمگړتياوو خالي نه وي، دا اثر هم خپلې نيمگړتياوې لري، خو اوس چې يې زه بيا چاپوم، د همدې مشخص کلکتيف د پنځوس کلن فعاليت د څرنگوالي په انعکاس کې ماته بې گټې نه ښکاري. تر چاپ وروسته به (که ژوند مو ملگري و) طبعاً ددې اثر ياد شمار گڼې د کابل پوهنتون ادبياتو پوهنځي ته هم ورکوم، هلته به له دې اثر څخه گټه اخيستل کېږي، په تېره بيا د مونوگرافو په تنوع کې به مرسته وکړي؛ تر يوه حده به د تکراري او کليشه يي مونوگرافو مخنيوی وکړي. دا اثر به د ادبياتو پوهنځي د محصلينو او استادانو مخ ته پروت وي، کله چې ددې پوهنځي لسيزې او يا شليزې پوره کېږي، کېدی شي څوک پرې نور څه زيات کړي او سمونې په کې وکړي. اوس چې د کمپيوټر زمانه ده او د لاس خواري کمپيوټر ته انتقال شوې، نو ټولو ليکوالو ته بويه چې خپل اثار نه يوازې د بياچاپ له لارې خوندي کړي، بلکې د انټرنېټ څپو ته يې هم وروسپاري، چې هم د مرگ له خطرې خوندي شي او هم بې گټه اخيستنه عامه او اسانه شي. ما د خپل کار د بشپړاوي او خونديتوب لپاره همداسې يو لړۍ پيل کړې او له نورو ليکوالو هم هيله لرم، چې خپل کارونه په خپله تنظيم کړي او خپل اثار له ټولو احتمالي خطرونو څخه وژغوري، که چېرې دوی په خپلو اثارو کې د بيا سمون او زياتون غوښتونکي هم وي، نو د خونديتوب په حالت کې ورته دا کار لا اسانه کېږي. له ټولو افغان ليکوالو د همدې فرهنگي هيلې د تطبيق په هيله.

په درناوي

پوهندوی محمد اسمعیل یون

ارگ، د جمهوري ریاست ودانۍ

کابل- افغانستان

د ۱۳۸۷ ل کال د کب ۲۰ مه نېټه

څو خبرې او د ليکوال پېژندگلوې

دغه رساله (د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پنځوسو کلونو پښتو کتابښود) د ۱۳۷۵ل کال په لومړنيو ورځو شپو کې، يون صاحب د کتابت په خاطر ماته راکړه، ما هم په خوشالي سره د کتابت پر چارو پيل وکړ او تر څه مودې ځنډ وروسته مې خپل کار سرته ورساوه. کله چې د کتاب چارې ترسره شوې، رساله مې د هغه ليکوال ته ور وسپارله. د رسالې د ورسپارلو په جريان کې يون صاحب پر خپلې رسالې د څه ليکنې پېرزوينه راباندې وکړه، چې دا دی د همدغې پېرزوينې له مخې غواړم څو شېبې د يادې شوې رسالې او بيا د گران يون پر پېژندگلوې درسره وغږېږم.

تر دغې رسالې دمخه دوه نور کتابونه په دغه برخه کې د چاپ له ډگره راوتلي دي. لومړنی کتاب د ښاغلي ليکوال رازمحمد وينس دی، چې (پښتو کتابونه) نومېږي. په دغه کتاب کې د برتښ موزيم د پښتو کتابونو د معرفي ترڅنگ دننه په هېواد کې د چاپ شويو کتابونو يو فهرست هم ورکړل شوی دی. دويم کتاب د هېواد نوميالي ليکوال او محقق ښاغلي حبيب الله رفيع په دوو ټوکونو کې ليکلی، چې (پښتو پانگه) نومېږي.

همدارنگه په دغه برخه کې عتيق الله پژواک هم يوه بريالۍ هڅه کړې ده، چې په خپل وار د يادونې وړ ده.

دغه رساله چې اوس ستاسو په لاس کې ده له يادو شويو کتابونو څخه يو څه توپير او نوی والی لري او هغه دا چې دا رساله د يو مشخص کلکتيف د استفادې په غرض ليکل شوی او هم په ځانگړې ډول د پنځوسو کلونو په بهير کې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د استادانو او فارغانو له پېژندگلوې سره سره د هغوی د اثارو او هم د مونوگرافونو بشپړه معرفي نامه ده.

دغه رساله په داسې وخت او حالاتو کې ليکل شوې ده، چې په وطن کې د اور او وينو سيندونه جاري وو، د ډاډ او اطمینان هېڅ څرک نه لگېده او د پوره نهيليو ورځې شپې وې، څو ک چې په هغو حالاتو کې دلته مېشت وو، سره له ډېرې وېرې او ترهې يې د ورځني ژوند بارونه کارل. زموږ ليکوال د هغې اورنۍ مينې له مخې چې له خپلې ژبې او خپل فرهنگ سره يې لري، په همدغو اور وړينو شېبو کې خپله رساله وليکله او د هغه د بشپړتيا په خاطر د گوليو، راکټونو او بمونو په باران کې کتابتون په کتابتون وگرځېد او ډېر کتابونه يې پسې وکتل.

ددغې رسالې ژبه ډېره خوږه او روانه ده، بې ځايه حاشيه روي په کې نه را ترسترگو کېږي، په ډېرو لنډو او وړو جملو کې ډېر څه په کې بيان شوي دي. کومه وروستۍ خبره چې غواړم ددغې درنې رسالې په باب وکړم، هغه داده چې کېدی شي د ځينو تخنيکي ستونزو له امله لا هم د ډېر شمېر ليکوالو او د هغو د اثارو او هم مونوگرافونو ياد په دې رساله کې راغلی نه وي.

په پای کې هیله څرگندوم، چې دغه رساله لکه څنگه چې ښایي همداسې ډېره گټوره او اغېزمنه ثابته شي او هغه ستونزې چې له دې امله راپېښې دي له دې سره له منځه لاړې شي.

یون صاحب په خپلې رسالې کې د گڼ شمېر وتلو او نوميالیو لیکوالو او د هغو د پښتو اثارو پېژندگلوي درسره کوي او زه غواړم چې د یون صاحب د ژوند هېنداره درته وځلوم.

پر افغانستان او افغاني فرهنگ او خپلې ژبې اورنی مین پوهیالی محمد اسمعیل یون د ارواښاد محمدخان زوی د ۱۳۴۶ل کال پر کب میاشت د لغمان ولایت د الینگار ولسوالۍ د نیازیو په یوې روښنفرې کورنۍ کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې په الینگار ولسوالۍ کې سرته رسولې، پر ۱۳۶۶ل کال کې له خوشال خان لېسې نه فارغ شوی دی. تر فراغت وروسته پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانگې ته لاړ او پر ۱۳۷۰ل کال له نوموړې څانگې فارغ او پر همدې کال د پښتو څانگې د علمي کادر غړی شو.

یون صاحب تراوسه پورې دا لاندې ادبي فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱- هیلې، گډ شعري جونگ، راټولونه، ۱۳۶۷ل کال چاپ.

۲- نیمگړي ارمانونه، د حیران د شعرونو جونگ، سریزه او راټولونه، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۳- د لوونو فصل، گډ شعري جونگ، راټولونه، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۴- د استاد الفت نثري کلیات، سریزه او راټولونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۵- استاد زیار د پښتني فرهنگ یو ځلاند ستوری، څېړنیز اثر، ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۶- مټکور، د شعرونو مجموعه، د لیکوالو انجمن، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۷- د نازو انا یاد، سریزه او د مقالو راټولونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۸- د محمدگل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه، ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۹- د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پنځوسو کلونو پښتو کتابښود، همدا رساله.

همدارنگه د شعرونو دویمه مجموعه یې هم چاپ ته تیاره ده، چې یوه زیاته برخه یې په ځینو پښتو خپرونو کې چاپ او خپره شوې ده.

په سپېڅلې پښتني مینه

صدیق الله بدر

ددې اثر اړتياوې، نیمګړتياوې او بریاوې

د ۱۳۷۳ل کال پر لړم میاشت، چې پوهنتون د څووم ځل لپاره د پرله پسې جګړو له امله، له تجارت، جمهوریت، زرغونې لېسو، له پلان وزارت، کابل پولیتخنیک او د امام زمان له تکیه خانې څخه د خیرخانې مېنې په درېیمه برخه کې د سرور کاینات مسجد ته په مهاجرت مجبور شوی و، نو په همدې ترینګلي او جګړه ییز حالت کې د پوهنځي د هغه وخت د مشرتابه له خوا وپتېیل شوه، چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي (پنځوسمه کلیزه) ونمانځل شي.

په همدې نیت ما ته هم بلنه راکړل شوه، چې د ادبیاتو پوهنځي د ټول ژوند په بهیر کې د دې پوهنځي د ځینو نامتو استادانو پر ادبي خدمتونو په ځانګړې ډول پر اثارو لیکنه وکړم. ما چې کله په دې باب د کتابونو پانې واپړولې نو خدای (ج) شاهد دی، چې لیکنه وار په وار اوږدېدلې. یو ځل بیا راته هغه اړتیا رادمخه شوه، چې مور ورسره په پوهنځي کې د زده کړې پر وخت مخامخ وو. زموږ د تحصیل په وخت کې د محصلینو غټه ستونزه دا وه، چې هېڅ داسې کیلي موجود نه وه، چې د هغې په زور دې محصلین د ادبیاتو د لویې نړۍ ور پرانیزي او په دې لویې دنیا کې دې د خپل اند، ذوق او موخې نیلي وځلوي.

هر چا چې به کومه وړه لیکنه هم کوله، نو اخځونو او کتابونو پسې به سرگردانه و، ان دا چې استادانو به په رسمي توګه سیمینار او کورنۍ دنده وروسپارله، بیا به هم د کتابونو په لټون او پیدا کېدن کې پاتې راغلل، کله کله خبره تر دې بریده هم رسېدله چې استادان به هم د پوره اخځونو په ورکړه کې له ستونزو سره مخامخېدل.

دا ستونزه د پای لیکونو (مونوګرافونو) د لیکلو پر وخت لا ډېره څرګندېدلې، فارغان به یو او بل ماخذ پسې لالهنده وو. څرنګه چې په پښتو څانګه کې د تېرو کلونو د مونوګرافونو بشپړ کتابښود او نومښود موجود نه و، نو داسې هم شوي چې یوه ټاکلې موضوع څو تنو فارغانو ته ورکړل شوې ده. د کتابونو او یا هم د اخځونو نشتوالي له کبله ځینو استادانو خپلو فارغانو ته ډېره ساده او بسیطه موضوع هم ټاکله، چې له آره په یو پایلیک لیکلو نه ارزې.

ځینې داسې اشخاص هم له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغېدل، چې په پای کې یې د (شلو) ادبي کتابونو نومونه هم په پرله پسې ډول اخیستلی نه شول، هغه چا چې له ادبیاتو سره یې پوره مینه لرله، د هغو لپاره هم دا امکان موجود نه و، چې په خپله ټاکلې څانګه کې تېر شوي کارونه ترسترګو تېر او پر نورو کېدونکو باندې غور وکړي.

همدغو نیمګړتیاوو ما کې دا ولوله پیاوړې کړه، چې لږ تر لږه په دې برخه کې داسې یوه هڅه وکړم، چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي ځانګړي ډول په پښتو څانګه کې دغه تشه که پوره ډکه نه شي، نو د محصلینو یو څه اړتیا خو حل کړي.

لکه څنګه چې ددې رسالې له نامه څخه ښکاري په دې کتابګوتي کې هڅه شوې، چې د پښتو کتابونو پېژندنه وشي، خو ځای نیم په کې د ځینو لیکوالو د یو نیم فارسي کتاب یادونه هم راغلې. داسې ټاکل شوې وه، چې د یو بشپړ

کتابښود په څېر به د هر کتاب څه ناڅه پوره پېژندنه راځي، خو د تخنیکي ستونزو او د ځينو تذکرو د نابشپړ ثبت په وجه دا هيله پوره نه شوه. ځينو ځايونو کې د کتاب د چاپ کلونه او خپرندوی ارگانونه هم پاتې شول. يوازې د ليکوالو په همغه پېژندنې بسنه وشوه چې په ادبياتو پوهنځي پورې اړه لري. څرنگه چې د ادبياتو پوهنځي تراوسه پورې بېلابېل پړاوونه وهلي او بېلابېل نومونه يې غوره کړي، ځينې ځانگې يو وخت په ادبياتو پوهنځي پورې تړلې، خو وروسته بيا خپلواک پوهنځي ورڅخه جوړ شوي، دلته هم د هغو د استادانو او نورو ليکوالو د هغو اثارو يادونه شوې، چې دوی د ادبياتو له پوهنځي سره وخت ناوخت تړښت لرلی دی.

د يو شمېر هغو استادانو د يادون امکان هم میسر نه شو، چې په بېلابېلو وختونو کې يې په پوهنځي کې د استادۍ دنده سرته رسولې او اثار يې ليکلي، همدارنگه د ځينو هغو فارغانو ياد چې د اثارو خاوندان دي. دا ددې اثر بله نیمگړتيا ده. له علمي او د کتابښودنې له میتود سره سم هم د دې کتاب محتويات برابر شوي نه دي. يوازې د وخت اړتيا په پام کې نيول شوې ده او همدا ډول نورې ډېرې نیمگړتياوې، خو د پښتو مل دی: ((تور توتان- له ياره قربان)) خو زه په دې خوښ يم، چې ما د خپل احساس بار تر دې دمه راوړساره، د علمي نیمگړتياوو د بشپړاوي لپاره نورو ته خپله هيله ورغځوم. خو له دې سره سره که زما دا نیمگړی زیار د پښتو ژبې او ادب مینانو، پالونکو په ځانگړي ډول د ادبياتو پوهنځي د راتلونکو محصلينو د گټې اخیستنې، د هغوی د ادبي کړاو په اسانۍ او نورو ادبي چارو کې په درد ولگي او له اړتياوو يوه اړتيا پوره کړي، نو دا به زما ددې او هغې بلې نړۍ د روحي ارامتيا او ډاډ سبب شي.

په ټوله انساني او پښتني مينه

پوهيالی محمد اسمعيل يون

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لنډه تاریخچه

((د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د ۱۳۲۳ ال کال د لړم (عقرب) پر میاشت جوړ شو. پر دې وخت د ژبو او ادبیاتو پوهنځي ((د ادبیاتو فاکولته)) په نامه یادېده. دغه مهال په کابل پوهنتون کې یوازې درې پوهنځي (طب، حقوق او ساینس) جوړ شوي وو.

پر ۱۳۲۷ ال کال بنځینه قشر ته هم ددې زمینه برابره شوه چې په ادبیاتو پوهنځي کې زده کړې وکړي. پر دې مهال دې برخې د نارینه وو له برخې څخه جلا او بېلې خپلې درسي چارې پرمخ وړلې.

پر ۱۳۲۹ ال کال د ادبیاتو د فاکولتې د محصلینو شمېر تر (۸۰) تنو څخه زیات و، پر ۱۳۶۵ کال دا شمېر (۱۴۰۰) تنو ته ورسېده، پر ۱۳۵۹ کال د هغو کسانو لپاره چې د ورځې یې د ځینو ستونزو له کبله نه شول کولای درسي چارو ته حاضر شي، د ادبیاتو د شپې پوهنځي جوړ شو.))¹

د ادبیاتو پوهنځي د جوړولو موخه دا وه، چې د هېواد ځوان نسل د فرهنګپالنې او فرهنګیالی په روحیه وروزي، د خپل هېواد له تاریخ او ثقافت څخه یې خبر کړي او په دې ډول د خپل هېواد له فرهنګ څخه بهرنیان او د هغو له فرهنګ او ژبو سره خپل هېوادوال اشنا کړي. له دې پرته د مسلکي ښوونکو روزنه او په بېلابېلو پوهنیزو او ادبي برخو کې د مسلکي کادرونو، څېړونکو او لیکوالو روزنه د پوهنځي بله موخه وه.

((د ۱۳۴۰ او ۱۳۴۴ کلونو ترمنځ د ژورنالیزم، الماني او فرانسوي ژبو څانګې هم په دې پوهنځي کې جوړې شوې. څرنګه چې پر دې وخت په ادبیاتو پوهنځي کې پر ژبو او ادبیاتو سربېره نور علوم، چې بشري علوم هم په کې شامل وو، تدریسېدل، نو پر ۱۳۴۴ لمریز کال ((د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي)) په نوم ونومول شو او پر ۱۳۵۸ ال کال ((د ژبو او ادبیاتو پوهنځي)) په نوم یاد شو.

د ۱۳۵۲-۱۳۶۲ ل کلونو په واک کې په ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي کې یو لړ بدلونونه رامنځته شول، پر ۱۳۵۳ ال کال کله چې د تعلیم او تربیې پوهنځي لغوه شو، نو د هغه پوهنځي د انګلیسي ژبې او ادبیاتو څانګه، د اجتماعي علومو ډیپارټمنټ، د تعلیم او تربیې ډیپارټمنټ او نور تشکیلات د ادبیاتو او بشري علومو په پوهنځي پورې وتړل شول او په دې ډول ددې پوهنځي علمي فعالیتونه نور هم زیات شول.

وروسته ډیپارټمنټونو او ځینو نورو څانګو زیاته پراختیا وکړه او ځینې ډیپارټمنټونه له دغه پوهنځي څخه بېل شول او د یوه ځانګړي پوهنځي بڼه یې غوره کړه.

پر ۱۳۵۸ ال کال د ادبیاتو او بشري علومو له پوهنځي څخه د جغرافیې ډیپارټمنټ بېل او د علومو پوهنځي له جیولوژي اوسرولوژي ډیپارټمنټ سره یوځای شو او په ګډه یې له ځمکپوهنې څخه د ژورنالیزم، تاریخ او اجتماعي علومو ډیپارټمنټونه بېل او پر ۱۳۵۸ ال کال یې د ((اجتماعي علومو پوهنځي)) جوړ کړ، وروسته پر ۱۳۶۵ ال کال د تاریخ

او فلسفې پوهنځي پر کار پيل وکړ، دغه راز د ۱۳۶۳ل کال د چنگاښ پر ۱۸مه نېټه د ښکلو هنرونو اختصاصي ډيپارټمنټونه له ژبو او ادبياتو پوهنځي څخه بېل او ((د ښکلو هنرونو پوهنځي)) په نوم يې مستقل پوهنځی جوړ کړ. ۱.

تر ۱۳۷۰ل کاله پورې د ژبو او ادبياتو پوهنځي په تشکيلاتي جوړښت کې (۹) ډيپارټمنټونه: (پښتو، دري، اوزبکي، روسي، هسپانوي، فرانسوي، الماني، عربي او انگليسي) موجود وو.

پښتو څانگه د ۱۳۳۵ل کال په وروستيو کې ((د فلسفې او ادبياتو له څانگې څخه بېله او مستقلة څانگه شوه)).

د ژبو او ادبياتو پوهنځي د خپل عمر د (۵۰) کلونو په واټن کې په زرگونو علمي او کادميک کادرونه ټولني ته وړاندې کړي دي.

((يوازې په يوه لسيزه (۵۷-۶۷) کې په ادبياتو پوهنځي کې (۴۵۹۲) تنه محصلين شامل شوي او (۱۷۱۷) تنه فارغ التحصيلان يې هېواد ته وړاندې کړي دي.

دلته به د ژبو او ادبياتو پوهنځي د فارغانو يو لښتليک (جدول) راوړو، چې د هغو فارغانو د څرنگوالي څرگندويي کوي:

د فراغت کال د فارغانو شمېر

((۱۳۲۷ل کال لومړۍ دوره ۳ تنه

۱۳۲۸ل کال ۷ تنه

۱۳۲۹ل کال ۹ تنه

۱۳۳۰ل کال ۱۹ تنه

۱۳۳۱ل کال ۱۴ تنه

۱۳۳۲ل کال ۲۰ تنه

۱۳۳۳ل کال ۲۶ تنه

۱۳۳۴ل کال ۲۵ تنه

۱۳۳۵ل کال ۱۵ تنه

۱۸ تنه	کال ۱۳۳۶
۲۷ تنه	کال ۱۳۳۷
۲۶ تنه	کال ۱۳۳۸
۳۲ تنه	کال ۱۳۳۹
۳۵ تنه	کال ۱۳۴۰
۴۱ تنه	کال ۱۳۴۱
۶۲ تنه	کال ۱۳۴۲
۵۶ تنه	کال ۱۳۴۳
۶۳ تنه	کال ۱۳۴۴
۵۸ تنه	کال ۱۳۴۵
۷۱ تنه	کال ۱۳۴۶
۹۵ تنه	کال ۱۳۴۷
۱۴۲ تنه	کال ۱۳۴۸
۱۴۳ تنه	کال ۱۳۴۹
۷۱ تنه	کال ۱۳۵۰
۶۷ تنه	کال ۱۳۵۱
۷۷ تنه	کال ۱۳۵۲
۱۵۸ تنه	کال ۱۳۵۳
۱۴۴ تنه	کال ۱۳۵۴
۲۵۶ تنه	کال ۱۳۵۵
۱۶۷ تنه	کال ۱۳۵۶

۲۳۵ تنه	۱۳۵۷ ل کال
۱۸۴ تنه	۱۳۵۸ ل کال
۱۲۸ تنه	۱۳۵۹ ل کال
۱۵۵ تنه	۱۳۶۰ ل کال
۱۴۹ تنه	۱۳۶۱ ل کال
۱۸۴ تنه)1	۱۳۶۲ ل کال
۱۲۰ تنه	۱۳۶۳ ل کال
۸۸ تنه	۱۳۶۴ ل کال
۱۶۴ تنه	۱۳۶۵ ل کال
۱۴۴ تنه	۱۳۶۶ ل کال
۹۱ تنه	۱۳۶۷ ل کال
۱۵۲ تنه	۱۳۶۸ ل کال
۱۱۹ تنه	۱۳۶۹ ل کال
۱۸۵ تنه	۱۳۷۰ ل کال
؟	۱۳۷۱ ل کال
؟	۱۳۷۲ ل کال
؟	۱۳۷۳ ل کال *

((پر ۱۳۶۷ ل کال د ادبیاتو پوهنځي د استادانو شمېر (۱۳۶) تنه ته رسېده، چې له هغې جملې څخه (۱۰) تنه د دوکتورا د درجې لرونکي، (۴۵) تنه د ماسترۍ درجې لرونکي او پاتې یې لیسانس و)) (۱)

د ۱۳۶۳ ل کال په دویمه نیمايي کې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په پښتو او دري څانگو کې د ماسټرۍ پروگرام پیل شو، چې د یو څو دورو تر فراغت وروسته دا پروگرام له خنډ سره مخامخ شو. پښتو، دري او روسي څانگو د یو ټاکلي وخت په جریان کې د ماسټرۍ پروگرام پر مخ وړی دی.

تر ۱۳۷۰ ل کال پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په منځني ډول هر کال (۶۰) تنه فارغان ټولنې ته وړاندې کړي دي. د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له ۱۳۵۸ ل کال څخه تر ۱۳۶۵ کاله پورې پر مستقلو کتابونو سربېره د لیسانس دورې لپاره (۱۷۰) عنوانه لکچرنوټونه چاپ او خپاره کړي دي، دغه راز د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د خپل (۵۰) کلن فعالیت په بهیر کې یو شمېر بهرني محصلین هم روزلي، دا محصلین اکثراً له بهر څخه د پښتو او دري ژبو د زده کړې په خاطر راتلل، هغو بهرنیانو چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په پښتو څانگه کې زده کړې کړي دادي:

گڼه	نوم	په پوهنځي کې د شاملېدو نېټه	ملت	څانگه
۱	عارف عثمانوف	۱۳۳۷ ل کال	ازبک-شوروي	پښتو
۲	حسن الشیخ	//	مصري	//
۳	فنگ گواتای	۱۳۳۸ ل کال	چینایي	//
۴	وانگ خوځای	//	//	//
۵	تونگ شن یانگ	//	//	//
۶	چن مین	//	//	//
۷	تولی کن	//	//	//
۸	چي ده ون خای	//	//	//
۹	تاکشی کتو فوجي	۱۳۳۸ ل کال	جاپانی	پښتو
۱۰	دلترفل فیشرارکیالوجسات	//	المانی	//
۱۱	نواته	۱۳۳۹ ل کال	جاپانی	//
۱۲	عبدالرحیم	۱۳۴۰ ل کال	شوروي	//
۱۳	بیک مراد	//	//	//
۱۴	پریت پتنگه کتیوریا	۱۳۴۳ ل کال	هندي	//
۱۵	مگنی گراس نیید	۱۳۴۴	امریکایي	//
۱۶	لین چانگ پاو	//	چینایي	//

۱۷	شنگ توشینگ	//	//	//
۱۸	موتی فو	//	//	//
۱۹	توستر لایس راس موسنت	//	ڊنمارکی	//
۲۰	مسن راسه مارکو ویس	۱۳۴۵ ل کال	یوگوسلاویایی	//
۲۱	هرلندا ایالیز	۱۳۴۶ ل کال	امریکایی	//
۲۲	جی پل کوپریت لویز	//	//	//
۲۳	سموت پتریس	//	انگلیدی	//
۲۴	جینی کانیا	//	شوروی	//
۲۵	چی پوسو روزبا	//	//	//
۲۶	کارنیکوف	//	//	//
۲۷	میرزاگیروا	۱۳۴۶ ل کال	//	//
۲۸	کرولیف	//	//	//
۲۹	میکولوچ ترنول ولیکی	//	//	//
۳۰	ولادیمیر کولوویچ دوکوف	//	//	//
۳۱	نانچینکو	//	//	//
۳۲	یارکو	//	//	//
۳۳	اسپرنا بلینا	//	//	//
۳۴	د-ن چیوا	۱۳۴۷ ل کال	بلغاریایی	//
۳۵	جناسولیتیر	//	چلکوسلواکیایی	//
۳۶	پخلینا تاتانیانیکو لینا	۱۳۴۹ ل کال	شوروی	//
۳۷	میکرون حرگالینا چولیا	//	بلغاریایی	//
۳۸	گولڈ یکرولیز	//	امریکایی	//
۳۹	مگنی گوردن کی	//	//	//
۴۰	عضاف السید زیران	۱۳۵۱	مصری	//
۴۱	کونیکن اینا ماروتا	//	فنلندی	//
۴۲	انتررابرت ستی چن ارتر	//	برتانیایی	//
۴۳	اینابما ریاتا	//	فنلندی	//
۴۴	ماریاتا	۱۳۵۲ ل کال	بلغاریایی	//
۴۵	الین	۱۳۵۲ ل کال	بلغاریایی	//

۴۶	برناردس کنگه	۱۳۵۴ ال کال	بلغاریایی	//
۴۷	گنرین ای نوراس	۱۳۵۲ ال کال	امریکایی	//
۴۸	رونالد چترنگی	//	کانادایی	//
۴۹	ماریاششتز	//	کانادایی	//
۵۰	اسکره شنیده	۱۳۵۲ ال کال	امریکایی	//
۵۱	فلپ هرزیچ	//	//	//
۵۲	وپر اپاستواله	//	//	//
۵۳	وزیلا زخاراوایا	//	بلغاریایی	//
۵۴	کارتیرو	//	برازیلی	//
۵۵	یادویکه	۱۳۵۳ ال کال	پولندی	//
۵۶	برنارد گنگ	۱۳۵۵ ال کال	برتیانیایی (1)	//

(1) اسدالله حبیب: د اجتماعي علومو مجله، کابل پوهنتون، ۱۳۶۵ ال کال، (۱-۱۸ مخونه)

(1) پوهنتون کابل در ده سال اخیر، ۱۳۶۷ ال کال، کابل پوهنتون، ۱۲-۱۴ مخونه.

(1) پوهاند عبدالرزاق زهیر، پوهنځی ادبیات در (۴۰) سال اخیر، ۱۳۶۴ ال کال، ۳۰-۳۱ مخونه.

(۱) پوهنتون کابل در ده سال اخیر، ۱۳۶۷ ال کال، کابل پوهنتون، ۱۲-۱۴ مخونه.

*-۱۳۷۱-۱۳۷۳ کلونو کې د جگړو له امله د پوهنځي د فارغانو شمېر دقیق معلوم نه دی.

(1) پوهنځی ادبیات در چهل سال اخیر.

ژبو او ادبياتو پوهنځي چاپ کړي کتابونه

له ۱۳۲۳-۱۳۷۰ ل کاله پورې د ژبو او ادبياتو پوهنځي له خوا يو زيات شمېر علمي، ادبي او هنري غونډې او سيمينارونه جوړ شوي، دغه راز د ادبياتو پوهنځي له خوا يو شمېر علمي موضوعات تحقيق او خپرل شوي او يو لړ کتابونه خپاره شوي، چې موږ به دلته ددې ډول اثارو نومونه واخلو:

- ۱- د پشه يانو شفاهي ادبيات.
- ۲- په افغاني ټولنو کې د ښځو اجتماعي وضع.
- ۳- انگېرنې، کرکې او کړنې: زېورالدين زېور او سپوږمۍ نوري، ۱۳۴۶ ل کال چاپ.
- ۴- د خوشال د کلياتو انساني قاموس.
- ۵- پښتو ويي پوهنه؛ مجاور احمدزيار، ۱۳۵۷ ل کال چاپ.
- ۶- پښتو پښويه (گرامر)، مجاور احمد زيار، ۱۳۶۲ لمریز کال چاپ.
- ۷- د غلام محی الدين افغان افکار او اثار، ۱۳۶۲ ل کال چاپ.
- ۸- د پښتو ادبياتو تاريخ (دويم ټولگي لپاره)، ډاکټر زېورالدين زېور، ۱۳۵۸ ل کال.
- ۹- د پښتو ادبياتو تاريخ (درېيم ټولگي لپاره)، ډاکټر زېورالدين زېور، ۱۳۶۸ ل کال چاپ.
- ۱۰- د پښتو ادبياتو اوسنۍ دوره، (درېيم ټولگي لپاره)، ډاکټر زېورالدين زېور، ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
- ۱۱- اوسني ادبيات، ډاکټر زېورالدين زېور، ۱۳۶۱ ل کال.
- ۱۲- د پښتو اصطلاحي قاموس، ډاکټر زېورالدين زېور، ۱۳۶۱ ل کال چاپ.
- ۱۳- د پښتو گرامر، زرغونه زېور، ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
- ۱۴- د پښتو نحو، زرغونه زېور، ۱۳۶۶ ل کال چاپ.
- ۱۵- د پټې خزانې فرهنگ، پوهاند عبدالشکور رشاد.
- ۱۶- د پښتو ادبي سبکونه،
- ۱۷- د پښتو ادبياتو تاريخ، لومړی ټوک، پوهاند حبيبي، ۱۳۵۴ ل کال چاپ.
- ۱۸- د گولډ شتيت پښتو فرهنگ، پوهاند رشاد، ۱۳۵۶ ل کال چاپ.

- ۱۹- د جبر او اختیار ډيالکتیک، پوهاند مجروح، ۱۳۵۶ل کال چاپ.
- ۲۰- ژبنی څېړنې، پوهندوی شاکر.
- ۲۱- د وړمې مجلې د تاریخي مضامینو فهرست، تدوین لمان مراد.
- ۲۲- تاریخي پېښې، عبدالروف بېنوا.
- ۲۳- پښتو متون، لومړی ټوک، عبدالرزاق زهیر.
- ۲۴- پښتو متون، دویم ټوک، عبدالرزاق زهیر.
- ۲۵- د بایزید روښان خیرالبیان.
- ۲۶- پښتو مصادر، محمداعظم ایازی.
- ۲۷- انشا او پښتو ادب، پاینده محمد زهیر.
- ۲۹- د تاریخ په باره کې، محمد حسن ضمیر ساپی.
- ۳۰- د پښتو گرامر، هربرت پنزل، د محمد رحیم الهمام ژباړه.
- ۳۱- خلاصة المریدن، شمس الدین کاکړ، د پوهنوال میرحسین شاه اهتمام او مقدمه.
- ۳۲- د افغان یاد
- ۳۳- د خلکو تجربې
- ۳۴- د غرونو څوکې، عبدالکریم پتنگ.
- ۳۵- پښتو نوی مصدر.
- ۳۶- نومورکي مورخین، پوهاند حبیبی
- ۳۷- فواید فقیرالله.
- ۳۸- د میا فقیرالله پېژند لیک.
- ۳۹- اسماء الحسنی.
- د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پر پښتو کتابونو سربېره د وړمې مجله هم په پښتو ژبه تر ۱۳۳۶ل کال راهیسې بیا تر شپېتمو کلونو پورې خپره کړې ده.

((د وږمې مجلې لومړۍ ګڼه د ۱۳۳۶ کال د تلې پر میاشت چاپ شوه)) (1). همدغه راز دغه پوهنځي د علمي، ادبي او هنري مسایلو په باب په لسګونو سیمینارونه جوړ کړي او یو زیات شمېر لکچرنوټونه او نور درسي مواد یې چاپ او خپاره کړي دي.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استادان او د هغوی کتابونه

۱- پوهاند عبدالحی حبیبی:

لوی استاد پوهاند عبدالحی حبیبی زموږ د هېواد د معاصر فرهنگ او ادب د لویو خدمتگارانو له جملې څخه دی. استاد له یوې خوا د هېواد د فرهنگ د پرمختګ او زرغونتیا لپاره ګڼ شمېر اثار ولیکل او له بلې خوا یې د فرهنگي او علمي مرکزونو په جوړولو کې هم کارنده ونډه واخیستله، استاد د یو شمېر نورو فرهنگي بنسټونو ترڅنګ د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د رغښت په کار کې هم خپلې هلې ځلې نه دي سپمولي او د هېواد ددغه فرهنگي بنسټ په جوړښت او فعالیت کې یې ستړیاوې ګاللي دي. استاد پر ۱۳۲۳ل کال (د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د تاسیس له کال څخه) تر ۱۳۲۵ل کال پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د رئیس په توګه پاتې شوی) ۱)) (او تر دې وروسته یې هم پر بېلابېلو وختونو د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو او دري ژبو او ادبیاتو استاد پاتې شوی دی.

تراوسه پورې د هېواد په دننه او بهر کې د استاد تر (۱۰۰) زیات ادبي او علمي اثار چاپ شوي دي، د استاد زیات اثار په دري ژبه خپاره شوي دي او یو شمېر یې هم په عربي او اردو ژبو خپاره شوي دي.

څرنگه چې موږ دلته د پښتو اثارو کتابښود ترتیبوو، نو دلته به د استاد د هغو کتابونو نومونه واخلو، چې په پښتو ژبه لیکل شوي او پر بېلابېلو وختونو خپاره شوي دي.

۱)) - د خوشال خټک مرغلرې (د خوشال خټک کلیات) سمون مقابله، تعلیقات او مقدمه، کندهار، ۱۳۱۶ل کال چاپ.

۲- د عبدالقادر خټک دېوان؛ سمون، مقابله، تعلیقات او مقدمه، کندهار، ۱۳۳۷ل کال چاپ.

۳- پښتو او پښتونواله: کندهار، ۱۳۳۷ل کال چاپ.

۴- پسرلنۍ سندرې، پښتو منظومه: کندهار، ۱۳۱۷ل کال چاپ.

۵- د احمدشاه بابا دېوان: سمون، مقابله او مقدمه، کابل، ۱۳۲۲ل کال چاپ.

۶- پټه خزانه: تصحیح، تعلیق او دري ترجمه، کابل، ۱۳۲۲ل کال چاپ، تهران، ۱۳۴۰ل کال چاپ، کابل، ۱۳۵۴ درېیم چاپ، کابل، ۱۳۵۷ل کال څلورم چاپ، کابل پوهنتون.

۷- د پښتو ادبیاتو تاریخ لومړی ټوک.

۸- د پښتو ادبیاتو تاریخ دویم ټوک، کابل ۱۳۲۴ل کال چاپ.

۹- پښتانه شعرا لومړی ټوک؛ کابل، ۱۳۲۰ل کال چاپ.

- ۱۰- د پښتو ادبياتو تاريخ: د ادبياتو پوهنځي د درېيم ټولگي لپاره، ۱۳۴۷ ل کال چاپ.
  - ۱۱- د افغانستان پېښليک (کرونولوجي) کابل، ۱۳۵۳ ل کال چاپ.
  - ۱۲- د پښتو ادبياتو تاريخ: د ادبياتو پوهنځي د څلورم ټولگي لپاره، ۱۳۴۷ ل کال چاپ.
  - ۱۳- د البيروني کتابښود: کابل ۱۳۵۲ ل کال چاپ.
  - ۱۴- په اوسني پښتو شعر کې د ژوند څپې: کابل ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
  - ۱۵- پير روښان، د خيرالبيان مقدمه: کابل ۱۳۵۳ ل کال چاپ.
  - ۱۶- د پښتو ادب په تاريخ کې قصيده: کابل ۱۳۵۷ ل کال چاپ.
  - ۱۷- پښتو د تاريخ او لغت په رڼا کې: کابل ۱۳۴۷ ل کال.
  - ۱۸- د پښتو ژبې او ادب موقف د مرکزي اسيا د خلکو په تمدونونو کې: (په پښتو او انگليسي) ژبه خپور شوی، کابل، ۱۳۵۶ ل کال چاپ.
  - ۱۹- د شيخ الاسلام عبدالله انصاري سيرت او شخصيت: کابل ۱۳۴۱ ل کال چاپ.
  - ۲۰- د خوشال سواتنامه: مقدمه او تعليقات، کابل ۱۳۵۸ ل کال چاپ.
  - ۲۱- د امير علي شېر فکري او سياسي شخصيت: کابل ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
  - ۲۲- پښتو نثر ته کره کتنې: کابل، ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
  - ۲۳- اسماني نغمې او لاهوتي سرودونه: کابل ۱۳۶۱ ل کال چاپ.
  - ۲۴- تذکرة الاوليا، کابل ۱۳۶۲ ل کال چاپ. ((1))
- دغه راز د استاد حبيبي يو شمېر نورې ليکنې د هېواد په بېلابېلو خپرنیو ارگانونو کې لکه: وږمه، کابل، عرفان مجلو، زېري، ازاد افغانستان جريدو او ځينو نورو خپرونو کې خپرې شوي دي او هم يې د يو شمېر ليکوالو پر ادبي، تاريخي او نورو اثارو ليکنې، حاشيې، تعليقات او سريزې ليکلي دي.

۲- غلام جیلانی جلالی:

نوموړی هم د هېواد د ملي فرهنگ له لویو خدمتگارانو څخه و، پر خپل وخت یې یو زیات شمېر اثار لیکلي، د اثارو زیاته برخه یې په پارسي ژبه لیکلې، خو په پښتو ژبه کې یې هم د یادونې وړ اثار لیکلي دي. نوموړی ((پر ۱۳۲۵ ل کال په ادبیاتو پوهنځي او منځني دارالمعلمین کې د پښتو او دري ژبو استاد پاتې شوی دی ((۱)). دا دی دلته ددغه استاد د پښتو اثارو یادونه کوو:

۱- د مصر مختصر تاریخ له ۵۰۰ ق م څخه تراوسه: د کابل کالنی ۳ گڼه کې چاپ شوی دی.

۲- د اولي اعدادې تاریخ، ناچاپ.

۳- د افغانستان د طبیعي جغرافیې په باب یوه رساله: د ۱۳۱۳ ل کال د کابل کالنی چاپ.

۴- د پنځم ټولگي حساب: د پوهنې د وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۵- د پښتو ادبیاتو اجمالي تاریخ: ۳ ټوک (اریانا دایرة المعارف) کې پر ۱۳۳۷ ل کال چاپ شوی دی.

۶- د پښتو ځانتنی ادب او موسیقي: پر ۱۳۶۰ ل کال چاپ شوی دی.

۷- د اندلس مدنیت: د پوهنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۸- د پښتو ملي ادب او موسیقي: ناچاپ.

۹- د علم صوت رساله: په کابل مجله کې خپره شوې ده. ((۲))

۳- استاد گل پاچا الفت:

استاد گل پاچا الفت ((پر ۱۳۳۵ ل کال په لومړۍ رتبه د پښتو ټولنې رئیس شو او د پوهنې (ښوونې او روزنې) وزارت د عالي شورا په غړیتوب ومنل شو، همدارنگه د کابل پوهنتون د حقوقو او ادبیاتو پوهنځيو د پښتو استادي هم ورپه غاړه شوه. ((۱))) د استاد الفت اثار په دې ډول دي:

۱- د پسرلي نغمه: د شعرونو لومړۍ مجموعه، ۱۳۲۰ ل کال چاپ.

۲- ښه لمسون: د شعرونو دویمه مجموعه، چې د هغه په خپل لیک ملي ارشيف کې خوندي ده.

۳- عالي افکار: د شعرونو درېیمه مجموعه، د ننگرهار مطبعه، ۱۳۲۷ ل کال چاپ.

- ۴- د ازادۍ پيغام: د شعرونو څلورمه مجموعه، کابل افيست چاپ.
- ۵- غوره اشعار: د شعرونو پنځمه مجموعه، کابل، ۱۳۴۱ ل کال چاپ.
- ۶- د زړه وينا: د شعرونو شپږمه مجموعه، کابل، ۱۳۴۱ ل کال چاپ.
- ۷- بله ډيوه: د نثرونو لومړنۍ مجموعه، د پښتو قرائت درسي مرستيال مجموعه، کابل، ۱۳۲۰ ل کال.
- ۸- نوی سبک او نوی ادب: د هنري نثرونو دويمه مجموعه، کابل چاپ.
- ۹- غوره نثرونه: د ادبي نثرونو درېيمه او بشپړه مجموعه، کابل، ۱۳۳۶ ل کال چاپ.
- ۱۰- څه ليکل يا ليک پوهه: څېړنه، ننگرهار مطبعه، ۱۳۳۸ ل کال چاپ.
- ۱۱- املا او انشاء: څېړنه، کابل ۱۳۳۸ ل کال چاپ.
- ۱۲- ليکوالي، (املا او انشاء: کابل، ۱۳۳۹ ل کال چاپ.
- ۱۳- لغوي څېړنه: کابل ۱۳۲۱ ل کال.
- ۱۴- پښتو سندرې: څېړنه، کابل، ۱۳۲۵ ل کال.
- ۱۵- ملي قهرمان: (د خوشال خټک په باره کې)، کابل ۱۳۴۴ ل کال چاپ.
- ۱۶- منطق: علمي اثر، کابل، ۱۳۳۵ ل کال.
- ۱۷- پښتو کلي پنځم جلد، لومړی ټوک: درسي، کابل، ۱۳۲۱ ل کال.
- ۱۸- پښتو کلي پنځم جلد، دويم ټوک: درسي، کابل، ۱۳۲۱ ل کال چاپ.
- ۱۹- لوړ خيالونه او ژور فکرونه: د ادبي نثرونو ترجمه، کابل ۱۳۳۵ ل کال.
- ۲۰- احمدشاه بابا: له دري نه پښتو ته ترجمه، کابل مجله، ۱۳۲۳ ل کال.
- ۲۱- نوی څرک: (د پښتو لغاتو مقايسه له نورو ژبو سره).
- ۲۲- څه گورم او څه اورم؟
- ۲۳- اجتماعي نظريات: په پېښور کې چاپ شوی دی.
- ۲۴- د ټولني علم: (ترجمه)

۲۵- د موفقیت لار: (ترجمه)) 1)

۲۶- اسلام او د اسلام نقش د فرد او جامعی په جوړولو کې: پر ۱۳۵۸ ل کال په لاهور کې چاپ شوی دی.

۲۷- د استاد الفت نثري کلیات: پر ۱۳۷۰ ل کال په کابل کې چاپ شوی دی.

۴- استاد عبدالروف بېنوا:

استاد عبدالروف بېنوا هم یوه موده د ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی.

پښتو اثار یې دادي:

۱- پښتو کلي: څلورم جلد، لومړی ټوک، ۱۳۲۰ ل کال، پښتو ټولنه.

۲- پردیس: د علامه اقبال د ((مسافر)) نومي منظوم کتاب، په پښتو نظم ترجمه ده، پر ۱۳۲۱ ل کال په انیس ورځپاڼه کې خپره شوې ده.

۳- پښتو د شاهانو په دربار کې: (رساله)، ۱۳۲۲ ل کال، کابل کالنی.

۴- پښتنې مېرمنې: (تذکره) ۱۳۲۳ ل کال، د مطبوعاتو ریاست.

۵- د هوتکو په دوره کې پښتو: (رساله)، ۱۳۲۴ ل کال، کابل مجله کې خپره شوې ده.

۶- میرویس نیکه: ۱۳۲۵ ل کال، پښتو ټولنه.

۷- اریایي، فارسي، پښتو مرثیې او وېرني: تحقيقي رساله، ۲۶-۱۳۲۵ کلونه، کابل کالنی.

۸- د غنمو وړی: تاریخي منظومه رساله ده، په دې رساله کې د احمد شا بابا د جلوس د ورځې منتظره ترسیم شوې ده، ۱۳۲۵ ل کال چاپ.

۹- د پیرمحمد کاکړ د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، ۱۳۲۵ ل کال پښتو ټولنه.

۱۰- ادبي فنون: دا کتاب پر ۱۳۲۶ ل کال د پښتو ټولني له خوا چاپ شوی دی او دا لاندې ادبي فنون یې په پښتو بیان کړي او په پښتو کې یې تطبیق کړي دي: معاني بیان، بدیع، عروض، قافیه، خطابه او د لیکنې اصول، دا کتاب دهغو درسونو مجموعه ده، چې استاد بېنوا د ادبیاتو پوهنځي دافتتاح پر لومړي کال د هغه پوهنځي لومړي ټولگي ته ورښودلي وو.

۱۱- ویس زلمیان: ۱۳۶۶ ل کال پښتو ټولنه.

- ۱۲- د ډارمستتر پښتو څېړنې: دا کتاب فرانسوي مشهور لیکوال او مستشرق جیمس ډارمستتر، په فرانسوي ژبه لیکلی، ښاغلی سیدقاسم رښتیا په پارسي ترجمه کړی او استاد حبیبی او استاد بېنوا په پښتو ترجمه کړی دی، پر ۱۳۴۶ل کال د پښتو ټولني له خوا چاپ شوی دی.
- ۱۳- د رحمان بابا د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، وړه جیبی قطع، ۱۳۲۸ل کال چاپ.
- ۱۴- خوشال خټک څه وایي؟ یو وار په هند کې چاپ شوی او دویم ځل پر ۱۳۲۹ل کال د مطبوعاتو دمستقل ریاست له خوا چاپ شوی دی.
- ۱۵- پښتونستان: ۱۳۳۰ل کال، د مطبوعاتو مستقل ریاست.
- ۱۶- د کاظم خان شیدا د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، ۱۳۳۳ل کال، پښتو ټولنه.
- ۱۷- پرېشانه افکار: د شعرونو مجموعه، ۱۳۳۵ل کال، د کابل راډیو نشراتي څانګه.
- ۱۸- گیتانجلي: د رابندرناټ ټاګور اثر، پښتو ترجمه، ۱۳۳۶ل کال، د کابل راډیو نشراتي څانګه.
- ۱۹- لنډۍ: یو شمېر پښتو منتخبې لنډۍ له پارسي او انګرېزي ترجمې سره، انګرېزي ترجمه یې ښاغلي شریقي کړې ده، دغه ترجمه له ښو رنگه تابلوګانو سره پر ۱۳۳۷ل کال د کابل راډیو له خوا چاپ شوې ده.
- ۲۰- خوشال او پسرلی: پر ۱۳۳۷ل کال د کابل راډیو د پښتون رغ مجلې له خوا چاپ شوې ده.
- ۲۱- د زړه خواله: ادبي نثرونه، پر ۱۳۳۸ل کال په اصلاح ورځپاڼه کې خپاره شوي او هم د یومستقل اثر په توګه چاپ شوي دي.
- ۲۲- پښتو قرائت: د لسم ټولګي لپاره، ۱۳۳۹ل کال چاپ.
- ۲۳- زور گنھکار: ۱۳۳۶ل کال چاپ.
- ۲۴- اشتباه: (ډرامه)
- ۲۵- اوسني لیکوال، لومړی ټوک، ۱۳۴۰ل کال، د مطبوعاتو مستقل ریاست.
- ۲۶- اوسني لیکوال، دویم ټوک، د مطبوعاتو مستقل ریاست.
- ۲۷- اوسني لیکوال، درېیم ټوک، ۱۳۴۶ل کال، د پښتو د تعمیم او انکشاف لوی مدیریت(1).

۵- قیام الدین خادم:

استاد قیام الدین خادم هم د یوې مودې لپاره په ادبیاتو پوهنځي کې تدریس کړی دی، اثار یې دادي:

چاپ شوي اثار:

- ۱- معلم پښتو: د کندهار چاپ.
- ۲- پښتو کلی: ۱-۴ ټوکونه (له مگرو سره).
- ۳- د کوچنیانو اخلاقي پالنه: (ترجمه)
- ۴- نوی ژوندون: (د ادبي نثرونو مجموعه)
- ۵- پښتونولي: (د پښتو دودونه او اخلاق).
- ۶- بایزید روښان: (تاریخي، تحقیقي رساله)
- ۷- د شریف سرگذشت: (له اردو نه ترجمه شوی ناول)
- ۸- د مرغلرو امېل: (د شعرونو لومړۍ مجموعه)
- ۹- څاروان: (د شعرونو دویمه مجموعه)
- ۱۰- خیالي دنیا: (د ادبي نثرونو دویمه مجموعه)
- ۱۱- نبوغ او عبقریت: (اجتماعي فلسفي څېړنه)
- ۱۲- نوې رڼا: (د مقالو مجموعه)
- ۱۳- د پښتو ننني لیکوال: تذکره پر ۱۳۱۷ او ۱۳۱۸ل کال په کابل کالني کې چاپ شوې ده.
- ۱۴- د پښتو د تاریخ یوه سره پاڼه.
- ۱۵- د خوشال او رحمان موازنه.
- ۱۶- مکارم الاخلاق: (له عربي څخه ترجمه)
- ۱۸- پښتانه شعرا: د لومړي او دویم ټوک ځینې برخې.
- ۱۹- پارسیان څوک وو؟: (تاریخي څېړنه)

- ۲۰- په تذكرة الاوليا تبصره.
- ۲۱- کوشانيان څوک وو؟: (تاريخي څېړنه).
- ۲۲- د بابا نصيحت نامه: (منظومه).
- ۲۳- سيدکمال او ببوجانه: (داستان).
- ۲۴- د پښتو پټۍ: (د پښتو الف بي په باره کې).
- ۲۵- لوی اصحابان: (مذهبي تاريخ او سيره).
- ۲۶- نشنيليزم او انتر نشنيليزم: (مليت او بين المليت).
- ۲۷- افغاني حکومت.
- ۲۸- د پښتو نثر تاريخي تطورات او د نثر ليکونکو تذکره: کابل کالني ۱۳۱۹-۱۳۲۰ کلونه.
- ۲۹- معياري پښتو.
- ۳۰- لرغوني پښتانه قومونه.
- ۳۱- پښتو قرائت د دويم ټولگي لپاره.
- ۳۲- پښتو قرائت د درېيم ټولگي لپاره.
- ناچاپ اثار:
- ۱- د پښتونخوا قيصې.
- ۲- مکالمات.
- ۳- عزيزه حب خير.
- ۴- سورگل.
- ۵- کانفرانسونه.
- ۶- کره پښتو.
- ۷- پښتو زده کړه.

- ۸- نصوص الحكم.
  - ۹- د پښتو شاعري.
  - ۱۰- پښتو په غربي ليكدود.
  - ۱۱- پښتني پور.
  - ۱۲- پپړۍ او پښتانه.
  - ۱۳- د پښتنو قامولي.
  - ۱۴- غوره سندرې.
  - ۱۵- د پښتو مشاعرې.
  - ۱۶- اينده پښتنو ته.
  - ۱۷- د تنقيد حق.
  - ۱۸- ساتلې خزاني
  - ۱۹- د پښتو ولسي ادب.
  - ۲۰- د شعرونو درېيمه مجموعه.
  - ۲۱- د ادبي نثرونو مجموعه
  - ۲۲- د داستانونو مجموعه
  - ۲۳- مجلسي شاعران.
- او نور)1...

۶- پوهاند صديق الله رښتين:

پوهاند صديق الله رښتين د پښتو ادب يو لوی خدمتگار او عالم دی. رښتين صاحب زياته موده د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد پاتې شوی او زموږ د ځوان نسل د روزنې لپاره يې د يادونې وړ هلې ځلې کړي دي. د استاد رښتين اثار په دې ډول دي:

- ۱- پښتانه شعرا: دويم ټوک.
- ۲- پښتو کلي لومړی ليار ښوونکی.
- ۳- پښتو کلي شپږم سمستر
- ۴- د پښتو ادب تاريخ.
- ۵- پښتو اشتقاقونه او ترکيبونه.
- ۶- د پښتو لومړی گرامر (فارسي)
- ۷- نوی ژوند: (د پښتونستان په باره کې)
- ۸- د پښتنو مجاهدې: (تاريخي اثر)
- ۹- د مومند عبدالحميد دېوان.
- ۱۰- د پښتو قيصې.
- ۱۱- پښتونيار.
- ۱۲- د ميوند هنداره: (ژباړه)
- ۱۳- دهند سفر.
- ۱۴- د خوشال خټک بازنامه.
- ۱۵- د معارف د دويم او درېيمو ټولگيو قرائت.
- ۱۶- د معارف د شپږم ټولگي دينيات.
- ۱۷- د پښتونستان واقعات: (رساله).
- ۱۸- پښتو ادبيات: (رساله)
- ۱۹- پښتو نثر.
- ۲۰- د پښتو ادب درې مشهورې کورنۍ.
- ۲۱- د پښتو او سانسكریت نژدېوالی.

- ۲۲- پښتو ژبښودنه.
- ۲۳- نوميايي شاعران.
- ۲۴- ادبي اوتاريخي سمونې.
- ۲۵- گرامري اصطلاحات.
- ۲۶- ديني هنداره: (له عربي نه ژباړه)
- ۲۷- د خوشال طب نامه: (چاپونه، کتنه او سمونه)
- ۲۸- د حميد نيرنگ عشق: (چاپونه، کتنه او سمونه).
- ۲۹- د ميا شرف عروض: (چاپونه، کتنه او سمونه).
- ۳۰- پښتنې مېرمنې: (ډرامه، ناچاپ).
- ۳۱- د ژوند وظيفې: (ترجمه، ناچاپ)
- ۳۲- ځلاندي پلوشې: (ترجمه، ناچاپ).
- ۳۳- د پښتو اشعارو قسمونه: ناچاپ
- ۳۴- پښتو څېړنه: ناچاپ
- ۳۵- د ننگرهار او قطغن سفر: ناچاپ
- ۳۶- د پښتونستان مقالې: ناچاپ
- ۳۷- د معارف د دويم ټولگي پښتو قرائت: ناچاپ.
- ۳۸- د ژوند سندره: ناچاپ
- ۳۹- د مصر سفر: ناچاپ.
- ۴۰- د شوروي اتحاد سفر: ناچاپ.
- ۴۱- د قلمي نسخو د څېړنې لار: ناچاپ
- ۴۲- پښتو پېژندنه: ناچاپ

- ۴۳- روښان ستوري: ناچاپ
- ۴۴- سبک پېژندنه: ناچاپ
- ۴۵- د هېواد نندارې: ناچاپ
- ۴۶- نومپالي پوهان: ناچاپ
- ۴۷- پښتني لارښود: ناچاپ
- ۴۸- د هند کتابخانې: ناچاپ
- ۴۹- د پښتو قلمي نسخې: ناچاپ
- ۵۰- د مهتمم پېژندنه: ناچاپ
- ۵۱- د خپلواکۍ هڅې: ناچاپ
- ۵۲- د پښتو تاريخي څېړنه: ناچاپ
- ۵۳- تاريخي ليکونه: ناچاپ
- ۵۴- د فکر پلوشې: ناچاپ
- ۵۵- د شعرونو مجموعه: ناچاپ
- ۵۶- پښتو گرامر: ناچاپ، دوه ټوکه کې.
- ۵۷- خوږه وږمه: ناچاپ
- ۵۸- نړۍ وال کنفرانسونه: ناچاپ
- ۵۹- رنگارنگ گلونه: ناچاپ
- ۶۰- د پښتو نثر هنداره: چاپ).1)

۷- اکاډميسين پوهاند عبدالشکور رشاد:

استاد عبدالشکور رشاد د هېواد له نومپاليو پوهانو څخه يو پوه دی. ډېره موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې د استاد په توگه پاتې شوی دی او زموږ د اوسني ادبي بهير زيات ليکوال د استاد له پوهنيزو وړانگو څخه برخمن شوي دي. دا دی دلته د استاد د پښتو اثارو يادونه کوو:

- ۱- لودي پښتانه: پښتو ټولنه، ۱۳۳۶ کال چاپ.
- ۲- د تولستوي درې نکلونه: ژباړه، د هېواد ورځپاڼې له خوا پر ۱۳۳۹ کال کې چاپ.
- ۳- د زړه وینې: شعرونه، ۱۳۷۰ ل کال چاپ.
- ۴- د بېلتون غږ: ناچاپ.
- ۵- لاله: ناچاپ
- ۶- روڼې اوښکې: ناچاپ
- ۷- ملحد شاهي او ملاشاهي: شعرونه، ناچاپ.
- ۸- پښتو قرائت: د (۱۱) ټولگي لپاره، د ښوونې او روزنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.
- ۹- پښتو قرائت: د (۱۲) ټولگي لپاره، د ښوونې او روزنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.
- ۱۰- د احمدشاه بابا د شهنامې تحشیه او تعلیق.
- ۱۱- د قیصه خوانۍ خونړۍ پېښه: د سرحدونو چارو وزارت له خوا چاپ شوی دی.
- ۱۲- مکتبي قاموس چې له (۶-۱۲) ټولگي پورې د ښوونځيو د پښتو کتابو د پنځو او شپږو زرو لغاتو تشریح کوي.))1)
- ۱۳- ډیلی د پښتنو په وخت کې: ۱۳۳۹ ل کال چاپ.
- ۱۴- دامیر خسرو دهلوي هندي شاعري: ۱۳۵۳ ل کال
- ۱۵- دخیرالبیان په سریزه کې درې مقالې: ۱۳۵۳ ل کال
- ۱۶- دخیرالبیان لغتونه: په ۱۲۲ مخونو کې د ۱۳۵۳ ل کال چاپ.
- ۱۷- د دولت لوانی د دېوان سریزه: د ۱۳۵۳ ل کال چاپ.
- ۱۸- د واصل روښاني د څو شعرونو سریزه او سموونه، د ۱۳۵۳ ل کال چاپ.
- ۱۹- پانې نې، انبت او هیایي او په هغه کې پښتو کلمې، د ۱۳۵۴ ل کال چاپ.
- ۲۰- گیتانجلي سریزه په ۱۰۴ مخونو کې د ۱۳۵۴ ل کال چاپ.
- ۲۱- د تاج سریزه: د ۱۳۵۴ ل کال چاپ.

- ۲۲- د گولډن شتت د فرهنگ سريزه، د ۱۳۵۶ل کال چاپ
- ۲۳- د گلشن روه سريزه، په ۱۹۲ مخونو کې د ۱۳۵۶ل کال چاپ.
- ۲۴- د احمدشاه بابا د څو اشعارو د پښتو شرحې سريزه، د ۱۳۵۶ل کال چاپ.
- ۲۵- د احمدشاه بابا د دېوان غورچاڼ د ۱۳۵۷ل کال چاپ
- ۲۶- بدیع: درسي کتاب د دارالمعلمين له خوا پر ۱۳۵۹ل کال کې چاپ شوی دی.
- ۲۷- د پښتو تجدیدونو تاریخچه، په ۷۴ مخونو کې د ۱۳۵۹ل کال چاپ.
- ۲۸- د ابن سینا د مخارج الحروف پښتو ژباړه.
- ۲۹- د اسمالحسنی سريزه، د ۱۳۵۹ل کال چاپ.
- ۳۰- د ځمکنو میا عمر، د ۱۳۶۰ل کال چاپ.
- ۳۱- د حاجي جمعه بارکزي د دېوان سريزه او لغتنامه د ۱۳۶۱ل کال چاپ.
- ۳۲- پر افغانستان او هند برتانوي څو خبرې، د ۱۳۶۱ل کال چاپ.
- ۳۳- د پټې خزانې فرهنگ.
- ۳۴- درباره ظفرنامه اکبري و ناظم ان، د ۱۳۶۵ل کال چاپ.
- ۳۵- لس مقالې.
- ۳۶- سوبهپاش چند رابوس.
- د استاد ناچاپ اثار:
- ۱- پښتانه شعرا (په اردو کې): په دغه اثر کې هغه په خټه پښتانه شاعران معرفي شوي، چې په اردو ژبه يې شعرونه ويلي دي، په دغه اثر کې (۳۸۳) تنه شاعران راغلي دي.
- ۲- پښتانه شعرا: (په فارسي ژبه کې) په دغه اثر کې (۲۰۰) تنه شاعران معرفي شوي دي.
- ۳- ایا؟، په دغه اثر کې هغه تېروتنې په گوته شوي، چې هغه په پښتو او فارسي ادبياتو او تاريخ کې د پاملرنې وړ دي.
- ۴- غالب جنگ نواب احمدخان بنگښ او د هغه کورنۍ.

- ۵- د پښتني قومونو او قبایلو په باب یادښتونه، په ۲۰۰ مخونو کې.
- ۶- مستشرقین: په دغه اثر کې (۲۰۰) ختیځپوهان چې د افغانستان پښتو او فارسي ژبو په باب یې څېړنې کړي، معرفي شوي دي.
- ۷- امین الملک گل محمدخان غوریاخېل بابر او د هغه کورنۍ (چې د استاد له نیکونو څخه دی).
- ۸- ملي قهرمان غازي محمداکبرخان.
- ۹- سوري پښتانه (لکه لودي پښتانه چې مخکې مو یاد کړل).
- ۱۰- د کندهار د مدرسو تدریسي نصاب.
- ۱۱- حضرت ابوبکر صدیق (رض) په پښتو ژبه، ۱۴۰ مخونو کې.
- ۱۲- په زړه فارسي او اوستا کې پښتو کلمې (د ماسترۍ دورې لپاره).
- ۱۳- د کندهار زیارتونه.
- ۱۴- ادبي قاموس: دغه اثر شپږ ټوکه دی:
- لومړی ټوک: (۱۰۰۰) مخه.
- دویم ټوک: (۵۰۰) مخه
- درېیم ټوک: (۱۰۰۰) مخه
- څلورم ټوک: (۴۷۰) مخه
- پنځم ټوک: (۴۸۰) مخه
- شپږم ټوک: (۹۲) مخه، چې تراوسه هم ترلاس لاندې دی.
- ۱۵- جغرافیایي یادښتونه: دغه اثر دوه ټوکه دی.
- ۱۶- د کندهار تاریخي یادښتونه: په دوه ټوکه کې:
- لومړی ټوک: تر مغولو دمخه د کندهار په باب.
- دویم ټوک: تر مغولو وروسته د کندهار په باب.
- ۱۷- د احمدشاهي عصر نومیالي، په دوه ټوکه کې:

- لومړی ټوک: هغه برخه ده، چې د احمدشاهي شاهنامې د تعلیقاتو په نامه راغلي دي.
- دویم ټوک: له احمدشاهي شاهنامې پرته نور نوميالي دي.
- ۱۸- پښتانه مشاهیر: دا اثر درې ټوکه دی:
- لومړی ټوک: (۱۵۰) مخه، دویم ټوک (۲۰۰) مخه او درېیم ټوک تر لاس لاندې دی.
- ۱۹- د طریقت شجرې: د هغو طریقو په باب دی، چې په افغانستان او پښتنو کې مشهورې دي.
- ۲۰- نسبي شجرې: دغه شجرې څلور ټوکه دي:
- لومړی ټوک: په هندوستان کې د پښتنو نوابی او مشهورې کورنۍ.
- دویم ټوک: د سدوزیو پاچهانو او شهزاده گانو په باب.
- درېیم ټوک: د محمدزیو پاچهانو او شهزاده گانو په باب.
- څلورم ټوک: د پښتنو قومونو په باب عمومي شجرې.
- ۲۱- سل متله په اوو ژبو: دغه اثر په څلورو ټوکو کې تراوسه کښل شوی دی. دغه متلونه، په پښتو، فارسي، عربي، روسي، انگرېزي او اردو ژبو لیکل شوي دي.
- ۲۲- دوه زره (۲۰۰۰) پښتو متله په روسي ژبه.
- ۲۳- د خوشال فرهنگ: دغه اثر په اوو ټوکو کې دی:
- لومړی ټوک: طب نامه، دویم ټوک: بازنامه، درېیم ټوک: رباعیات او قطعات، څلورم ټوک: دستارنامه، پنځم ټوک: غزلیات او قصاید، شپږم ټوک: رباعیات او قطعات، اووم ټوک غزلیات او قصاید.
- ۲۴- د پټې خزانې فرهنگ دویمه برخه.
- ۲۵- د گلشن روه لغتنامه.
- ۲۶- د خیرالبیان لغتنامه.
- ۲۷- د فرهنگونو په باب: په دغه اثر کې ټول هغه فرهنگونه چې په ختیز کې کښل شوي دي، معرفي شوي:
- __ پښتو فرهنگونه د الفبا په ترتیب.
- __ پارسي فرهنگونه د الفبا په ترتیب.

— عربي فرهنگونه د الفبا په ترتيب.

— ترکي فرهنگونه د الفبا په ترتيب.

— هندي فرهنگونه د الفبا په ترتيب.

۲۸- بديع: په (۲۷۱) مخونو کې.

۲۹- بيان: په (۳۱۷) مخونو کې.

۳۰- قافیه: په (۳۰۰) مخونو کې.

۳۱- عروض: په دوو ټوکو کې، لومړی ټوک (۷۶۷) او دویم ټوک (۳۵۰) مخونو کې.

۳۲- معاني: په (۳۸۳) مخونو کې.

۳۳- نقد: د پښتو، پارسي او عربي ادبياتو په تاريخي او علمي برخو کې په (۲۹۳) مخونو کې.

۳۴- په گلشن روه کې د بابوجان منتخباب نثر نه دی (دپوهاندی اثر).

۳۵- لوی احمدشاه بابا د خلکو له نظره)). (1)

۳۶- د کارنامو مېرمنې، ناچاپ.

۸- حبيب الله تېرى نيازی:

حبيب الله تېرى يوه ټاکلې او يوه د يادونې وړ موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې د استاد په توگه پاتې شوی دی.

پښتو اثار يې په دې ډول دي:

۱- ژبه خپله سرته پرېردئ: د کارنل پوهنتون د پروفیسور بناغلي جان هال تالیف دی، چې استاد تېري ترجمه کړی، خو چاپ شوی نه دی.

۲- د شعرونو يوه مجموعه: چاپ شوې نه ده.

۳- د ليک تاريخ او تحول: په متفرق ډول په کابل مجله کې چاپ شوی دی.

۴- معاصر افغاني ادب: ډېره مختصره برخه يې د ۱۳۳۹ل کال په کابل کالنۍ کې خپره شوې ده.)) (۱۱)

۹- پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار:

پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار د هېواد له مخکښو لیکوالو او وتلو ژبپوهانو څخه دی. استاد د خپل ژوند یوه زیاته برخه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګه کې د استاد په توګه تېره کړې ده او تر اوسه یې یو زیات شمېر اثار او لیکنې د هېواد په دننه او بهر کې خپرې شوي دي، دلته یې د ځانګړو اثارو یادونه کوو:

۱- نومتړنګونه یا اسمي ترکیبونه: په الماني ژبه د سویس د برن پوهنتون د ۱۹۷۴م کال خپرونه.

۲- پښتو پښویه (ګرامر): د کابل پوهنتون د ۱۳۶۲ل کال خپرونه.

۳- پښتو ويي پوهنه (لکزیکولوژي): د کابل پوهنتون د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۴- پښتو لیکلار: د ننگرهار د بایزید روښان پوهنتون د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۵- زنداني نغمې: د شعرونو مجموعه، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۶- سوزونه او سازونه: شعري غونډ، د چاپ او خپرونې د دولتي کمیټې ریاست، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۷- اور او وینې: د شعرونو غونډ، د چاپ او خپرونې د دولتي کمیټې ریاست، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۸- وینه او مینه: شعري غونډ، د ملي دفاع وزارت، د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۹- نظر کوتاهی بر زبان و زبان شناسي: د کابل پوهنتون گستر چاپ ۱۳۶۳ل کال.

۱۰- پښتانه او ورونه ملیتونه: ژباړه، د چاپ او خپرونې د دولتي کمیټې ریاست، ۱۳۶۶ل کال.

۱۱- مینه د زړه په وینه: رمان، ۱۳۷۲ل کال چاپ، لاهور.

۱۲- اندو ژوند: شعري طرحې او څلوریځې، د سرحدونو چارو وزارت، ۱۳۶۸ل کال چاپ.

۱۳- پښتو-دري فرهنگ: د برلین د پوهنتون په غوښتنه کښل شوی دی.

۱۴- گلکڅونه: شعري غونډ، د افغانستان د لیکوالو د انجمن خپرونه، ۱۳۶۷ل کال.

۱۵- الماني- پښتو فرهنگ: د برلین پوهنتون په غوښتنه کښل شوی دی.

۱۶- د پښتو الماني ژباړیز پرابلمونه (په الماني ژبه، ناچاپ

۱۷- سپین غر: شعري غونډ، ناچاپ.

- ۱۸- کارپوهه (رارگولوژي): برخه برخه په فولکور مجله کې خپره شوې ده.
- ۱۹- ټولنوال رياليزم: برخه برخه په هنر او ژوندون مجلو کې خپور شوی دی.
- ۲۰- پښتو گړدودونه (لهجې): په وږمې مجله کې چاپ شوی دی.
- ۲۱- پښتو آر پوهه (اتمولوژي): تر ((ژ)) پورې په وږمه مجله کې خپره شوې ده.
- ۲۲- پښتو بدلېچ يا پښتو شعر څنگه جوړېږي؟: د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۱۳۶۹ل کال.
- ۲۳- ليکونه (په پښتو، دري، الماني او انگليسي) ناچاپ.
- ۲۴- ځان پېښې (په پښتو، دري، الماني او انگليسي، ناچاپ
- ۲۵- د هېواد پر ۱۴ ژبو (پښتو، دري، ازبکي، ترکمني، بلوخي، براهوي، ورخي، پشه يي، پاراسوني، کتي (نورستان)، گوجرو، ((گجراتي)) تيرو ((تيراهي))، شغني، کشموني، ۱۰۴ ټوکه گړدودي (لهجوي څېړنې چې د سويس د ملي فونډ له خوا د يونسکو په سپارښتنه د افغانستان (د ژبپوهنې اتلس) په نامه په برن پوهنتون کې ترکار لاندې دي.
- ۲۶- پښتو، دري، پشه يي فولکوري څېړنې.
- ۲۷- د سبرونو نڅا: شعري غونډ، د سيد جمال الدين افغان فرهنگي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
- ۲۸- گلوبیونه: شعري غونډ، د سيد جمال الدين افغان فرهنگي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
- ۲۹- رزم و بزم: شعري غونډ، د سيد جمال الدين افغان فرهنگي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
- ۳۰- څڅواکي: شعري غونډ، د سيد جمال الدين افغان فرهنگي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
- ۳۱- نندارليک (درامه): پر ۱۳۵۷ل کال کښل شوې، خو چاپ او نندارې ته نه دی وړاندی شوی.
- ۳۲- د پټې خزانې ليکزيکي شننه (پټه خزانه، لغوي خزانه)، ۱۳۷۵ل کال چاپ.
- ۳۳- د هندو اروپايي ژبو لرغونی تاريخ (له الماني سرچينو څخه ژباړه)، دکابل مجلې د ۱۳۷۰ل کال د ۳ گڼې برابر
- ۳۴ مخونه يې نيولي دي.
- ۳۴- د پټې خزانې الماني ژباړه او گرامري شننه، دا ژباړه د فرانسوي افغانپوهاند (کيفر) لپاره شوې ده.
- ۳۵- سيندگی (جيبی قاموس) ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۳۶- تر ۱۱۰۰ زیاتې علمي، ادبي، تحقيقي او ژورنالستيکي لیکنې په پښتو، دري، انگلیسي او الماني د هېواد دننه او د باندې خپرې شوي دي. دغه راز یې یو لړ ادبي اثار (د شوروي اتحاد) په څو ژبو او مجاري، الماني، انگلیسي، بلغاریایي او داسې نورو ژبو اړول شوی دی.

د ژوندون مجلې د ۱۳۶۷ل کال د میزان او عقرب د گڼې له مخې د زیار صیب د اثارو شمېر په دې ډول ښوول شوی دی: د اثارو ټول شمېر یې له مقالو پرته ادبي (۱۰) اثره، علمي (۱۶) اثره، تحقيقي (۱۰۴) اثره، مجموعي (۱۳۰) اثره. (۱)

۱۰- پوهاند محمد رحيم الهام:

استاد محمد رحيم الهام د علومو اکاډمۍ د غړي او يوه زياته موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د دري او پښتو څانگو د استاد په توگه پاتې شوی دی. استاد خپلې زياتې لیکنې په دري ژبه کړي دي. مور به یې دلته د پښتو اثارو پېژندنه وکړو:

۱- په اسلامي تصوف يوه مقدمه، ناچاپ.

۲- د تشریحي ژبپوهنې مقدمه، په کابل مجله کې چاپ شوې ده.

۳- د ژبڅېړنې مقدمه، په کابل، وږمه او رهبر مجلو کې خپره شوې ده.

۴- د پښتو ژبې فونیمي جوړښت تحلیل (د پوهندوی علمي رتبې ته) ناچاپ.

۵- د پښتو گرامر طرح: په وږمه مجله کې چاپ شوی دی.

۶- د پښتو گرامر، هربرت پنزل، ژباړه، د ادبياتو پوهنځي له خوا چاپ شوی دی.

۷- تطبیقي ادب: (پښتو ژباړه) په کابل مجله کې چاپ شوی دی.

۸- د پښتو او انگرېزي-مقابله يي فونيم پېژندنه (د ماسټرۍ تيزس) ناچاپ.

۹- د سانسکریت د دوو ټوټو شعرونو ترجمه او تحلیل، ۲ ټوکونو کې، ناچاپ.

۱۰- ادبي مسالې: د لیکوالو انجمن خپور کړی دی.

۱۱- پښتو خجڅپړنه، يرژي پيچکا، ژباړه، ۱۳۶۸ل کال چاپ.

۱۱- پوهاند سيد بهاولدين مجروح:

استاد مجروح پر ۱۹۵۹م کال د ادبياتو پوهنځي رئيس او هم پر ۱۹۷۰م کال د دويم ځل لپاره د نوموړي پوهنځي رئيس و. همدا راز استاد مجروح زياته موده د ادبياتو پوهنځي د تاريخ او فلسفې د څانگې استاد پاتې شوی دی.

د مجروح صيب پښتو اثار دادي:

۱- د جبر او اختيار ډيالکتیک: د ادبياتو پوهنځي چاپ.

۲- ځانځاني ښامار: د ادبياتو د پوهنځي چاپ.

۳- د مور پيغام: پښتو منظومه، د پېښور چاپ.

۴- دښمن وپېژنئ: يوه تحليلي ليکنه ده، د پېښور چاپ.

۵- نا اشنا سندرې: د پېښور چاپ.

استاد مجروح په دري او فرانسوي ژبو هم يو شمېر اثار ليکلي دي.

۱۲- پوهاند عبدالرزاق زهير:

عبدالرزاق زهير هم يو وخت د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی، دلته يې د اثارو يادونه کوو:

۱- د اروپا ادبي ليکونه: پر ۱۳۳۵ل کال يې تاليف کړی او ادبياتو پوهنځي ته يې سپارلی دی.

۲- د پښتو ادب سخنوران: پر ۱۳۳۶ل کال يې د مطبوعاتو په کالنيو جايزو کې د خوشال خټک جايزه اخيستې.

۳- د انشا فن او ليکوالي: په عرفان مجله کې، پر ۱۳۴۱ل کال خپور شوی دی.

۴- پښتو ادب: پر ۱۳۴۱ل کال په پوهنې مجله کې خپور شوی دی.

۵- شهلا: ټولنيز- اقتصادي داستان، ۱۳۳۲ل کال په انيس کې خپور شوی دی.

۶- پښتو متلونه: چاپ شوي نه دي.)) (1)

۱۳- پوهاند دوكتور محمد حسن کاکړ:

((ښاغلی محمد حسن کاکړ هم يو وخت د ادبياتو پوهنځي د بهرنيو زده کوونکو په کورس کې ښوونکی و. دغه لاندې اثار يې ليکلي دي.

۱- سود او زیان: ناچاپ

۲- د لرغوني يونان ژوند او فکر: ناچاپ

۳- پښتو د باندنيو لپاره: ناچاپ

۴- د ماکسیم گورګي ادبي نکلونه: (ژباړه) پر ۱۳۳۹ل کال د پښتو ټولني له خوا چاپ شوی دی.

۵- د برتانيې سياسي سيستم: ژباړه، ناچاپ،

۶- اوسنی سياسي فلسفې: ژباړه، ناچاپ.))1)

۱۴- عبدالباري اشنا:

نوموړی هم ((يو وخت د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی تراوسه يې دغه اثر لاسته راغلی دی:

۱- ادبيات: پر ۱۳۶۶ل کال په طلوع افغان اوونيزه او هم په ځانگړي ډول خپور شوی دی.))2)

گل محمد نورزی:

د زيات وخت لپاره د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد پاتې شوی دی، دغه لاندې اثر يې لاسته راغلي دي:

۱- د مغلو په دولت کې د وروستيو کودتاوو تاريخ: له روسي ژبې نه پښتو ته ژباړل شوی او په دوو ټوکو کې پر ۱۳۵۲ل کال، د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۲- د درانيانو امپراتوري: ژباړه، ۱۳۵۸ل کال، پښتو ټولنه.

۳- مفتش: د گوگول د يو اثر ژباړه، د ليکوالو ټولنه.

۴- د ماشومانو قيصې: د ماشومانو لپاره دوه واړه کتابونه دي چې له روسي ژبې څخه ژباړل شوي او دواړه په شوروي کې چاپ شوي دي.

۵- خوشال پېژندنه: درسي نوټ دی، لنډيز يې په گسترز ډول چاپ شوی دی.

۶- د پښتو ادبياتو ژانرونه: ناچاپ

۷- ادبي مکتبونه: ناچاپ

سعدالدين شپون:

سعدالدين شپون د ادبياتو پوهنځي فارغ التحصيل دی او هم په نوموړي پوهنځي کې استاد پاتې شوی دی، تراوسه يې دغه اثار ليکلي دي:

۱- پرڅه په ترڅه: د شعرونو جونگ، په پېښور کې چاپ شوی دی.

۲- د بنگي غاړه ((ناول)): په سپېدې مجله کې يې ځينې برخې خپرې شوي دي.

۳- ليکوالي: ۱۳۵۲ل کال، د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې له خوا.

نور احمد شاکر:

استاد نوراحمد شاکر څه دپاسه پنځه ويشت کاله د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. دغه اثار يې تراوسه چاپ شوي دي:

۱- بدیع او بیان: د لسمو او دولسمو ټولگيو لپاره، د ښوونې او روزنې د وزارت له خوا، پر ۱۳۶۵ل کال خپور شوی دی.

۲- ژبنۍ څېړنې: د ادبياتو پوهنځي له خوا چاپ شوی دی.

پاينده محمد زهير:

يوه موده د ژبو او ادبياتو پوهنځي د استاد په توگه پاتې شوی دی. اثار يې په لاندې ډول دي:

۱- د افغانستان د معارف تاريخ: پاينده محمد زهير او ډاکتر محمديوسف علمي په گډه ترتيب کړی او پر ۱۳۳۹ل کال د پوهنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۲- پښتو خبرې: کابل، ۱۳۱۴ل کال چاپ.

۳- د پښتولغات: (۴۰۰ لغات)، ۱۳۱۴ل کال چاپ.

۴- د پښتو زر متلونه: کابل مطبوعات، ۱۳۱۷ل کال چاپ.

- ۵- د پښتو يو زر لنډۍ.
- ۶- پښتو فولکوري مجموعه: (په درېيو رسالو کې)، ۱۳۲۷ل کال چاپ.
- ۷- د پښتو ادب او انشاء: ادبياتو پوهنځی، ۱۳۲۵ل کال.
- ۸- د پښتو تحلیلي او مقایسوي گرامر.
- ۹- پښتو منثورې ادبي ټوټې.
- ۱۰- د پښتنو يرغل: (ژباړه).
- ۱۱- په پښتو ژبه د معارف وزارت لپاره د ځينو درسي کتابونو لکه: (فزیک، کیمیا، جغرافیه، ریاضي، هندسې، دینیاتو، تاریخ او بیولوژي ژباړه).
- ۱۲- د راډیو درسونه: په پښتون ژغ مجله کې چاپ شوي دي.
- ۱۳- د پښتو رهنما: په نوي طرز د پښتو زده کوونکو لپاره.
- ۱۴- د پښتو بول چال: په پښتو او فارسي په نوي طرز.
- ۱۵- د کلیوالو ښوونځیو لومړی کتاب: په نوي طرز، ۱۳۲۸ل کال، کابل.
- ۱۶- د پښتو قرائت: د لومړیو ښوونځیو لپاره.
- ۱۷- د پښتو قرائت: د منځنیو ښوونځیو لپاره.
- ۱۸- د پښتو قرائت: د ثانوي ښوونځیو لپاره.
- ۱۹- د دایرة المعارف د رسالو ژباړه: ټولې ۱۴ رسالې.
- ۲۰- د مرحوم مستغني د کلیاتو تدوین او د سریزې لیکنه.
- ۲۱- د پښتو الفباء: د مجلې او تحلیل په اصولو د لومړیو ټولگیو لپاره پر ۱۳۲۶ل کال لیکل شوې ده.))1)

محمد اعظم ایازی:

محمد اعظم ایازی یو وخت د ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی، پښتو اثار یې دادي:

۱- قواعد پښتو: په کابل کې چاپ شوی دی.

۲- الفاروق: له اردو څخه ژباړل شوی، ناچاپ.

۳- ریاضي او جغرافیه له لومړي څخه بیا تر څلورم جماعته پورې چاپ شوی دی.

۴- الانسان: له اردو څخه ژباړه، ناچاپ.

۵- لس زره لغاتونه: کابل چاپ.

۶- د پښتو ګرامر: چاپ. (۲)

ظاهر علمي:

د ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. اثار یې دادي:

۱- د روښانیانو د تصوف په باب: ناچاپ.

۲- د پښتو معاصر ادب: لکچر نوټ.

نصرالله سوېمن:

نوموړی هم یوه موده د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی. اثار یې دادي:

۱- د لرې شرق او جنوبي شرقي اسيا جغرافیه: پر ۱۳۵۲ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۲- د کابل سلطنت بیان (ژباړه): د پښتو څېړنو بین المللي مرکز، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۳- دراني احمدشاه: ژباړه، د علومو اکاډمۍ، ۱۳۶۶ل کال چاپ.

عبدالروف خپلواک:

پوهندوی خپلواک د یو وخت لپاره د ادبیاتو پوهنځي د تاریخ څانګې استاد پاتې شوی دی.

۱- د پرمختيايي هېوادونو ټولنيز، اقتصادي او سياسي تحليل: له الماني ژبې څخه ژباړه، ۱۳۵۸ل كال چاپ.

نورمحمد غمجن:

ارواښاد نورمحمد غمجن زياته موده، د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد و. نوموړي استاد د خپل لنډ عمر په بهير كې د يادونې وړ ادبي فعاليتونه ترسره كړي دي، دلته يې د پښتو اثارو يادونه كوو:

۱- د پشه يانو د محيط ژبې، خلكو، د ځينو شاعرانو او متلونو معرفي (مونوگراف).

۲- د پشه يانو شفاهي ادبيات.

۳- د پښتو او پشه يي ژبو د گرامر نړدېوالی (د پوهنملی علمي ترقيق لپاره).

۴- پشه يي-پښتو قاموس (چې تر لسو زرو زيات لغتونه لري).

۵- د پشه يانو متلونه (ناچاپ).

۶- د پشه يانو پيداوار (ناچاپ).

۷- د پشه يانو د جغرافيايي محيط معرفي (ناچاپ).

۸- د پشه يي ژبې د ادبياتو تاريخ.

۹- پشه يي كيسې، روايتونه، (ناچاپ).

۱۰- د پښتو شعرونو مجموعه. (ناچاپ)

۱۱- په پښتو ژبه مقالې، (ناچاپ)

۱۲- پښتو خواږه نثرونه. (ناچاپ)

۱۳- د پشه يي ژبې تاريخچه: (ناچاپ)

۱۴- د نورستاني ژبې تاريخچه: (ناچاپ)

۱۵- د روښاني دورې منظوم متون، د ژبو او ادبياتو پوهنځي د درېيم ټولگي لپاره درسي كتاب. گستسندر چاپ.

۱۶- د روښاني دورې منظوم او منثور ادب تاريخ: د پښتو د دويم ټولگي لپاره (د دوكتور زبورالدين په گډون).

۱۷- پښتو متلونه، راټولونه) 1.

سرمحقق محمد صدیق روهي:

کانديد اکاډميسين سرمحقق محمد صدیق روهي يوه زياته موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد و. د استاد اثار په لاندې ډول دي:

- ۱- د څېړنې لارښود: د ۱۳۵۴ ل کال چاپ.
- ۲- پښتو په بېلگه يي جملو کې: د ۱۳۵۷ ل کال چاپ.
- ۳- ادبي څېړنې: ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
- ۴- د ژبښودنې مسلې: د ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
- ۵- د ادب او فلکور په باره کې: د ۱۳۶۵ ل کال چاپ.
- ۶- فلکور پېژندنه: د ۱۳۶۵ ل کال چاپ.
- ۷- پښتو معاصر ادبيات: دوه جزوې: د ۱۳۶۶ ل کال چاپ.
- ۸- د روښاني غورځنگ ماهيت: ناچاپ
- ۹- شعر پېژندنه:
- ۱۰- د نصيحت اکسير: يوعلمي، انتقادي اثر، ناچاپ.
- ۱۱- د دولسم ټولگي لپاره د ادبياتو تاريخ: ناچاپ.

بايزيد اخک:

- ډېره زياته موده د ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد پاتې شوی دی.
- ۱- پښتو فونولوژي او مورفولوژي (پوهنملی رتبې لپاره): ژباړه.

دوکتور زبورالدين زبور:

پوهنوال دوکتور زبورالدين زبور هم ډېره زياته موده د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد پاتې شوی دی، دغه اثار يې تراوسه پورې ليکلي دي:

- ۱- پښتو ادبياتو تاريخ: د پښتو څانگې د دويم ټولگي لپاره، کابل پوهنتون، ۱۳۵۹ل کال چاپ.
- ۲- پښتو ادبياتو تاريخ اوسنی دوره: د پښتو څانگې څلورم ټولگي لپاره، کابل پوهنتون، ۱۳۶۰ل کال چاپ.
- ۳- پښتو معاصر ادبيات: د ماسټرۍ دورې د محصلينو لپاره، کابل پوهنتون، ۱۳۶۵ل کال چاپ.
- ۴- انگېرنې: يو درسي کتاب دی، چې پر ۱۳۶۴ل کال چاپ شوی دی. 1.
- ۵- پولاد څنگه کلکېده: په دوو ټوکو کې د نامتو ليکوال استروفسکي د رومان ژباړه، ۱۹۷۷م کال د مسکو چاپ.
- ۶- پښتو ادبياتو تاريخ: د پښتو څانگې د درېيم ټولگي لپاره، کابل پوهنتون، ۱۳۵۷ل کال.
- ۷- د ښاغلي ډزه: دا د مختار عوزوف رومان دی، چې په پښتو ژباړلی شوی، مسکو چاپ.
- ۸- د ادبياتو اصطلاحي قاموس: کابل پوهنتون خپور کړی دی.

ډاکټره زرغونه زبور:

نوموړې هم له ډېرو کلونو راپدېخوا د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاده پاتې شوې او تراوسه د پوهندوی علمي رتبې ته رسېدلې ده، دغه اثار يې کښلي دي:

- ۱- د پښتو ژبې گرامر، لومړۍ برخه (فونولوژي) لومړی چاپ، ۱۳۶۱ل کال، دويم چاپ، ۱۳۶۳ل کال گستنر.
- ۲- پښتو ژبه کې د لرې او برې پښتونخوا د لهجې خصوصيات او د اجمل خټک ژبه، د ډاکټرۍ تېزس، ناچاپ. 1.
- ۳- د پښتو ژبې نحوه: (گستنرچاپ).

پوهندوی عبدالخالق رشيد:

استاد عبدالخالق رشيد تر ۱۳۵۸ل کال راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد دی. دغه لاندې اثار يې تراوسه پورې ليکلي دي:

- ۱- پښتني لنډۍ: دا د پښتو لنډيو يوه کوچنۍ رساله ده، چې چاپ شوې ده.
- ۲- د پښتو ژبې تاريخي متون: يو درسي كتاب دى، چې په گستره ډول چاپ شوى دى.
- ۳- ډولۍ: د لنډو كيسو مجموعه ده، پر ۱۳۶۷ل كال د ليكوالو انجمن خپره كړې ده.
- ۴- د پښتو هنري كره كتنې تاريخچه: پر ۱۳۶۹ل كال د ليكوالو انجمن خپور كړى دى.
- ۵- د خطر زنگ: ناچاپ.
- ۶- مخكښه هيله: ناچاپ.
- ۷- مرسله (ناول):
- ۸- بارانونه او سپلابونه: ناچاپ. 1)
- ۹- استوگن او نا استوگن ادبي بهير: (د پوهندوى علمي تر فيع لپاره)، ناچاپ.
- ۱۰- كنگل ژمى، كنگل لاسونه (د لنډو كيسو مجموعه) دغه مجموعه د خوشال فرهنگي ټولنې له خوا پر ۱۳۷۳ل كال په پېښور كې چاپ شوې ده.

پوهنوال جلال الدين:

استاد جلال الدين خان هم له ډېرو كلونو راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد دى، دغه اثار يې تراوسه پورې ليكلي دي:

- ۱- پښتو مثنوي: ناچاپ، (د پوهندوى علمي تر فيع لپاره)
- ۲- د پښتو نظم شكلې ډولونه، (د پوهنوالۍ علمي تر فيع لپاره).

پوهنمل محمد رفيق:

پوهنمل محمد رفيق له ۱۳۵۸ل كال راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد دى. تراوسه يې دغه لاندې اثار ليكلي دي:

- ۱- وزن پوهنه، درسي نوټ، ۱۳۶۱ل كال، گستر.

- ۲- د بدیع علم څېړنه او اوډنه، درسي نوټ، ۱۳۶۲ ال کال، گستتندر.
- ۳- ادبي فنون، درسي نوټ، ۱۳۶۳ ال کال، گستتندر.
- ۴- قافیه، درسي نوټ، ۱۳۶۲ ال کال گستتندر.
- ۵- د عبدالحی حبیبي د ژبنيو ادبي چاپي اثارو څېړنه، د پوهنپلارۍ تیزس.
- ۶- د پښتو اوسني شعر سبک، د پوهنملۍ علمي ترفیع لپاره.
- ۷- د پښتو هنري نثر.

بخت میر وزیري:

بخت میر وزیري د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد دی. تراوسه یې دغه لاندې لیکنې کړي دي:

- ۱- د وزیرو د لهجې مقایسه له معیاري لهجې سره (د ماسټرۍ تیزس).
- ۲- د وزیرستان د وزیرو پېژندل، (د لیسانس دورې مونوگراف).

محمد صابر خویشکی:

نوموړی هم له شلو کلونو راهیسې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد دی او تر دې وخته د پوهندوی علمي رتبې ته رسېدلی دی.

- ۱- په پښتو ادبیاتو کې ریالیزم. (د ماسټرۍ تیزس).

بریالی باجوړی:

پوهنمل بریالی باجوړی له ۱۳۶۰ ال کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد دی. تراوسه یې دغه اثار لیکلي دي:

- ۱- تښتېدلی خوب: د لنډو کیسو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۴ ال کال د لیکوالو انجمن خپره کړې ده.
- ۲- منزلونه: (تدوین او سریزه) د مصري خان خاطر د شعرونو مجموعه، ۱۳۶۵ ال کال چاپ.

- ۳- گیلې: د لنډو کيسو دويمه مجموعه، د قومونو او قبایلو وزارت له خوا چاپ شوې ده.
- ۴- سندريز شفقونه: (تدوين او سريزه) د سيف الرحمن سليم د شعرونو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۵ل کال د چاپ او خپرولو د دولتي کمېټې له خوا چاپ شوې ده. 1)
- ۵- د خاطر د شعر خپرنه او تحليل له ژوند ليک سره (د پوهنځي تيزس).
- ۶- د کوزې پښتونخوا د معاصر شعر ځانگړنې (د پوهنملي تيزس).
- ۷- زما د کلي لېوني بادونه (د خان بهادر حسرت د شعرونو مجموعه).
- ۸- د ناپښتو څانگو لپاره د پښتو ژبې گرامر او ادب، د آصف بهاند په گډون.

احمد شاه وينس:

- احمد شاه وينس له ۱۳۶۴ کال راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد دی. تراوسه د پوهنملي علمي رتبې ته رسېدلی دی، دا يې اثار دي:
- ۱- پښتو ازاد شعر، د پوهنځي علمي رتبې ته، ناچاپ.
  - ۲- د شعرونو لومړۍ مجموعه، ناچاپ.
  - ۳- د شعرونو دويمه مجموعه، ناچاپ.
  - ۴- د شعرونو درېيمه مجموعه، ناچاپ او هم يو شمېر نورې ادبي ټوټې او طنزونه.

لطيف بهاند:

- پوهنځي لطيف بهاند هم د يو وخت لپاره د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. نوموړي تراوسه پورې دغه اثار کښلي دي:
- ۱- ناول د ماه رخې: (د راحت زاخيلي)، دغه اثر پر ۱۳۶۳ل کال کابل پوهنتون خپور کړی دی.
  - ۲- د اشرف خان هجري منتخبات: دا د هجري د شعرونو منتخب دی، چې پر ۱۳۶۴ل کال د اشرف خان هجري د علمي سيمينار په وياړ د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنگي چارو د رياست له خوا چاپ شوی دی.

- ۳- د رڼا ناوې: د کوزې پښتونخوا د نامتو شاعرانو د شعرونو منتخب، لیکوالو انجمن، ۱۳۶۵ ال کال.
- ۴- د پښتو ژبې گرامر: دغه اثر پر ۱۳۵۹ ال کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ او خپور شوی دی.
- ۵- څلور اورني کلونه: دا د کورنيو چارو وزارت له خوا پر ۱۳۶۵ ال کال خپور شوی دی.
- ۶- د خيرالبيان منتخبات: پر ۱۳۶۱ ال کال چاپ شوی دی.
- ۷- رياليزم او د رياليزم ضد (پښتو ژباړه) په گستر ډول د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنگي چارو د رياست له خوا چاپ شوی دی.
- ۸- پل: د شعرونو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۹ ال کال د لیکوالو انجمن له خوا چاپ او خپره شوې ده.
- ۹- ماتې کړۍ: د کوزې پښتونخوا د نامتو شاعرانو د ازاد شعر منتخب، ناچاپ.
- ۱۰- د هنر ټولنپوهنه: ژباړه، ناچاپ.
- ۱۱- لس مقالې: د مقالو مجموعه، ناچاپ. 1)

محمد آصف بهاند:

محمد آصف بهاند له ۱۳۶۵ ال کال راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې استاد دی. تراوسه يې دا لاندې
اثر ليکلي دي:

- ۱- د پښتو ژبې گرامر، دويم کتاب، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د ناپښتو څانگو درسي کتاب.
- ۲- د پښتو ژبې گرامر، درېيم کتاب، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د ناپښتو څانگو درسي کتاب.
- ۳- د پښتو ادبياتو د لرغونې دورې منظوم متون، د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې درسي کتاب، ۱،۲،۳ گستر چاپ.
- ۴- د کوچنيانو ادبيات: د لیکوالو انجمن له خوا پر ۱۳۳۶ ال کال کې چاپ شوی دی.
- ۵- شعر د پښتو د کلاسيکو شاعرانو له نظره: د پوهنپاښتو تيزس، ناچاپ.
- ۶- پښتو ادبيات له ۱۲۵۰ څخه تر ۱۲۹۷ پورې، د ليسانس مونوگراف، ناچاپ. 1)

- (1) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۶۶۹ مخ.
- (1) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، (۱۶۷۰-۱۶۷۵) مخونه.
- (۱) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۶۱۳ مخ.
- (۲) پښتانه شعرا: پنځم ټوک، ۱۳۶۷ ال کال چاپ، ۱۶۱۴-۱۶۱۵ مخونه.
- (۱) پښتانه شعرا: پنځم ټوک، ۱۳۶۷ ال کال چاپ، ۷-۱۵ مخ.
- (1) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۳۷۰-۱۳۷۲ مخونه.
- (1) اوسني ليکوال، ۳ ټوک، ۱۵۱۰-۱۵۱۲ مخونه.
- (1) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۶۰۰-۱۶۰۳ مخونه.
- (1) اوسني ليکوال: عبدالروف بېنوا، لومړی ټوک.
- (1) اوسنی ليکوال، لومړی ټوک.
- (1) خالق رشید، قلم جريده، ۱۳۷۰ ال کال د ليندۍ ۳۴-۳۵ گڼه، ۵-۷ مخونه.
- (۱) اوسنی ليکوال، عبدالروف بېنوا، لومړی ټوک، ۱۹۲ مخ.
- (1) استاد زيار د پښتني فرهنگ يو ځلاند ستوری. محمد اسماعيل يون، ۱۳۷۲ ال کال، لاهور.
- (1) اوسنی ليکوال، ۲ ټوک، ۱۳۴۱ ال کال، ۵۷۱-۵۷۲ مخونه.
- (1) اوسنی ليکوال، درېيم ټوک، ۱۳۴۶ ال کال، ۱۰۶۹-۱۳۷۰ مخونه.
- (2) اوسنی ليکوال، درېيم ټوک، ۱۳۴۶ ال کال، ۱۰۶۹-۱۰۷۷ مخونه.
- (1) اوسنی ليکوال دويم ټوک، ۵۵۸-۵۵۹ مخونه.
- (۲) اوسنی ليکوال، لومړی ټوک، ۱۱۵ مخ.
- (1) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، عبدالله بختانی خدمتگار، ۱۶۴۴-۱۶۴۶ مخونه.
- (1) دا ليکوال او دا څېرې: افضل ټکور، ۱۳۶۶ ال کال، ۲۲۶ مخ.

(1) دا ليکوال دا څېرې: افضل ټکور، ۱۳۶۶ ال کال، ۲۰۳ مخ.

(1) دا ليکوال او دا څېرې، افضل ټکور، ۱۳۶۶ ال کال، ۱۹۴ مخ.

(1) دا ليکوال او دا څېرې، افضل ټکور، ۱۳۶۶ ال کال، ۶۰-۵۹ مخونه.

(1) دا ليکوال او دا څېرې، افضل ټکور، ۱۳۶۶ ال کال، ۷۶-۷۵ مخونه.

(1) دا ليکوال او دا څېرې، ۱۳۶۶ ال کال، ۸ مخ.

د ژبو او ادبياتو پوهنځي فارغان او د هغوی کتابونه

زلمی هېوادمیل:

زلمی هېوادمیل پر ۱۳۵۲ل کال د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي د ژورنالیزم له څانگې څخه فارغ شوی دی او تراوسه پورې یې دغه لاندې اثار پښتو ادب ته وړاندې کړي دي.

الف- لیکنې: زاړه متون:

۱- حکایت رسول: د ارزاني روښاني یوه منظومه رساله ده، چې له څرگندونو او یادونو سره پر ۱۳۵۵ل کال د وږمې مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۲- د قلندر دېوان: ترتیب، سریزه او تعلیقات، ۱۳۵۶ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۳- د سره غره گلونه: د جانان هوتک او جان محمد کاکړ منتخبات او اثار دي (له حبیب الله رفیع سره یې په گډه ترتیب کړی دی) د زېري کالني لومړۍ گڼه، ۱۳۵۷ل کال چاپ.

۴- اسماء الحسنی: میافقیرالله جلال ابادی (تدوین او د متن لارښود) ۱۳۵۹ل کال، کابل پوهنتون.

۵- فواید فقیرالله: (تدوین)، ۱۳۵۹ل کال، کابل پوهنتون.

۶- د حاجي جمعه بارکزي دېوان: (سریزه او تدوین)، ۱۳۶۰ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۷- د خانگل خلیل څو شعرونه: (تدوین، سریزه، لغتنامه او شرح)، ۱۳۶۰ل کال، پښتو ټولنه.

۸- حسن و دل، مسافر مروت، (مقدمه، لغتنامه او فهرست)، ۱۳۶۱ل کال، پښتو ټولنه.

۹- د عبدالحمید مومند دېوان: (سریزه، لغتنامه او فهرست)، ۱۳۶۱ل کال، پښتو ټولنه.

۱۰- د خوشال منظومه بازنامه: (سریزه او فهرست)، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.

۱۱- د خوشال فراقنامه: (شرح او تعلیق)، ۱۹۸۴م کال، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي چاپ.

۱۲- نافع المسلمین، نور محمد علي: (سریزه او تعلیق) ۱۳۶۳ل کال، د کلتور دولتي کمېټې چاپ.

۱۳- د مست منتخبات: د ملا مست له سلوک الغزات او نورو رسالو څخه د ده د اثارو انتخاب (له سریزي او تعلیقاتو سره)، ۱۳۶۴ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوی دی.

- ۱۴- د سکندر خان خټک شمایل نامه او پند نامه: (سريزه، شرح او تعليقات)، ۱۳۶۴ ال کال.
- ۱۵- د شمس الفلک دپوان: پښتو اکاډمۍ پېښور، ۱۹۹۳م کال.
- ۱۶- د خوشال پارسي منثورې بازنامه: (سريزه، ترتيب، شرح او تعليقات)، ۱۳۶۵ ال کال، خراسان مجله.
- ۱۷- رابعه او بکتاش: ۱۳۷۱ ال کال، پېښور چاپ.
- ۱۸- د واصل روښاني دپوان: (تدوين)، ۱۳۶۵ ال کال چاپ.
- ۱۹- رستم او سهراب: د ملا نعمت الله نوښاري د رستم او سهراب د متن چاپ ته برابرول له سريزې سره، ۱۳۶۱ ال کال، ناچاپ.
- ۲۰- د عبدالرحيم هوتک دپوان: د موجودو معلومو خطي او چاپي منتخبو نسخو له مخې چاپ ته تيارول.
- ۲۱- هدايت المبتدي: د پيرمحمد کاکړ د هدايت المبتدي د متن چاپ ته تيارول له سريزې او شرحې سره، ناچاپ.
- ۲۲- ياقوت السير: د محقق العلم عبدالحق خروټي د ياقوت السير د لومړي ټوک چاپ ته تيارول، پر ۱۳۶۰ ال کال چاپ شوی دی.

ب- د معاصرو ادبياتو پر مجموعو کار:

- ۱- د غلام محی الدين افغان افکار او اثار: د سراج الاخبار له پانو څخه د غلام محی الدين افغان د اثارو راټولونه، د ده ژوند، اثارو افکارو په باب له يوې څېړنې سره، ۱۳۶۰ ال کال، د کابل پوهنتون چاپ.
- ۲- د عقيدت گلونه: د ارواښاد محمد نواز خټک پر مزار د يوې مشاعرې د نظمونو ترتيب له سريزې سره، ۱۳۶۳ ال کال.
- ۳- داغستان، راحت زاخيلي، (سريزه او راټولونه) د هېواد ورځپاڼې له خوا، ۱۳۶۳ ال کال (د عبدالله بختاني خدمتگار مقدمه هم ورسره مله ده).
- ۴- د غني کليات: (تدوين)، ۱۳۶۴ ال کال، د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو رياست.
- ۵- خوشال نامه: د مرحوم سرفراز خان عقاب د څلورو ليکنو مجموعه له سريزې او تعليق سره چاپ ته برابرول، پر ۱۳۶۵ ال کال چاپ شوی دی.
- ۶- د کره کتنې ډولونه، د ليکوالو انجمن، ۱۳۷۰ ال کال.

ج- د کتابپوهنې او ادبي تاریخ په باب اثار:

- ۱- فرهنگ زبان و ادبیات پښتو، ۱ ټوک، ۱۳۵۶ل کال چاپ، د ښوونې او روزنې وزارت.
  - ۲- د محمد هوتک ژوند او مزار: ۱۳۶۲ل کال، د بایزید روښان پوهنتون.
  - ۳- بیدياني گلونه: (تذکره)، ۱۳۶۲ل کال چاپ، پښتو ټولنه.
  - ۴- د هند د کتابخانو پښتو خطي نسخې: د هند په کتابتونونو کې د پښتو د اثارو یوه بیلوگرافي ده، له سریزې او تعلیقاتو سره، ۱۳۶۳ل کال، پښتو ټولنه.
  - ۵- فرهنگ زبان و ادبیات پښتو، ۲ ټوک، ۱۳۶۵ل کال، د چاپ او خپرولو دولتي کمېټه.
  - ۶- فرهنگ زبان و ادبیات پښتو، ۳ ټوک، کابل چاپ.
  - ۷- په هند کې د پښتو ادبیاتو د ایجاد او ودې پړاوونه، ۱۳۷۰/۱۳۷۳ل کال چاپ، پېښور.
  - ۸- د پښتو د ادبي تاریخ خطي منابع: (د تاشکند، دوشنبې، ماسکو، لیننګراد او ایران) په کتابتونونو کې د پښتو خطي فهرست، د ۱۳۶۶ل کال په نشراتي پلان کې شامل و.
  - ۹- د پښتو شاعرانو تذکره: هېوادم ل صیب وایي: ((دا تذکره اوس زما تر کار لاندې ده، نوم مې ورته نه دی خوښ کړی، د چاپ او خپرولو د دولتي کمېټې د ۱۳۶۶ل کال په نشراتي پلان کې شامل وه)).
  - ۱۰- د جاج په تله: د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو د ریاست له خوا، ۱۳۶۵ل کال چاپ.
- د- د مقالو مجموعې چې ښاغلي هېوادم ل راټولې کړې دي:
- ۱- د پښتو ټولنې تاریخچه: پر ۱۳۵۶ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی.
  - ۲- تاریخي پلټنې: پر ۱۳۵۷ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوی دی.
  - ۳- امیرعلي شېر نوایي: د نوموړي پر ژوند او اثار د مقالو مجموعه، ۱۳۶۰، پښتو ټولنه.
  - ۴- د افغان یاد: د غلام محی الدین افغان د مړینې د شپېتمې کالیزې په درنښت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۰ل کال، کابل پوهنتون.
  - ۵- شیخ بوستان بړیڅ: د شیخ د څلورم سوم تلین په مناسبت مقالې، ۱۳۶۰ل کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت.
  - ۶- د الفت یاد: د استاد الفت د پنځم تلین په مناسبت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۱ل کال، د قبایلو وزارت خپرونه.

- ۷- د زرغونې یاد: د مقالو مجموعه (تدوین)، ۱۳۶۲ ال کال، پښتو ټولنه.
- ۸- د محمد هوتک یاد: د محمد هوتک د نمانځنې د غونډې په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۲ ال کال، پښتو ټولنه.
- ۹- د نوري یاد: د محمد گل نوري د لسم تلین په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۲ ال کال، پښتو ټولنه.
- ۱۰- د راحت یاد: د نوموړي د زوکړې د سلمې کلیزې په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۳ ال کال، کابل پوهنتون.
- ۱۱- د استاد یاد: د علامه لوی استاد پوهاند حبیبی د مړینې په مناسبت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۴ ال کال، پښتو ټولنه.
- ۱۲- د امیر کروړ یاد: د امیر کروړ سوري د دولس سوه پنځوسم تلین په مناسبت مقالې، ۱۳۶۴ ال کال چاپ.
- ۱۳- د ننگونو شاعر: د ارواښاد محمد اکبر خادم د زوکړې د سلمې کالیزې په مناسبت مقالې، ۱۳۶۴ ال کال چاپ.
- ۱۴- غني او اجمل: د نوموړو د زوکړې د کلیزو په مناسبت مقالې، د قبایلو وزارت، ۱۳۶۵ ال کال چاپ.
- ۱۵- تاریخ مرصع د څېړنو په بهیر کې: کابل پوهنتون، ۱۳۶۶ ال کال چاپ.
- ۱۶- د حمزه یاد: د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو ریاست، ۱۳۶۹ ال کال چاپ.
- ۱۷- د عبدالحمید مومند یاد: د پښتو څېړنو نړیوال مرکز، ۱۳۶۵ ال کال چاپ.
- ح- د نورو پر اثارو مقدمې:
- ۱- فولکورې مرغلرې: مولف یې عبدالکریم پتنگ دی او هېوادم ل پرې یوه اوږده سریزه کښلې، ۱۳۵۶ ال کال چاپ.
- ۲- د خلکو تجربې: دا اثر هم ښاغلي پتنگ لیکلی چې هېوادم صیب پرې اوږده سریزه کښلې، کابل پوهنتون، ۱۳۵۷ ال کال.
- ۳- پښتو روزنه: د استاد بېنوا اثر دی، د هېوادم ل (۳۸) مخه مقدمه یې په پیل کې راغلې ده، ۱۳۵۷ ال کال چاپ.
- ۴- نومورکي مورخین: د لوی استاد حبیبی صاحب اثر دی، د هېوادم ل پر سریزه، کابل پوهنتون، ۱۳۵۹ ال کال چاپ.
- ۵- د غرونو څوکې: مولف یې عبدالکریم پتنگ دی، په (۵۰) مخونو کې هېوادم ل پرې سریزه کښلې ده، کابل پوهنتون، ۱۳۵۹ ال کال چاپ.
- ۶- غرنۍ سندرې: د ښاغلي (م، ع، غ) اثر دی، هېوادم ل پرې (۷۰) مخه سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۰ ال کال.
- ۷- قصې او افسانې: د سلیمان لایق اثر دی، هېوادم ل پرې سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۱ ال کال چاپ.
- ۸- د ښکارندوی غوري پر قصیده مشاعر: د استاد الفت ټولونه ده، هېوادم ل پرې سریزه کښلې، ۱۳۶۲ ال کال چاپ.

- ۹- اریایي، پارسي، پښتو ویرنې: د استاد بېنوا اثر دی، هېوادمېل پرې سریزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۶۲ ال کال چاپ.
- ۱۰- د رضواني منتخب نثرونه: ښاغلي خدران ټول کړي دي، هېوادمېل پرې سیزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۶۲ ال کال.
- ۱۱- د خوشال په باب د خارجي پوهانو اثارو ته ژوره کتنه: د استاد کامل مومند د یو اثر پښتو ژباړه ده، چې ډگروال کریمي ترسره کړې ده، هېوادمېل پرې سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۳ ال کال چاپ.
- ۱۲- امیرکروړ سوري اور چند پښتو شاعران: د اردو رساله ده ښاغلي متین چاپ ته تیاره کړې ده، هېوادمېل پرې سریزه کښلې ده، د قومونو قبایلو وزارت، ۱۳۶۳ ال کال چاپ.
- یادونه: پر ۶، ۷، ۵، ۴، نومره کتابونو چې د هېوادمېل کومې سریزې راغلي، بې نومه چاپ شوي دي، پر ۱۱، ۱۰، ۹، ۸ او ۱۲ نومرو کتابونو چې کومې سریزې راغلي په پای کې د امیرکروړ سوري د بین المللي سیمینار د علمي سکرتریت امضا لیدل کېږي دا ځکه چې ددغه سیمینار علمي سکرتر ښاغلی هېوادمېل و.
- ۱۳- د هجري انتخابات: لطیف بهاند تدوین کړی، هېوادمېل پرې سریزه کښلې، ۱۳۶۴ ال کال چاپ.
- ۱۴- د زخیرونو شاعر: زرین انځور لیکلی او هېوادمېل پرې سریزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۶۴ ال کال چاپ.
- ۱۵- د پټې خزانې پر څلورم چاپ یوه مقدمه (د کتابپوهنې)، ۱۳۵۷ ال کال، کابل پوهنتون.
- د هېوادمېل صیب د سریزو یادونې مې ځکه وکړ چې دده سریزې هم د یوې رسالې یا کتابگوټي، په انډول او تناسب دي.
- ط- د شفاهي ادبیاتو او فولکور په باب لیکنې:
- ۱- په ولسي شعرونو کې اړونه: دا رساله په فولکور مجله کې پرله پسې نشر شوې ده، ۱۳۵۶ ال کال.
- ۲- پښتو سندرې د تاریخ د یوې منبع په توګه: د دې رسالې څو برخې متفرقې چاپ شوي دي، ۱۳۵۶ ال کال.
- ۳- ولسي سندرې: لومړی ټوک یې پر ۱۳۶۱ ال کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی، په دې مجموعه کې د ۲۲۰ په شاوخوا کې سندرې له مقدمې او تعلیقاتو سره راغلي دي.
- ۴- په پښتني فولکور کې د تصنیف مساله: ددې رسالې لنډیز د جاج په تله نومي اثر کې چاپ شوی دی.
- ۵- د پښتني فولکور ټولونې رېږې: ددې رسالې لنډیز (د افغان یاد) نومي مجموعه کې چاپ شوی دی.
- ۶- پښتني هنداره: د ختیز ولایت (لغمان) دودونه دي (له زانګو تر هدیرې) چاپ ته تیاره ده.
- ۷- ولسي سندرې: دویم ټوک، ۱۳۶۶ ال کال چاپ.

۸- پښتو ځانتي ادب او موسيقي: دا د مرحوم جلالی یوه رساله ده، چې هېوادم ل پرې یوه هر اړخیزه مقدمه او حاشیه لیکلې او اصلي متن یې هم ایډېټ کړی او چاپ ته تیار کړی دی.

۱- ژباړې:

۱- د پټې خزاني د درېيم چاپ د مقدمې پښتو ژباړه: لوی استاد حبيبي په پارسي کښلې او هېواد مل په پښتو ژباړلی او پر ۱۳۵۴ل کال د پټې خزاني د درېيم چاپ په سريزه کې چاپ شوې

ده او ژباړه یې پر ۱۳۵۷ل کال د څلورم چاپ د سريزې په توگه راغلې ده، کابل پوهنتون چاپ.

۲- د بوعلی سینا ژوند لیک: دا د (زنده گی نامه بوعلی سینا) پښتو ژباړه ده، چې لوی استاد حبيبي یې پارسي متن ترتیب کړی او پښتو ژباړه یې هېوادم ل کړې ده، اصل پارسي متن او پښتو ژباړه یې پر ۱۳۵۹ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۳- د میا فقیرالله ژوند لیک: دا رساله هم د (شناخت نامه فقیرالله) پښتو ژباړه ده، پارسي متن یې استاد حبيبي تهیه کړی دی. ۱۳۵۹ل کال، کابل پوهنتون چاپ.

۴- امیر کروړ او دده کورنۍ: دا رساله د (امیر کروړ و دودمان او) پښتو ژباړه ده، چې لوی استاد حبيبي په پارسي ژبه کښلې ده، دا ژباړه له پارسي متن او انگرېزي ژباړې سره یوځای پر ۱۳۶۱ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۵- متن پوهنه: هېوادم ل د متن پوهنې او نسخه پوهنې د بېلابېلو څانگو په باب له اردو ژبې څخه تر شلو زیاتې مقالې راژباړلي دي، چې په کابل مجله، عرفان مجله، کتاب مجله او زېري جریده کې نشر شوي دي.

۶- دملتان لودي شاهي کورنۍ: د لوی استاد حبيبي یوه اردو رساله ده، چې هېوادم ل یې لنډيز په پښتو ژباړلی دی.

۷- خوشال خان خټک: دا ژباړه د ننگرهار مجلې په څو گڼو کې خپره شوې ده.

۸- د شوروي د مطبوعاتو سیستم: د پوهاند حبيب الرحمن هاله د پوهندوی اثر، پښتو ژباړه. د لیسانس دورې مونوگراف، ۱۳۵۲ل کال.

ک- مقالې:

هېوادممل تراوسه پورې تر دوو سو زیاتې اخباري او تحقيقي مقالې کښلي، چې دغو لاندې خپرونو کې خپرې شوي دي: اصلاح، هېواد، جمهوریت، ژوندون، (پخوانی، اوسنی) ورمه، پلوشه، اریانا، کابل، زېری، ننگرهار مجله، کندهار مجله، پکتیا مجله، کتاب، عرفان، فولکور او خراسان.

ل- تخلیقي اثار:

۱- بېوزلي گوجر (لنډه کیسه) ورمه مجله، ۱۳۵۰ل کال، ۶ گڼه.

م- د کتابونو چاپ.

کومو موسسو ته چې هېوادممل کتابونه چاپ کړي دي دادي:

۱- بايزيد روښان پوهنتون: درې کتابونه.

۲- د اطلاعاتو او کلتور وزارت او کلتور کمېټه: درې کتابونه.

۳- د قومونو او قبايلو وزارت: دېرش کتابونه.

۴- پښتو ټولنه او د علومو اکاډمۍ: تر اتياوو زيات کتابونه او رسالې.

۵- کابل پوهنتون: دېرش کتابونه.

۶- د هېواد ورځپاڼه: دوه کتابونه.

۷- د چاپ او خپرونې دولتي کمېټه: دوه کتابونه.

ټول تر (۱۲۰) څخه زيات بېلابېل عنوانه کتابونه.

ن- د جغرافيا په باب څېړنې:

۱- د لغمان اقتصادي جغرافيا: دا رساله پر ۱۳۵۱ل کال د ننگرهار ورځپاڼې د يوې مياشتې په گڼو کې پرله پسې نشر شوې ده.

۲- د لغمان تاریخي جغرافیا: دا رساله پر ۱۳۶۴ل کال د کابل پوهنتون د اجتماعي علومو د پوهنځي له خوا چاپ شوې ده. 1.

۳- د ننگرهار تاریخي جغرافیه: پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوې ده.

خالد روښان:

نوموړی د ادبیاتو پوهنځي فارغ دی او د لسو په شاوخوا کې اثار یې لیکلي دي. روښان خپل اثار په انگرېزي او تر هغې وروسته په پارسي ژبه لیکلي دي. دلته به یې د پښتو اثر یادونه وکړو:

۱- د شېرشاهي پېښه (پښتو ډرامه). 2.

محمد حسن ساپی:

محمد حسن ساپی هم د ادبیاتو پوهنځي ليسانسه فارغ التحصيل دی او ددغو اثارو نومونه یې مور ته د مطبوعاتو له لارې رارسېدلي دي:

۱- سلطان شهاب الدين غوري: (د ليسانس دورې مونوگراف).

۲- دتاریخ په باره کې: د ادبیاتو پوهنځي له خوا په ۱۳۷مخونو کې پر ۱۳۳۸ل کال چاپ شوی.

۳- برېښنا: د برېښنا په باب یوه رساله ده، چې له انگرېزي څخه ژباړل شوې ده. 1.

محمد ظاهر افق:

دی هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصيل دی او تراوسه یې دا لاندې اثار لیکلي دي:

۱- لیک نښې:

۲- هنر او ښکلا پېژندنه:

سلیمان لایق:

ښاغلی لایق هم د ژبو او ادبیاتو پوهنځي فارغ دی، اثار یې دادي:

- ۱- کپر دی: د شعرونو مجموعه، چاپ.
- ۲- چونغر: د شعرونو مجموعه، چاپ.
- ۳- ساحل: د شعرونو مجموعه، چاپ.
- ۴- یادونه او درمندونه: د شعرونو مجموعه، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۱۳۵۷ ل کال.

عبدالرحیم هاتف:

ښاغلی هاتف هم له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی، پښتو اثار یې دادي:

- ۱- د حمید ماشوڅپل احوال او اشعار: ناچاپ.
- ۲- د روزنې د نفسیاتو اساس: ناچاپ. 1.

عبدالقدوس تندر:

د ادبیاتو له پوهنځي فارغ شوی دی او د (مینې سوغات) په نوم یې د لنډو کیسو یوه مجموعه لیکلې ده، چې تراوسه چاپ شوې نه ده.

محمد اسماعیل زاehl:

د ادبیاتو له پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (کلي ژوند) په نوم یې یو اثر لیکلی دی، چې تراوسه چاپ شوی نه دی.

محمد زرین انځور:

پر ۱۳۵۶ ل کال کې د ژبو او ادبیاتو د ژورنالیزم له څانگې څخه فارغ شوی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

- ۱- د سرونه او دا رسمونه: د لنډو کيسو مجموعه، ۱۳۶۳ل کال، د ليکوالو انجمن.
- ۲- د غزل په انگو کې: (تدوين او سريزه)، ۱۳۶۴ل کال، د قومونو او قبایلو چارو وزارت د نشراتو او فرهنگي چارو رياست.
- ۳- د شريف دېوان: راټولونه او سريزه، ۱۳۶۳ل کال، کتاب مجله.
- ۴- اشرف خان هجري د زخیرونو شاعر: ۱۳۶۴ل کال، د علومو اکاډمۍ.
- ۵- اباسين کيسې کوي: (تدوين او سريزه)، ۱۳۶۴ل کال، د ليکوالو انجمن.
- ۶- شعرونه او نقدونه: ۱۳۶۵ل کال، د ليکوالو انجمن.
- ۷- د افغانستان د ژورناليزم مخکښان: ۱۳۶۵ل کال، د چاپ او خپرونې دولتي کمېټه.
- ۸- د مهدي داستاني کليات: (تدوين او سريزه) د ليکوالو انجمن. 1.
- ۹- تروړمۍ: د لنډو کيسو مجموعه، پېښور چاپ.
- ۱۰- د ثور په تراژيدي کې ادبيات...:
- ۱۱- زمور د کلي پانې: د لنډو کيسو مجموعه، پېښور چاپ.
- ۱۲- د پښتو کيسو تاريخ: په دوه ټوکه کې، ناچاپ.

نورالله ولسپال:

- نوموړی هم د کابل پوهنتون له ادبياتو پوهنځي څخه پر ۱۳۵۱ل کال فارغ شوی، اثار يې دادي:
- ۱- د خوشال کليات: ۳،۲،۱ ټوکونه تيارول او چاپ ته برابرول (گډه پروژه) لومړی ټوک يې پر ۱۳۵۸ل کال چاپ شوی دی.
  - ۲- د عبدالقادر خان خټک دېوان. (۲)

عزیزې تحریک:

عزیز تحریک د ادبیاتو پوهنځي له انگلیسي څانگې څخه فارغ شوی دی او تراوسه یې دغه لاندې اثار لیکلي دي، خو د مجموعې په شکل نه دي چاپ شوي:

۱- رنگینه شعرونه، د شعرونو مجموعه.

۲- اوښتون: د شعرونو مجموعه.

۳- انقلابي تحفه: د شعرونو مجموعه.

۴- د اوښکو باران: د شعرونو مجموعه. (۱)

۵- الینگاري شاعران: (ادبي تذکره).

شاه محمود حسین:

شاه محمود حسین د ادبیاتو پوهنځي له تاریخ څانگې نه فارغ شوی دی، نوموړي په پښتو او دري ژبو یو شمېر اثار لیکلي، پښتو اثار یې په دې ډول دي:

۱- د هیلو غوټی: (د شعرونو مجموعه)، ۱۳۶۳ل کال، د لیکوالو انجمن.

بسم الله حقل:

نوموړی هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصیل دی، اثار یې په دې ډول دي:

۱- لنډې کیسې: دا رساله د افغانستان د علومو اکاډمۍ له خوا خپره شوې ده.

۲- د څارندوی غږ: دا رساله پر ۱۳۶۲ل کال کې د څارندوی مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۳- حماسه هستوونکي: دا رساله هم د څارندوی مجلې له خوا خپره شوې ده.

۴- د خوست د خلکو اتنوگرافیک جوړښت، ناچاپ.

۵- ورکه دې وي وسله او جنگ: ناچاپ.

۶- هغه انسان چې د ځان دښمن دی: ناچاپ.

۷- د شعرونو مجموعه: ناچاپ).1)

عبدالرحيم خدران:

خدران هم د ادبياتو پوهنځي فارغ دی، تراوسه يې يو شمېر اثار ليکلي دي:

۱- په خارج کې پښتو څېړونکي: ۱۳۶۵ل کال، پښتو ټولنه.

۲- روهيله پښتانه: ۱۳۵۷ل کال، پښتو ټولنه.

۳- په ملي ازادې بڼونکو نهضتونو کې د ښځو برخه: پر ۱۳۵۴ل کال په کابل مجله کې په پرله پسې توگه چاپ شوې ده.

۴- د شعر او شاعرۍ په باب يې يوه رساله هم پر ۱۳۵۶ل کال د کابل مجلې له لارې چاپ شوې ده.

۵- شېرشاه افغان: دغه رساله پر ۱۳۵۷ل کال په زېري کالني مجله کې چاپ شوې ده.

۶- د شرق د تمدن تاريخ: پر ۱۳۶۴ل کال يې ژباړلی او د ادبياتو پوهنځي د درسي کتاب په توگه د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۷- د ادب مطالعه: دا د ليکوال ژباړل شوی اثر دی، د قومونو او قبایلو وزارت چاپ.

۸- د رضواني منتخب نثرونه: د افغانستان د علومو اکاډمۍ چاپ.

۹- پښتو-پښتو تشریحي قاموس، گډه پروژ، د افغانستان د علومو اکاډمۍ چاپ.

۱۰- پښتو کلي، درېيم، څلورم او پنځم ټوک کې يې هم له يو درې کسيز هئيت سره کار کړی دی.

۱۱- خوشال او د هغه ادبي کورنۍ: ژباړه، د کابل مجلې له لارې چاپ شوی دی.

۱۲- د ملا لتار دېوان: په کابل کې چاپ شوی دی.

۱۳- نژادي توپير: ناچاپ.

۱۴- د نړۍ د غوره ليکوالانو او ادبياتو معرفي: ناچاپ.

۱۵- مادي او معنوي کلتور: ناچاپ.

۱۶- د لنډې کيسې فني او تخنيکي خواوې، پر دې سربېره يې يو شمېر ليکنې او مقالې هم د هېواد په مطبوعاتو کې چاپ شوي دي).1.

سهراب ديدار:

ديدار پر ۱۳۵۶ل کال له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:

۱- د لنډو کيسو مجموعه، ناچاپ.

۲- د فولکوري کيسو مجموعه، ناچاپ.

۳- ولسي لوبې: ناچاپ).1.

داد محمد راسا:

راسا پر ۱۳۶۴ل کال د ادبياتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (رنا استازی) په نوم يې د شعرونو يوه مجموعه خپره شوې ده.

محمد نعيم سالارزی:

سالارزی پر ۱۳۶۶ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دا لاندې اثار يې ليکلي دي:

۱- پښتو-پښتو تشریحي قاموس، گډه پروژه، پنځه ټوکه، ۳ ټوکه چاپ شوی دی.

۲- شيخ ملي او د ځمکو وېش: ۱۳۶۳ل کال، د قومونو او قبایلو وزارت چاپ.

۳- د خوشال فرهنگ: ۱۳۶۵ل کال چاپ.

۴- پخوانيو پښتو چاپي دېوانونو کې متلونه او اصطلاحات، د کابل مجلې له لارې په متفرق ډول خپور شوی دی).1.

محمد اسماعيل سره بن:

سره بن پر ۱۳۴۵ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دغه اثار يې تراوسه پورې پښتو ادب ته وړاندې کړي دي:

۱- د خوشال رباعيات: چاپ.

۲- د دولت لوانې دېوان، چاپ.

۳- د خوشال خټک دېوان لومړی او دویم ټوک، چاپ.

۴- پښتو لنډۍ، چاپ.

۵- فولکورې طب، چاپ.

۶- د خوشال خټک فرهنگ، چاپ.

۷- د پښتو ادب په تاريخ کې د اخوند دروېزه او دده د پيروانو ادبي مقام، چاپ.

۸- د امانې دورې ريفورمونه، چاپ. 1)

نورمحمد سهيم:

سهيم پر ۱۳۵۵ل کال د کابل پوهنتون د ادبياتو پوهنځي د ژورناليزم له څانگې څخه فارغ شوی دی، اثار يې په دې ډول دي:

۱- د څراغ ارمان: د لنډو کيسو مجموعه، ۱۳۶۴ل کال، د ليکوالو انجمن.

۲- په پښتو لنډو کيسو کې ريالستيکي افکار، چاپ.

۳- څلور مقالې پر فردوسي او شهنامه (ژباړه).

۴- د محمد رسول د جغتو د دېوان تحقيقي متن، ناچاپ.

۵- د بري پښتونخوا اوسنيو لنډو کيسو ته کره کتنه، ناچاپ.

۶- په پښتو اوسني شعر کې د نوښت مسئله، ۱۳۶۹ل کال، د ليکوالو انجمن. 2)

شريفه شريف:

نوموړې پر ۱۳۵۴ل کال د کابل پوهنتون له ادبياتو پوهنځي فارغه شوې ده، دغه اثار يې ليکلي دي:

۱- د ژوند انځور (د پښتو د نثر او شعر منتخب)، ۱۳۵۶ل کال، پښتو ټولنه.

۲- د لنډې کيسې تيوري (ژباړه). 1.

محمد نبي صلاحي:

صلاحي پر ۱۳۶۱ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی او اثار يې دادي:

۱- نوې ادبي تيوري، پر ۱۳۶۹ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۲- ادبي گلشن (شعرونه او مقالې) ناچاپ.

۳- د حافظ کاني، د لنډو کيسو مجموعه.

۴- په پښتو شعر کې د انځور مسئله: ناچاپ. 2.

فرهاد ظريفي:

ظريفي پر ۱۳۵۶ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی، اثار يې دادي:

۱- حیات افغاني: لطيف طالبي او ظريفي په گډه ژباړلی، د قومونو او قبایلو وزارت چاپ.

۲- د غازي امان الله خان سقوط، له اردو نه په پښتو ژباړل شوی دی.

۳- د صفاري کورنۍ تر مشرۍ لاندې د افغانستان د خلکو د ازادۍ غوښتلو مبارزه، (رساله) ناچاپ.

۴- همدا ډول يې د پکتيا د دودونو په باب يو څه معلومات راټول کړي دي، چې تراوسه لا چاپ شوي نه دي. 1.

محمد عيان عيان:

عيان پر ۱۳۴۹ل کال د ادبياتو پوهنځي د ژورناليزم له څانگې څخه فارغ شوی دی، اثار يې په لاندې ډول دي:

- ۱- علمي سوسياليزم: په پښتو يې ژباړلی او تر ۱۳۵۷ کال دمخه چاپ شوی دی.
- ۲- چپه کښن: يوه کيسه ده، چې پر ۱۳۵۷ ل کال چاپ شوې او په روسي ژبه ژباړل شوې ده.
- ۳- کوچی: د لنډو کيسو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۴ ل کال د ليکوالو انجمن له خوا خپره شوې ده.
- ۴- د ډيالکتیکي ماترياليزم لنډ کورس په نوم يې يو اثر هم ژباړلی، چې تراوسه چاپ شوی نه دی. (۱)

غوتی خاورې:

- غوتی خاورې پر ۱۳۶۲ ل کال د کابل پوهنتون له ادبياتو پوهنځي څخه فارغه شوې او دا يې اثر دي:
- ۱- د ننگرهار نکلونه، چاپ.
  - ۲- د پښتو په شفاهي ادب کې شکل او مضمون. (۱)

عاشق الله فریاد:

- فریاد پر ۱۳۶۴ ل کال د ژبو او ادبياتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی، اثر يې په دې ډول دي:
- ۱- ډيوې: د شعرونو مجموعه، د ليکوالو انجمن چاپ.
  - ۲- د چاربيتو د پيدايبنت او جوړښت په باب يې تحقيقي څېړنه هم کړې ده، چې تراوسه چاپ شوې نه ده.
  - ۳- د لغمان د ځينو شاعرانو شعرونه يې هم راټول او د مجموعې په شکل ترتيب کړي دي. (۲)

محمد اکبر کرگر:

- کرگر پر ۱۳۵۶ ل کال د ادبياتو پوهنځي له فلسفې څانگې څخه فارغ شوی دی او تراوسه يې لاندې اثر ټولني ته وړاندې کړي دي:
- ۱- کيسې او حماسې (څېړنه او ژباړه)، چاپ.
  - ۲- د اگست يودېرشمه يا بلشويکا: چاپ.
  - ۳- شېبې: د لنډو کيسو مجموعه، ۱۳۶۴ ل کال چاپ.

- ۴- لیننیزم په تیوری او عمل کې (ژباړه) چاپ.
- ۵- غني د شگو په محل کې: ۱۳۶۵ ال کال چاپ.
- ۶- څو ادبي یادونې، ۱۳۶۶ ال کال چاپ.
- ۷- سینده څه، سینده بهېره، د لنډو کیسو مجموعه، چاپ.
- ۸- استتیک مقولې، چاپ.
- ۹- په حالنامه کې د بایزید روښان عرفاني افکار، چاپ.
- ۱۰- د ثور انقلاب او د ملي او قبایلي مسایلو مقدماتي څېړنه، ناچاپ.
- ۱۱- د پښتو گړنې یا اصطلاحات، ناچاپ.
- ۱۲- منځنۍ پېړۍ او سکولاستیکي افکار، ناچاپ).1

(2) اوسنی لیکوال، لومړی ټوک، ۵۱۳ مخ.

(1) اوسنی لیکوال، دویم ټوک، ۶۰۴ مخ.

(1) اوسني لیکوال، دویم ټوک، ۱۳۵۰-۱۳۵۱ مخونه.

(1) دا لیکوال او دا څېرې، ۳۳-۳۴ مخونه.

(۲) دا لیکوال او دا څېرې، ۴۱-۴۲ مخونه.

(۱) دا لیکوال او دا څېرې، ۹۸ مخ.

(1) دا لیکوال او دا څېرې، ۱۲۸ مخ.

(1) دا لیکوال او دا څېرې، ۱۶۳-۱۶۴ مخونه.

(1) دا لیکوال او دا څېرې، ۱۷۶ مخ.

(1) دا لیکوال او دا څېرې، ۲۳۰ مخ.

(1) دا لیکوال او دا څېرې، ۲۴۳ مخ.

- (2) دا ليكوال او دا څېرې، ۲۶۶ مخ.
- (1) دا ليكوال او دا څېرې، ۲۸۱ مخ.
- (2) دا ليكوال او دا څېرې، ۳۰ مخ.
- (1) دا ليكوال او دا څېرې، ۳۲۰ مخ.
- (1) دا ليكوال او دا څېرې، ۳۲۲ مخ.
- (۱) دا ليكوال او دا څېرې، ۳۳۰ مخ.
- (۲) دا ليكوال او دا څېرې، ۳۶۴-۳۶۷ مخونه.
- (1) دا ليكوال او دا څېرې، ۳۵۹ مخ.

فضل الهي گران:

گران پر ۱۳۶۰ل كال د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:

۱- د هیلو گودرونه: دشعرونو مجموعه، د ليكوالو انجمن.

۲- د برېښنا پرک: ناچاپ.

۳- افغاني غورځنگ، ناچاپ.

۴- د ننگرهار غږ: ناچاپ.

۵- شني لوخوړې: ناچاپ.

۶- لگېدلی اور: ناچاپ.

۷- سرې سکروټې: ناچاپ.

۸- د خپگان څپې: ناچاپ.

۹- د پيوستون نغمې: ناچاپ.

۱۰- د گران شاهيکوټي شاعري (حالنامه).

۱۱- لاسنیوی.

۱۲- د شاهیکوټ دودونه او رواجونه.

۱۳- د پښتنو د تاریخ میتودولوژی. 1.

میراحمد گوربز:

نوموړی پر ۱۳۴۸ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او (د گوربزو نکلونه) په نوم یې اثر لیکلی، چې د افغانستان د علومو اکاډمۍ له خوا خپور شوی دی.

عبدالمتین متین:

متین پر ۱۳۴۵ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او دغه لاندې اثار یې ټولنې ته وړاندې کړي دي:

۱- د کامگار خټک دېوان انتقادي متن: ۱۳۵۸ل کال چاپ.

۲- د خوشال کلیات لومړی ټوک: ۱۳۵۸ل کال چاپ.

۳- د خوشال خان خټک سواتنامه.

۴- د خوشال خان خټک دستار نامه.

۵- امیر کروړ اور چند شاعران، یوه کوچنۍ رساله ده، چې د نوموړي په زیار چاپ شوې ده. 1.

کمال الدین مستان:

مستان پر ۱۳۶۴ل کال د ژبو او ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی، دغه یې اثار دي:

۱- ولسي پانگه: د فرهنگ مجلې له لارې خپره شوې ده.

۲- ولسي شاعران: د هنر مجلې له لارې یې ځینې ولسي شاعران معرفي کړي دي.

۳- د خوږ ژبي شاعر بهایي جان ژوند لیک: د رسالې په شکل چاپ شوی دی.

٤- توفان: دگورکي د لنډو کيسو ژباړه ده، ١٣٦٣ل کال چاپ.

٥- د لمر شغلو ته: د شعرونو لومړۍ مجموعه، چاپ.

٦- د شهادت پانې: د شعرونو دويمه مجموعه، چاپ.

٧- زما پوهنځی: د گورکي د يو اثر ژباړه ده، چې چاپ شوی دی. (١)

نصرالله خان ناصر:

نوموړی پر ١٣٥٧ل کال د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی او (د پښتني فولکور د ترجمو تاريخي سير ته يوه کتنه) تر نامه لاندې يو اثر ليکلی چې چاپ شوی نه دی.

نظري اريانا:

له ادبياتو پوهنځي فارغ شوی دی او تراوسه يې د (ليکوال) په نامه يو اثر په پښتو ژبه ژباړلی دی او چاپ کړی دی.

تاج محمد ياري:

نوموړی د ژبو او ادبياتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (ستوری او سيوری) تر نامه لاندې يې د شعرونو يوه مجموعه د ليکوالو د انجمن له خوا چاپ شوې ده.

سيدالشاه پولاد:

نوموړی پر ١٣٤٠ل کال د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی او د (بڼکلاپېژندنه) په نوم يې يوه رساله د زېري جريدې له خوا په متفرق ډول خپره شوې ده.

نورالله ولسپال:

ولسپال پر ١٣٥١ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دغه ادبي کارونه يې ترسره کړي دي:

۱- د خوشال کلیات، ۳،۲،۱ ټوک (گډه پروژہ) چې لومړی ټوک یې پر ۱۳۵۸ل کال چاپ شوی دی.

۲- د عبدالقادر خان خټک دېوان، د علومو اکاډمۍ چاپ.

معروف شاه خان:

نوموړی له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او اثار یې دادي:

۱- د حمید په دېوان کې د تلمیح صنعت ډولونه (د پوهنپاڼې تیزس) ناچاپ.

۲- په پښتو کې د فاعلي جملو د استعمال جوړښت او ځانگړتیاوې (د ماسټرۍ تیزس) ناچاپ.

۳- پښتو پښویز سمونونه یا پښتو گرامري مطابقتونه (د پوهندوی رتبې ته)، ناچاپ.

خان سلام:

د ادبیاتو له پوهنځي پښتو څانگې څخه فارغ شوی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- د میرزاخان انصاري د دېوان قافیوي نیمگړتیاوې (پوهنپاڼې رتبې ته) ناچاپ.

۲- د حمید په دېوان کې د استعارې او کنایې ادبي صنعتونو لټونه او تحلیل، ناچاپ.

محبوب شاه ارزومند:

د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- د امانت او اور لمبې: د داستانو نقد (د پوهنپاڼې تیزس) ناچاپ.

۲- د پښتو نظم کلاسیک ژانرونه (د پوهنملۍ تیزس)، ناچاپ.

شاه ولي خان:

نوموړی د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- پښتو ويي پانگه (د پوهنملى تيزس) ناچاپ.

۲- د پښتو نثر ډولونه او بشپړتيايي پړاوونه (د پوهندوى تيزس) ناچاپ.

پري اقبال:

د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغه شوې ده او اثار يې دادي:

۱- د خوگياڼو د وزيرو گړدود (د ماسترۍ تيزس)، ناچاپ.

۲- د لوى ننگرهار نوموركي شاعران، ناچاپ.

فياض:

نوموړى د ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې فارغ التحصيل دى، اثار يې دادي:

۱- په پښتو لنډو كيسو كې د رياليزم څرنگوالى (د پوهنملى تيزس) ناچاپ.

۲- د روښاني ادبياتو په هنداره كې د روښاني نهضت په باب د بېلابېلو نظريو كره كتنه (د پوهندوى تيزس) ناچاپ.

عزيزالله جبارخېل:

جبارخېل د ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې فارغ التحصيل دى او د (غلجايي حصارك گړدودونه) په نوم يې يو اثر ليكلى، خو چاپ شوى نه دى.

سيد محى الدين هاشمي:

هاشمي پر ۱۳۶۱ل كال د كابل پوهنتون له ژبو او ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوى دى، اثار يې دادي:

۱- ابدى ژوند، چاپ.

۲- د سردرو توتيان، (د ولسي شاعرانو تذكره) چاپ.

- ۳- پښتو گرامر (ژباړه) چاپ.
- ۴- د ادبي- هنري او کلتوري اصطلاحاتو تشریحي فرهنگ (دوه ټوکه) ناچاپ.
- ۵- په پښتو لنډیو کې انګېرنې، چاپ.
- ۶- لیدلی خوب (د اشعارو مجموعه) ناچاپ.
- ۷- د سرمزل په لور، د ادبي ټوټو مجموعه، ناچاپ.
- ۸- د کونړ سادات، ناچاپ.
- ۹- په کوز کونړ کې د جهاد پیلامه او ادامه، ناچاپ.
- ۱۰- د روسانو د مزدور رژیم په زندانو کې لیدلي او اورېدلي حالات، ناچاپ.
- ۱۱- د ادب پوهنې بنسټونه (درسي کتاب).
- ۱۲- د هجرت پر لار او دیار (سفرنامه) ناچاپ.
- ۱۳- د پښتو معاصر ادب تاریخ (د ادبیاتو درسي کتاب)
- ۱۴- د لیکوالۍ فن، چاپ.
- ۱۵- د جهاد او مقاومت فرهنگي مرکزونه او خپرونې. 1)

توریالی ځای:

پر ۱۳۵۳ل کال د ادبیاتو پوهنځي له ژورنالیزم څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

- ۱- د شعرونو مجموعه: چاپ.
- ۲- جهادي لنډۍ: چاپ.
- ۳- د لنډو کیسو مجموعه: چاپ.

سید گلاب سباوون:

پر ۱۳۵۵ ال کال د ادبیاتو پوهنځي له ژورنالیزم څانگې نه فارغ شوی دی:

۱- د حمزه ژوند و اند: ناچاپ.

محمد نسیم ستانیزی:

پر ۱۳۵۵ ال کال له ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي څخه فارغ شوی دی. پښتو اثار یې دادي:

۱- ځاله او طوفان (د لنډو کیسو مجموعه).

۲- د لارې مشال (ژباړه).

۳- دمارکسیزم اشتباه، چاپ.

۴- د اسلام څلور ستر فاتحین.

۵- د توحید، نبوت او له مرگه وروسته ژوند عقلي ثبوت، ژباړه.

۶- جونگره او مانۍ (د لنډو کیسو مجموعه) چاپ.

۷- د اسلامي انقلاب هنداره: (ژباړه) چاپ.

۸- هغه ټول پسې لیواله وو: د لنډو کیسو مجموعه. چاپ.

۹- تورې حاشیې: د لنډو کیسو مجموعه، چاپ.

۱۰- ځلایي کونجې: د لنډو کیسو مجموعه، چاپ.

۱۱- د اسلامي دعوت اصول: (ژباړه).

۱۲- سور بنامار: (ژباړه).

۱۳- د ایشیا په زړه کې طوفان، چاپ.

۱۴- د اسلام اقتصادي اصول، ناچاپ.

۱۵- څلور زندانونه، ناچاپ.

محمد آصف صمیم:

پر ۱۳۵۶ ال کال د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي عربي خانگې خڅه فارغ شوی دی. اثار یې دادي:

- ۱- رښتیاڼی کیسې (ژباړه) چاپ.
- ۲- د رحمان بابا دېوان نوم ښود، چاپ.
- ۳- مړه یې مه بولئ ژوندي دي، ۲ ټوکه، چاپ.
- ۴- توحیدي ټولنه او ټولنیز عدالت، (ژباړه) ناچاپ.
- ۵- د حضرت علي(رض) لنډې ویناوې (ژباړه)، ناچاپ.
- ۶- رښتیا خبرې، درې جلد، (ژباړه) ناچاپ.
- ۷- خوشال او قران.
- ۸- خوشال یاد کړي شاعران.
- ۹- شاعر د شاعر په هنداره کې.
- ۱۰- خوشال نومښود.
- ۱۱- د رحمان بابا فرهنگ.
- ۱۲- پښتو درسي کتاب د ۴ او ۶ ټولگي لپاره.
- ۱۳- وهابیت د قران او سنتو په رڼا کې (ژباړه) چاپ.
- ۱۴- د اسلام په جامه کې د استعمار مزدوران، چاپ.
- ۱۵- د پټې خزاني میزان رښتیا میزان دی (گډ اثر) چاپ.
- ۱۶- په کلاسیکو ادبیاتو کې پښتو گړنې، ناچاپ.
- ۱۷- زندان خوړلي یادونه (ژباړه). ناچاپ.
- ۱۸- گام پر گام له خوشال سره، (پوهه) مجله کې چاپ شوی دی.
- ۱۹- د شعرونو مجموعه (سانگې).

- ۲۰- پښتو نامې.
- ۲۱- زړه ويي پانگه.
- ۲۲- د خوشال د ژبې ټوپک.
- ۲۳- د لرغونې شاعرۍ غورچاڼ.
- ۲۴- په پښتو لرغونې شاعرۍ کې متلونه.
- ۲۵- شعرونه اياتونه.
- ۲۶- شعرونه حديثونه.
- ۲۷- د پښتو د ليکنې ژبې د معياري اړخ يوجاج.
- ۲۸- رښتيني اتلان (ژباړه).
- ۲۹- د ملا لتار د دېوان د چاپي او خطي نسخو مقابله.
- ۳۰- خوشال ياد کړي کتابونه.
- ۳۱- د حمزه ليکونه.
- ۳۲- په انساني غړو پورې اړوند گړنې.
- ۳۳- روھيلې په هندوبار کې.
- ۳۴- ځان پېښې له (۹۴-۸۴) پورې.
- ۳۵- روښاني روحاني فرهنگ.
- ۳۶- رښتيانۍ خبرې.

محمد عارف غروال:

پر ۱۳۴۷ل کال د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی. اثار يې دادي:

۱- د دولت لوانې د دېوان انتقادي متن، چاپ.

- ۲- د رحمان بابا د دېوان انتقادي متن، چاپ.
- ۳- د خوشال خټک د کلیاتو د لومړي ټوک انتقادي متن، چاپ.
- ۴- د سيد جمال الدين افغان العروة الوثقى، چاپ.
- ۵- د حبيب الله دېوان، چاپ.
- ۶- غرنی سندرې، چاپ.
- ۷- د بنگړو شرنگ (د معاصرو شاعرانو د اشعارو مجموعه) چاپ.
- ۸- د وینو فوارې، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
- ۹- تورزن تورن افغان، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
- ۱۰- بمونه او غمونه، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
- ۱۱- راه عمل فارسی ترجمه، چاپ.
- ۱۲- منظر مرگ، فارسی ترجمه، چاپ.
- ۱۳- انگلیسي پښتو ورځنی خبرې (ژباړه) چاپ.
- ۱۴- د خوشال خټک د کلیاتو د دویم ټوک انتقادي متن، ناچاپ.
- ۱۵- اختیارات بدیعي د پښتو یوناني طب، ناچاپ.
- ۱۶- د پکتیا ولسي شاعران، ناچاپ.
- ۱۷- د وطن مینه د شعرونو مجموعه، ناچاپ.
- ۱۸- کورنی طب، (ژباړه). ناچاپ.
- ۱۹- غوټی نامه د شعرونو مجموعه، ناچاپ.
- ۲۰- قصص الانبياء (ژباړه)، ناچاپ.

فدا محمد فايض:

پر ۱۳۵۶ل کال د ادبياتو پوهنځي له دري څانگې څخه فارغ شوی دی، يوه د شعرونو مجموعه لري، چې تراوسه نه ده چاپ شوې.

ذکريا ملاتړ:

پر ۱۳۵۶ل کال د ادبياتو او بشري علومو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:

۱- د پښتو متلونو او اصطلاحاتو قاموس لومړی ټوک، (تالیف).

۲- په پښتو ادب کې د طالب په نوم شاعرانو تذکره، (تالیف)

۳- چې نه غواړم مه يې راپېښوې، دزدان کيسه، (تالیف).

۴- د پښتو په ولسي ادب کې د ماشومانو شاعري، (تالیف)

۵- تیرایان او تیرایي ژبه، (تالیف).

۶- پر افغانستان باندې د روسانو د تېري اساسي علتونه، (تالیف).

۷- عملي لار او علمي فلسفه، (ژباړه).

فضل ولي ناگار:

د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی، ((دا هغه بالا حصار دی)) په نوم يې د شعرونو يوه مجموعه خپره شوې ده.

محمد حسن ولسمل:

پر ۱۳۴۲ل کال له ادبياتو پوهنځي فارغ شوی دی.

۱- ظاهر شاه د قضاوت په تله کې، (د گډو مقالو مجموعه)، چاپ.

۲- زنداني سوغات، چاپ.

محمد معصوم هوتک:

پر ۱۳۶۶ ل کال د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی. اثار یې دادي:

- ۱- پاشلې ویناوې، د مولوي صالح محمد هوتک، ترتیب، سریزه، تحشیه او تعلیقات، ۱۳۶۹ ل کال چاپ.
- ۲- سرامنې اوښکې، (شعرونو مجموعه)، ۱۳۶۹ ل کال چاپ.
- ۳- د میرزا حنان بارکزي دېوان، ترتیب، سمون، سریزه، مقابله او ويي پانگه، ۱۳۷۰ ل کال چاپ.
- ۴- میرزا عبدالودود هوتک، ناچاپ.
- ۵- ښکار او کندهار، ناچاپ.
- ۶- احمدشاهي کندهار، ناچاپ.
- ۷- پښتنې قبیلې او روایتي شجرې، ناچاپ.
- ۸- بحرالعلوم، دوست محمد خټک، ۱ ټوک، ترتیب، سریزه، سمون او حاشیه، ناچاپ.
- ۹- خیرالبیان او درېیم قرائت، چاپ، (گډ هېواد).
- ۱۰- د ملا امیر دېوان، ترتیب او سریزه، ناچاپ.
- ۱۱- د غره او دوره (ژوند لیک)، ناچاپ.
- ۱۲- د زړه ایشناو، د شعرونو مجموعه، ناچاپ. 1)

وسیع الله سیار:

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانگې څخه فارغ شوی دی.

۱- په پښتو کې د مسجع نثر د پیدایښت او پایښت مسئله، پر ۱۴۱۳ هـ ق کال لیکل شوی.

افضل شېرزاد:

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له انگلیسي څانگې څخه فارغ شوی دی، د شعرونو یوه مجموعه لري، چې تراوسه لا چاپ شوې نه ده.

عبيدالله محک:

محک د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي انگليسي څانگه لوستې، نوموړی په پښتو او دري ژبو يو شمېر اثار ليکلي دي، پښتو اثار يې دادي:

۱- د نيمو شپو چغې: د لنډو کيسو مجموعه، د ليکوالو انجمن، کابل چاپ.

۲- گل په جبه زار کې (ناول)، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

لعل پاچا ازمون:

ازمون تر درېيم ټولگي پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي پښتو څانگه لوستې او بيا يې د جگړو له امله خپل وروستی کال د ننگرهار په پوهنتون کې بشپړ کړ، تراوسه يې دغه ادبي فعاليتونه ترسره کړي دي:

۱- د ملنگ جان خوږې نغمې له نويو زياتونو سره، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۲- د سيند غاړې گلونه، د محمد نور د شعرونو راټولونه او سريزه، لاهور چاپ.

۳- پرهرونه دي چې خاندې: د شعرونو مجموعه، پېښور، ۱۳۷۲ل کال چاپ.

۴- کابل د وينو او لمبو په سين کې: د کابل په باب د شعرونو مجموعه، راټولونه، پېښور، ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۵- د خسرو شعرونه: سريزه او راټولونه، ناچاپ.

غلام نبي فراهي:

غلام نبي فراهي د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي له پښتو څانگې فارغ شوی او بيا يې له همدې څانگې ماسټري هم ترلاسه کړې ده. د ليسانس دورې پر مونوگراف سربېره (د استاد بېنوار ژوند او اثار په نامه يې د ماسټري دورې د تيزس په توگه يو بل اثر هم ليکلی دی.

(1) د ليکوال او دا څېرې، ۳۷۱ مخ.

(1) د ليکوال او دا څېرې، ۳۹۸ مخ.

(۱) دا لیکوال او دا څېرې، ۳۹۸ مخ.

(1) د لیکوالۍ فن: سید محی الدین هاشمی، پېښور، چاپ.

(1) پوخ کانی، محمد معصوم هوتک، ټورنټو، کاناډا، ۱۳۷۵ ال کال چاپ د پښتۍ څلورم مخ.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو مونوگرافونه

۱- د رحمان بابا او خوشال شعر او شاعري:

د شریفې خوگیانې (اسلمې) له خوا پر ۱۳۴۲ل کال د پوهاند صدیق الله رښتین تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۲۴) دی. په دغه مونوگراف کې د رحمان بابا د اشعارو پر اخلاقي، ټولنیزو، تصوفي او د خوشال د اشعارو پر اخلاقي، ټولنیزو، عشقي او حماسي خواوو لنډې خبرې شوي دي.

۲- بلوڅ او بلوڅي:

عبدالرحمن بلوڅ د پوهاند صدیق الله رښتین تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۳ل کال لیکلی دی، د مخونو شمېر یې (۴۴) دی. دغه مونوگراف پر شپږو څپرکو وېشل شوی، چې په هره برخه کې یې د بلوڅو او بلوڅي ژبې په باب لنډه رڼا اچولې.

۳- د باختري او ایرانیو تاریخي انکشاف:

د محمد کریم اڅکزي له خوا پر ۱۳۴۳ل کال لیکل شوی، لارښود استاد یې حبیب الله جاج پښتون زوی دی، د مخونو شمېر یې (۲۰) ته رسېږي.

۴- د کوچنیانو شفاهي ادب یا د کوچنیانو فولکور:

د شاه ولي له خوا پر ۱۳۴۴ل کال په ۹۷مخونو کې لیکل شوی، په مونوگراف کې د کوچنیانو شفاهي ادب ته پر کتنې سربېره د هغو پر روزنیز اړخ هم رڼا اچول شوې ده.

۵- پښتنې شاعرانې:

د زرغونې زېور له خوا پر ۱۳۴۵ل کال په (۷۵) مخونو کې د لوی استاد علامه عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. په دغه مونوگراف کې ټولې (۳۳) پښتنې شاعرانې معرفي شوي او د شعرونو بېلگې یې راوړل شوي دي.

٦- د ننگرهار د سیمې ولسي شاعران:

د زېورالدین زېور له خوا پر ١٣٤٥ ل کال په (٥١) مخونو کې لیکل شوی، لارښود استاد یې پوهاند عبدالحي حبيبي دی، په دغه مونوگراف کې د (٣٦) تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلگې خوندي دي.

٧- د ادبي تاريخ تيوري:

پر ١٣٤٦ ل کال په (٤٨) مخونو کې د حبيب الله تږي له خوا لیکل شوی دی. په دې مونوگراف کې د ادب تاريخ تيوري، تاريخي سير او د تيوري د ميتود په باب خبرې شوي دي.

٨- د تگاب د سیمې ولسي شاعران:

ليکوال یې سيدامير دی، پر ١٣٤٦ ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. د مخونو شمېر یې (٨١) ته رسېږي، په دې مونوگراف کې د تگاب د څلورو تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلگې راغلي دي.

٩- د ننگرهار مجله:

دا مونوگراف د شاه ولي قرار له خوا پر ١٣٤٦ ل کال د استاد محمد حسين راضي تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (٤٧) ته رسېږي. دا مونوگراف شپږ څپرکي لري او د ننگرهار مجلې د موضوعي نيولیک (فهرست) په باب په کې خبرې شوي دي.

١٠- د کونړ د سیمې اجتماعي دودونه:

د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې د جلال الدين کونړي له خوا پر ١٣٤٦ ل کال په (٦٧) مخونو کې لیکل شوی دی. په دې مونوگراف کې د کونړ د خلکو په ځينو دودونو او رواجونو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۱- بازارک او څڅوبی:

د عبدالباقي (شینواري) له خوا پر ۱۳۴۶ل کال لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۲۷) دی. یاد شوی مونوگراف دوه برخې لري، په لومړۍ برخه کې یې د بازارک او په دویمه برخه کې یې د څڅوبي سیمو په باب خبرې شوي دي.

۱۲- د افغانستان په تاریخ او ادبیاتو کې د روښانیانو د نهضت مقام:

د عبدالقیوم نورزي له خوا په (۶۴) مخونو کې پر ۱۳۴۷ل کال لیکل شوی، په دغه مونوگراف کې د روښانیانو د نهضت ماهیت، اصولو او عقایدو په باب خبرې شوي دي.

۱۳- د شگې پخواني شاعران:

عبدالمجید زاخېل د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۸ل کال لیکلی، د مخونو شمېر یې (۵۱) ته رسېږي. په دې مونوگراف کې د شگې د څو تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلگې راوړل شوي دي.

۱۴- پښتني دودونه-کرنې او فالونه:

د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې علي محمدمنگل پر ۱۳۴۸ل کال لیکلی دی. دغه مونوگراف (۷۰) مخونه لري او د پکتیا د خلکو د ځینو دودونو په باب په کې لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۵- د لغمان بشري جغرافیه:

اسدالله (رویا) پر ۱۳۴۸ل کال په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی. لارښود استاد یې حمیدالله امین دی، په یاد شوي مونوگراف کې د لغمان ولایت پر ځینو دودونو، رواجونو او ځینو سپورتی لوبو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۶- مېرمن حمیده او د هغې ژوند او اشعارو ته یوه کتنه:

عبدالصبور ملیار په (۴۰) مخونو کې پر ۱۳۴۸ل کال د حبیب الله جاج تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د مېرمن حمیدې ژوند لیک او د شعرونو نمونې راوړل شوي دي.

۱۷- د شیدا په فکر او شعر لنډه څېړنه:

خیرمحمد شینواری پر ۱۳۴۹ل کال لیکلی دی، (۳۸) مخه لري د کاظم خان شیدا د ژوند پر حالاتو او د شعر پر ځینو ځانگړنو خبرې شوي دي.

۱۸- د پکتیا ولایت د گوملې پېژندنه:

محمدعلم نواب خېل د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۹ل کال لیکلی دی، (۷۹) مخونه لري. په دې مونوگراف کې د پکتیا ولایت د گوملې د سیمې پر لنډې پېژندنې سربېره د نوموړې سیمې پر ځینو قوانینو او دودونو هم لنډې خبرې شوي دي.

۱۹- د پکتیا ولایت د ځایو ولسي شاعران:

دسید محمد کارگر له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۹ل کال لیکل شوی دی. (۵۵) مخونه لري، په نوموړي مونوگراف کې د پکتیا ولایت د هاشم خېلو او عمر خېلو د سیمو (۷۶) تنه شاعرانو پېژندگلوې او شعري بېلگې راغلي دي.

۲۰- د نوزاد رواجونه:

نصر الله نوزادي پر ۱۳۴۹ل کال په (۲۸) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې په دريو برخو کې د نوزاد د خلکو پر ځینو رواجونو خبرې شوي دي.

۲۱- خوشال خان او د پښتنو د ازادۍ تحریک:

عبدالمالک شهبازخېل پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند میرحسن شاه تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۵۰) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د خوشال خان پر ژوند، اقتصادي او ټولنيزو حالاتو باندې لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۲- د راډيو افغانستان د پروگرامونو شکل او څرنگوالي ته يوه کتنه:

شاه محمود زيارمل پر ۱۳۵۰ل کال په (۲۰) مخونو کې ليکلی، په نوموړي مونوگراف کې د کابل راډيو د پروگرامونو او دهغو د نشر او خپرېدو د وختونو په باب معلومات ورکړل شوي دي.

۲۳- د پشه يي د خلکو محيط او د ژبې معرفي:

نورمحمد غمجن الينگاري په (۶۸) مخونو کې پر ۱۳۵۰ل کال ليکلی، په ياد شوي مونوگراف کې د پشه يي ژبې او د پشه يانو د محيط په باب رڼا اچول شوې ده.

۲۴- د افغانستان کالني د مضامينو فهرست:

سيد عبدالستار رازي پر ۱۳۵۰ل کال په (۵۵) مخونو کې ليکلی، لارښود استاد يې محب الله رحمتي دی.

۲۵- د اندرو دودونه:

د محمد اسلم قربانخېل له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې پر ۱۳۵۰ل کال ليکل شوی دی، په ياد شوي مونوگراف کې د غزني د اندرو ولسوالۍ دخلکو د ټولنيزو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۲۶- د احمدشاه بابا لښکر کشي او دده د امپراطورۍ حدود:

امان الله ايازي پر ۱۳۵۱ل کال د پوهاند ميرحسين شاه تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. په دغه مونوگراف کې د احمدشاه بابا د واکمنۍ د حدودو او لښکر کشيو په باب په لنډيز سره خبرې شوې دي.

۲۷- د پښتونستان مسئله د تاريخ په اوږدو کې:

عبدالشاه ظفرخېل پر ۱۳۵۱ل کال د پوهنوال حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. (۵۲) مخونه لري.

۲۸- پښتونستان:

ليکواله يې حفيظه ده، پر ۱۳۵۱ل کال يې د پوهاند ميرحسين شاه تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. (۸۲) مخونه لري، په یاد شوي مونوگراف کې د پښتونستان پر جغرافيايي موقعيت خبرې شوي او د پښتونستان د ځينو ملي مبارزو لکه خان عبدالغفار خان پېژندگلوې په کې راغلي ده.

۲۹- عربي ژبه د پېړيو په بهير کې:

عبدالغفور رسول پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۳۰) مخونه لري. مونوگراف درې برخې لري او د عربي ژبې د پرمختگ او څرنگوالي په باب په کې خبرې شوي دي.

۳۰- د قره باغ پښتني دودونه:

محمد حسن پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۸) مخونو کې ليکلی، د غزني ولايت د قره باغ د سيمې د پښتنو د ځينو دودونو په باب په کې معلومات وړاندې شوي دي.

۳۱- د لغمان ولايت د ملي شاعرانو په شعرونو کې د ځايونو نومونه:

محب الدين محب پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۱) مخونو کې ليکلی، په دې مونوگراف کې د يادې شوې سيمې د اتو تنو شاعرانو د شعرونو له مخې سيمه ييزو نومونو ته گوته نيول شوې ده.

۳۲- وړانگې ورځپاڼه:

محمدانور پر ۱۳۵۲ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې ليکلی، (۳۶) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې د يادې شوې خپرونې او د هغې د مضامينو په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۴- د قرغیو د ولسوالۍ جغرافیه:

محمد اعظم حیدري پر ۱۳۵۲ل کاپې د پوهاند حمیدالله امین تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۷۵) مخونه لري، په دې مونوگراف کې د لغمان ولایت د قرغیو سیمې د یو شمېر غرونو او سیندونو په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۵- ۱۸۹۳م څخه راپدېخوا د تاریخ په اوږدو کې د پښتونستان مسئله:

د جان محمد، دور له خوا پر ۱۳۵۲ل کال لیکل شوی دی. لارښود استاد یې برهان الدین حساس دی، مخونه یې (۴۸) دي. مونوگراف څلور څپرکي لري او په هر څپرکي کې د پښتونستان په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۶- په افغاني ټولنه کې د ښځو دريځ:

لطيفې پر ۱۳۵۲ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۵) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې په افغاني ټولنه کې د ښځو د دريځ په باب خبرې شوي او هم د ځینو افغاني ښځمنو شاعرانو پېژندگلوي او د شعرونو بېلگې راغلې دي.

۳۷- د خوست لهجې او مروج لیکدود:

حضرت محمد ویاړ پر ۱۳۵۲ل کال د شیریندل گردیوال تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. دغه مونوگراف (۲۷) مخونه لري.

۳۸- د پروفیسور ډاکتر برنارډورن د پښتو منتخباتو او د رحمان بابا د چاپي دېوان مقایسه:

د میرزامحمد له خوا پر ۱۳۵۲ل کال په (۷۹) مخونو کې لیکل شوی دی.

۳۹- په كندهار كې د ډله ييزو مفاهيمو وسايلو تاريخي سير:

احمدالله پر ۱۳۵۲ل كال د عنايت الله تر لارښوونې لاندې ليكلى دى، (۶۲) مخونه لري. په دې مونوگراف كې د كندهار د مطبوعاتو او خپرو شويو مطالبو په اړه خبرې شوي دي.

۴۰- پښتني جرگې او دودونه:

سهراب مومند پر ۱۳۵۲ل كال د مجاوراحمدزيار تر لارښوونې لاندې ليكلى، (۲۶) مخونه لري. په دغه مونوگراف كې د پښتني جرگې پر اهميت او په اولسمه او اته لسمه پېړۍ كې د پښتنو د ځينو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۴۱- د سراج الاخبار او هېواد مقاييسوي مطالعه:

لعل پاچا ځدران پر ۱۳۵۳ل كال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې ليكلى، (۴۲) مخونه لري. په دغه مونوگراف كې د سراج الاخبار او هېواد د ورځپاڼو پرتله شوې ده او د دواړو ورځپاڼو توپيرونو ته گوته نيول شوې ده.

۴۲- د هسكې مېنې جغرافيه:

د سيدبادشاه له خوا پر ۱۳۵۳ل كال د حميدالله امين تر لارښوونې لاندې ليكل شوى، (۳۰) مخونه لري. په دغه مونوگراف كې د شينوارو د هسكې مېنې د ولسوالۍ پر جغرافيه لنډه رڼا اچول شوې ده.

۴۳- د پښتو فولكور او ادب:

حفيظ الله جمالي پر ۱۳۵۳ل كال د دوكتور مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې ليكلى، (۳۶) مخونه لري. په دغه مونوگراف كې د پښتني فولكور پر ځينو اړخونو رڼا اچول شوې ده.

٤٤- پښتونستان وپېژنئ:

محمد نعیم پر ١٣٥٣ل کال د دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (٣٠) مخونو کې بشپړ کړی دی. په مونوگراف کې د پښتونستان د سیمې په باب ځینې معلومات راغلي دي.

٤٥- د جمعې مفاهیمې وسایل په کندهار کې:

حبیب الله حبیب پر ١٣٥٣ل کال د استاد حبیب الله تر لارښوونې لاندې په (٢٦) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کندهار د خپرونو په باب یو لړ معلومات وړاندې شوي دي.

٤٦- د پښتونستان په مسئله کې د هېواد ورځپاڼې رول:

شیخ محمد پر ١٣٥٣ل کال د پوهنوال حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (٤٩) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې هغو لیکنو ته نغوته شوې ده، چې د پښتونستان په باب په هېواد ورځپاڼه کې خپرې شوې دي.

٤٧- د انګولا مسئله:

رحیم داد همزولي پر ١٣٥٣ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (٣٧) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د نوموړي هېواد جغرافیا او تاریخ ته لنډه کتنه شوې ده.

٤٨- د مطبوعاتو رول د هېواد او ازادۍ په برخه کې:

خان زمان پر ١٣٥٣ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (٢٨) مخونو کې بشپړ کړی دی. په دغه مونوگراف پر څلورو برخو وېشل او د هېواد د ازادۍ په برخه کې د مطبوعاتو پر اغېز او تاثیر خبرې کوي.

٤٩- ترېگني:

د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې (وزیر) لیکلی دی، د لیکلو کال یې ۱۳۵۳ ل دی، (۳۸) مخونه لري او د لنډې کیسې، ډرامې او ترېگني په باب په کې معلومات راغلي دي.

٥٠- له جغرافیایي نومونو سره د روایاتو تړون:

د وزیر محمد له خوا پر ۱۳۵۳ ل کال لیکل شوی، (۳۵) مخونه لري، په دغه مونوگراف کې د ځینو روایاتو په باب خبرې شوي دي.

٥١- ژبه او د ژبې د پیدا کېدو سرچینه:

د الله باز له خوا د دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۵۳ ل کال په (۲۶) مخونو کې لیکل شوی دی. په دغه مونوگراف کې د ژبې د پیدا کېدو پر علتونو او عواملو لنډې خبرې شوې دي.

٥٢- د پښتو څېړنو بین المللي مرکز:

عبدالهادي هاند پر ۱۳۵۳ ل کال په ۲۳ مخونو کې لیکلی دی، په دغه مونوگراف کې د پښتو ژبې د بین المللي مرکز په باب معلومات وړاندې شوي دي.

٥٣- د تصوف اغېز پر ټولنه باندې:

مصرخان پر ۱۳۵۳ ل کال د زیورالدین زیور تر لارښوونې لاندې په ۳۳ مخونو کې بشپړ کړی دی او د روښانیانو د غورځنگ په باب په کې خبرې شوي دي.

٥٤- د ملنگ جان ورک اشعار:

اخذخان پر ۱۳۵۳ ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. ۲۵ مخونه لري، په نوموړي مونوگراف کې د ملنگ جان پر پېژندگلوې سربېره د هغه ځینې شعرونه او د هغه په باب د کورنیو او بهرنیو لیکوالو ځینې اشعار راغلي دي.

۵۵- د کندهار د سیمې فکاهیيات:

د بريالي پکتا له خوا پر ۱۳۵۳ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکل شوی. دغه مونوگراف (۲۶) مخونه لري او په کې د کندهار د سیمې ځينې ټوکې ټکالي راټولې شوې دي.

۵۶- د پښتو ټولنې نشراتي فعاليتونه:

زمري محقق پر ۱۳۵۴ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی. دغه مونوگراف (۳۰) مخونه لري او په کې د پښتو ټولنې لنډه تاريخچه بيان او ددې ټولنې پر څېړنيو فعاليتونو رڼا اچول شوې ده.

۵۷- د پښتونستان د مطبوعاتو وضع د صدر بوټو د حکومت په دوره کې:

محمد زمان پر ۱۳۵۴ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. نوموړي مونوگراف کې د ذوالفقار علي بوټو د واکمنۍ پر وخت د پښتونستان د غورځنگ او د پښتنو د مطبوعاتو د څرنگوالي په باب خبرې شوې دي.

۵۸- د کټواز د سیمې دودونه:

محمدنواز پر ۱۳۵۴ل کال د دوکتور مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی، (۳۴) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې د غزني د کټواز د سیمې پر ځينو دودونو او پښتني رواجونو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۵۹- مقلوبې پښتو کلمې:

محمد قاسم سالمی پر ۱۳۵۴ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۱۹) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوگراف کې د پښتو د مقلوبو کلمو په باب معلومات راغلي دي لکه: اغزی agzay ، ازغی azgay

٦٠- د مومندو ورزشي لوبې:

د سرفراز له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ١٣٥٤ل کال په (٦١) مخونو کې لیکل شوی دی. په یاد شوي مونوگراف کې د مومندو پر ځینو سیمه ییزو لوبو رڼا اچول شوې ده.

٦١- په افغانستان کې د مطبوعاتو لوړ او ځوړ او د هغو پرمختیا:

نام حق څیرک پر ١٣٥٤ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (٤٢) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې په افغانستان کې د مطبوعاتو پر څرنگوالي او همدارنگه پر ځینو اقتصادي، فرهنګي، سیاسي، مذهبي او ټولنیزو حالاتو هم لنډه رڼا اچول شوې ده.

٦٢- د جمهوري پلوشه د مطبوعاتو په لمن کې:

پر ١٣٥٤ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې عبدالشکور لیکلی دی، (٣٥) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د پلوشې جریدې د مضامینو او همدارنگه له کابل مجلې سره د نوموړې جریدې پرتلنه شوې ده.

٦٣- د پښتو په گړني (شفاهي) ادب کې د ښځو ونډه:

شریفې شریف پر ١٣٥٤ل کال د مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (٥٥) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې په لنډیو کې د ښځو پر ونډې او دریځ خبرې شوې دي.

٦٤- د زده کوونکو د درسي وروسته والي علتونه:

محمد نسیم قسیمي پر ١٣٥٤ل کال د ډاکتر گل جانان ظریف تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، ٦٤مخونه لري. دا مونوگراف اته څپرکي لري، چې د زده کوونکو پر درسي ستونزو او د هغو پر د عواملو خبرې شوي.

٦٥- د سرخوورد په پارسي کې د پښتو گډون او اغېزه:

جمال الدين وطنمل پر ١٣٥٤ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (١٦) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې په ورځنيو خبرو کې په ياد شوې سيمه کې پر پارسي باندې د پښتو ژبې اغېزې ته نغوټې شوې دي.

٦٦- د ميرويس هوتکي او احمدشاه دراني زمام داري ته مقاييسوي کتنه:

محمد صديق خالقي پر ١٣٥٤ل کال د پاينده محمد (سرهنګ) تر لارښوونې لاندې ليکلی او (٣٦) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې د ميرويس نيکه او احمدشاه بابا د جگړو، اتلوليو او واکمنيو په باب لنډه رڼا اچول شوې ده.

٦٧- د خوشال خان خټک عصر ته يوه کتنه او د هغه معاصرین:

ذکريا پر ١٣٥٤ل کال ليکلی دی، (٣١) مخونه لري، په دغه مونوگراف کې د خوشال خان خټک پر پېژندګلوی سربېره د هغه وخت پر حالاتو هم لنډه رڼا اچول شوې ده.

٦٨- د ماشومانو د بد اخلاقي سببونه:

زرشاه حق يار پر ١٣٥٥ل کال د پوهاند محمد فاضل تر لارښوونې لاندې ليکلی، نوموړی مونوگراف شپږ څپرکي لري او د ماشومانو د روزنې او همدارنگه پر ناوړه چارو د هغو د اخته کېدو پر سببونو خبرې شوې دي.

٦٩- د افغانستان د ثانوي ښوونځيو ازموينې:

شېر خان رښتين پر ١٣٥٥ل کال د پوهندوی عطاالله روف تر لارښوونې لاندې په ٤٢ مخونو کې ليکلی دی. پر دغه اثر کې د افغانستان د ثانوي ښوونځيو په درسي ميتود خبرې شوې دي.

۷۰- ښوونه او روزنه د اسلام له نظره:

عبدالقیوم وزیر پر ۱۳۵۵ل کال د استاد دانش تر لارښوونې لاندې په (۷۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د اسلام له نظره پر ښوونه او روزنه خبرې شوې دي.

۷۱- د وردگو د قبیلې د واده او مړي دودونه:

محمد مبارک پر ۱۳۵۵ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په ۴۹ مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوگراف کې د وردگو د قبیلې د مړي او ژوندي او د واده پر دودونو او رواجونو رڼا اچول شوې ده.

۷۲- په ننگرهار کې فولکوریکې کیسې:

عبدالروف پت یار پر ۱۳۵۵ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۱۲۰) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ننگرهار ولایت (۹) فولکوریکې کیسې راټولې شوې دي.

۷۳- سرې لمبې:

سعدالله فیضي پر ۱۳۵۵ل کال لیکلی دی، (۸۳) مخونه لري او په دغه مونوگراف کې د ملا عبدالحنان حیرت پر ژوند او ټولنیزو شرایطو او اشعارو خبرې شوې دي.

۷۴- د امانی دولت د سقوط سببونه:

غلام احمد واک پر ۱۳۵۵ل کال د پوهندوی سید سعدالدین هاشمي تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. (۶۳) مخونه لري، په نوموړي مونوگراف کې د امانی دولت د ظهور په مقابل کې د بریتانوي ښکېلاک د مخالفتونو عوامل ترکتني لاندې نیول شوي دي.

۷۵- زیتون په افغانستان کې:

بخت جمال پر ۱۳۵۵ل کال لیکلی دی. لارښود استاد یې محب الله رحمتي دی. په دغه مونوگراف کې په افغانستان کې د زیتون د حاصلاتو په باب معلومات راټول شوي دي.

۷۶- د لغمان ولایت د کلمان د سیمې معرفي:

عبدالومون پر ۱۳۵۵ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کلمان د سیمې، اقتصادي څرنگوالی او جغرافیایي موقعیت او د سیمې د ځینو دودونو په باب څرگندونې شوي دي.

۷۷- د امان افغان جریدې خپرونې په سیاسي، اقتصادي، اجتماعي او کلتوري ساحه کې:

محمد صفر خواریکښ پر ۱۳۵۶ل کال لیکلی، لارښود استاد یې حبیب الرحمن هاله دی. (۳۹) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د (امان افغان) جریدې د خپر شوو لیکنو په باب ځینې معلومات راټول شوي دي.

۷۸- سیکان او د هغوی دودونه:

شفیق الله دردمل پر ۱۳۵۶ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۷۲) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوگراف کې د هندوستان سیکانو د کلتور او د هغو د دودونو په باب ځینې معلومات راټول شوي دي.

۷۹- د مرکخېلو دود او دستور:

محمد صابر پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د مرکخېلو د دود او دستور په باب په لنډه توګه رڼا اچول شوې ده.

۸۰- د پاینده محمد کږه وال ژوند او ځینې شعرونه:

محمد سراب پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوگراف کې د پاینده محمد کږه وال د ژوند او شاعرۍ په باب څرگندونې راغلې دي.

۸۱- د غزني د قره باغ د سیمې منطقي جغرافیه:

د قیوم داد حکیمزي له خوا پر ۱۳۵۶ل کال لیکل شوی، لارښود استاد یې پوهنوال حمیدالله امین دی. د یادې شوې سیمې جغرافیایي موقعیت یې څېړلی دی.

۸۲- د گوجري ژبې لغوي ذخیره:

عبدالطیف دلسوز پر ۱۳۵۶ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د گوجرو د ژبې (گوجري) په باب لنډ معلومات راغلي دي.

۷۳- په افغانستان کې د ښوونې او روزنې د ښه والي لپاره لازمي طریقې:

گلبدین ښکمل پر ۱۳۵۶ل کال د عطاالله روف تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د یادې شوې موضوع په باب څرگندونې شوې دي.

۸۴- د پکتیا ولایت د سید کرم ولسوالۍ عمومي جغرافیه:

اشرف شریفی پر ۱۳۵۶ل کال د پوهنوال حمیدالله امین تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، چې د سیدکرم ولسوالۍ عمومي جغرافیه په کې تشریح شوې ده.

۸۵- د منځنۍ پېړۍ او اسکولاستيکي افکار:

د محمد اکبر ارينمل له خوا پر ۱۳۵۶ل کال په (۳۲) مخونو کې ليکل شوی دی. په دغه مونوگراف کې د افغانستان د منځنيو پېړيو د ټولنيز، اقتصادي جوړښت او د ښوونې او روزنې په باب لنډ معلومات وړاندې شوې دي.

۸۶- د ساووجي ژبې لغات:

محمد نادر مشواني پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ساووجي ژبې ځينې ويونه (لغات) د هغو فونيتيک شکل او پښتو ماناوې راغلي دي.

۸۷- خبر په امان افغان کې:

سیدامین مجاهد پر ۱۳۵۶ل کال د محمد کاظم اهنګ تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۳۴) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د امان افغان جریدې د ځينو ليکنو فهرست او د نوموړي جریدې لنډه تاريخچه راغلي ده.

۸۸- د مزار درې د ادیت او شماش دودونه:

رحمت سيد پر ۱۳۵۶ل کال د دوکتور مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د مزار درې د ادیت او شوماش د جغرافيې پېژندګلوي او د هغو د ځينو دودونو په باب معلومات راغلي دي.

۸۹- د گوشتې ولسوالۍ دودونه:

عبدالجبّار پر ۱۳۵۶ل کال د پوهنمل محمد طاهر علمي، تر لارښوونې لاندې په (۱۹) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د گوشتې ولسوالۍ د ځينو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۹۰- د خوست محلي گړنې:

شازالي پر ۱۳۵۶ل کال د محمد طاهر علمي تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د خوست د خلکو يو شمېر عاميانه گړنې خپرل شوې دي.

۹۱- د ښاغلي محمد داود سفرونه بهرنيو هېوادونو ته:

محمد شريف شاذ پر ۱۳۵۶ل کال د محمد کاظم اهنګ تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د سردارمحمد داود د سفرونو يادونه راغلې او هم د دې سفرونو د موخو په باب رڼا اچول شوې ده.

۹۲- د سيد عبدالخالق کندهاري پېژندګلوي او د اشعارو مجموعه:

عبدالطيف پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، (۶۸) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د سيد عبدالخالق کندهاري ژوند ليک او د هغه د شعرونو بېلګې راغلي دي.

۹۳- د چپرهار د سيمې د ولسي شاعر اميرزاده (خاکسار) د اشعارو مجموعه:

شېرزاده پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د اميرزاده لنډ ژوند ليک او د هغه د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۹۴- د کونړونو ولايت بشري جغرافيه:

سيداحمد پر ۱۳۵۶ل کال د پوهنمل دوکتور عبدالله (روحاني) تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کونړونو د عمومي جغرافيه، ټولنيز څرنگوالي او د اداري تشکيلاتو په باب يو لړ معلومات راغلي دي.

۹۵- د محمد باقي بادل (بارکزي) اشعار:

د عوذ بالله له خوا پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې ليکل شوی دی. په نوموړي مونوگراف کې د یاد شوي شاعر لنډه پېژندنه او د کلام بېلگې خوندي دي.

۹۶- په شینوارو کې د کونه تیر غزا:

معروف شاه خان پر ۱۳۵۶ل کال د استاد رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د شینوارو د غزا علتونه او د غزا د گډون کوونکو په باب معلومات راغلي دي.

۹۷- د محمد نواب اشعار:

محمد ظاهر (همت) پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د محمد نواب پېژندگلوي، دهغه اشعارو په باب تبصره او د شعرونو بېلگې راغلي دي.

۹۸- د شینوارو د سیمې اصطلاحات:

سید عیسی نېکمل پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د شینوارو د سیمې یو لړ عامیانه اصطلاحات ځای شوي.

۹۹- د اشرف خان هجري په شعر کې ادبي تصلغات (باتې):

محمد گل کوچي پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د اشرف خان هجري په شعر کې تصلغات څېړل شوي دي.

۱۰۰- د یوه ولسي شاعر پېژندنه:

د عبدالاحد ښکاره له خوا پر ۱۳۵۶ل کال د دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ولسي شاعر حاجي محمد پر ژوند لیک او شاعرۍ رڼا اچول شوې ده.

۱۰۱- د حضرت ولي پېژندنه او نظموه يې:

فضل ولي ناگار پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د حضرت ولي پېژندنه او د هغه د نظمونو په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۲- د ارچې تجارت د کونړونو په ولایت کې:

د غلام قادر جلیلي له خوا پر ۱۳۵۶ل کال د عبدالله روحاني تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کونړونو ولایت پېژندنه، د ولایت جغرافیایي موقعیت او د ارچې د لرگیو د سوداگرۍ په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۳- د تګاب د سیمې نوي او زاړه شاعران:

ګلداد بېژني پر ۱۳۵۶ل کال لیکلی دی. لارښود استاد يې پوهاند عبدالشکور رشاد دی، (۶۸) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د تګاب د سیمې د څلورو تنو شاعرانو پېژندنه او د شعرونو بېلگې راغلي دي.

۱۰۴- د جانان فدوي هوتک پېژندنه او اثار:

محمد حنیف پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی. په دغه مونوگراف کې د جانان فدوي پېژندګلوي او د شعرونو بېلگې خوندي دي.

۱۰۵- د زابل ولايت د بادامو او انگورو توليد او تجارت:

د سيد علي هوتک له خوا پر ۱۳۵۶ل کال د حميدالله امين تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې ليکل شوی دی. په دغه مونوگراف کې لومړی د زابل ولايت د جغرافيه په باب خبرې شوي، بيا د اوسېدونکو د اقتصادي حالت او هم په اقتصاد کې د بادامو پر اهميت او د هغو پر تجارت خبرې شوې دي.

۱۰۶- د ولسي شاعر بهاوجان پېژندنه:

محمدعارف پېژاند پر ۱۳۵۶ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، چې په کې د سيدبهاوجان پېژندگلوې او د شعرونو بېلگې خوندي دي.

۱۰۷- د پښتو ادب طالبان:

ذکريا ملاتړ پر ۱۳۵۶ل کال د پوهندوی دوکتور گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۲۳) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د پښتو ادب (۲۲) طالبانو په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۸- د پښتو ژبې د ځينو ولسي شاعرانو پېژندگلوې:

محمد معين باجوړي پر ۱۳۵۶ل کال د گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، چې (۴۱) مخونه لري. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو ژبې د (۱۸) تنو شاعرانو پېژندگلوې او د کلام بېلگې راغلي دي.

۱۰۹- د کندهار په سيمې کې کرکې:

محمد رحيم سلطاني پر ۱۳۵۷ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کندهار د خلکو په فولکور کې کرکې څېړل شوې دي.

۱۱۰- د بېسوادۍ د مسلې حل په افغانستان کې:

خوشحال یاسیني پر ۱۳۵۷ل کال لیکلی دی. دا مونوگراف پنځه برخې لري، په هره برخه کې یې د سواد د گټې او د بېسوادۍ د له منځه وړلو لارې چارې څه نا څه په گوته شوې دي.

۱۱۱- د نوم صرف (نوم گرپوهه):

نصرالله ناصر پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د نوم پر صرف باندې خبرې شوې دي او د نوم ډولونه هم په گوته شوې دي.

۱۱۲- د شینوارو ولسي ادب:

تاج محمد پر ۱۳۵۷ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د شینوارو ولسوالۍ پر ولسي ادب رڼا اچول شوې ده.

۱۱۳- د گرشک د خلکو گړنی ادب:

سخیداد هلمندي پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د گرشک د خلکو ولسي اصطلاحات څېړل شوي او بېلگې یې راوړل شوې دي.

۱۱۴- ټولنیزه پراختیا:

فیض محمد فیاض پر ۱۳۵۷ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې ټولنیزه پراختیا له علمي نړۍ لید او د هغه د مخالف فکر دواړو له مخې څېړل شوې ده.

۱۱۵- اجتماعي انقلابونه او ښوونې روزنې سره د هغو اړيکي:

سراج الدين پر ۱۳۵۷ل کال د رڼا گل رڼا تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې پر ښوونه او روزنه باندې د ټولنيزو بدلونونو اغېزې څېړل شوي دي.

۱۱۶- د تره خپلو گړدود:

مصطفی نژدې پر ۱۳۵۷ل کال د دوکتور مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی دی، چې د تره خپلو د گړدود په باب معلومات په کې راغونډ شوي دي.

۱۱۷- د شوروي اتحاد د مطبوعاتو سيستم:

زلمي هېوادمل پر ۱۳۵۷ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۱۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د شوروي اتحاد د مطبوعاتو، راډيو او ټلويزيون په باره کې په لنډيز سره معلومات راوړل شوي دي.

۱۱۸- د ممتاز کارگر اشعار:

نادرخان پر ۱۳۵۷ل کال د دوکتور مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ممتاز کارگر ژوندليک او د شعرونو بېلگې راغلې دي.

۱۱۹- د حيات الله بشري اشعار:

نورمحمد پر ۱۳۵۷ل د مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د شاعر پېژندگلوې او د شعرونو بېلگې راغلې دي.

۱۲۰- د حصارک غلجايي د ولسوالۍ بشري جغرافيه:

زلمي داد پر ۱۳۵۷ل کال د لطف الله ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د حصارک د ولسوالۍ پر ټولنيز ژوند، اداري تشکيلاتو، دود او دستور باندې رڼا اچول شوې ده.

۱۲۱- ښځه په پښتو منثورو ادبياتو کې:

اميرمحمد پاڅون پر ۱۳۵۷ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ښځې د ټولنيز او طبقاتي ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۲- د شغني ژبې فولکور (گړنی ادب):

دلبرشاه سرچشمه پر ۱۳۵۷ل کال د مجاوراحمدزيار تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلی دی. نوموړی مونوگراف درې څپرکي لري، چې په هر څپرکي کې يې د شغنان د خلکو د ولسي ادب او ټولنيز ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۳- د تگاو ولسوالۍ د خلکو گړنی ادب:

محمد ابراهيم پر ۱۳۵۷ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلی دی. نوموړي مونوگراف کې د تگاو ولسوالۍ جغرافيايي موقعيت، ټولنيزه او اقتصادي بڼه او پر ولسي ادب رڼا اچول شوې ده.

۱۲۴- د حميد د شاه گدا په مثنوي کې د قافيې د عيونو مطالعه:

خان اباد پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې ليکلی دی. دې مونوگراف کې د حميد د ياد شوي اثر د قافيې نيمگړتياوې په گوته شوې دي.

۱۲۵- د غلام حسين پېژندگلوې او اشعار:

محمد عمر دايمزي پر ۱۳۵۷ل كال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو كې ليكلې دى. په دغه مونوگراف كې د غلام حسين ژوند ليك او د شعرونو بېلگې راغلي دي.

۱۲۶- په پكتيا كې ډله ييزه مفاهيمه او د هغې وسايل:

عزيزخان عدلي پر ۱۳۵۷ل كال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو كې ليكلې دى. نوموړى مونوگراف پنځه څپرکي لري او د پكتيا ولايت د مطبوعاتو په باب په كې معلومات راغونډ شوي دي.

۱۲۷- د سيداباد د ولسوالۍ انگېرنې او كېرنې:

محمد اصف پر ۱۳۵۷ل كال د دوكتور مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو كې ليكلې دى. په نوموړي مونوگراف كې د سيد اباد د ولسوالۍ لنډه پېژندنه او د هغې سيمې د كېرنو او انگېرنو په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۸- د گلستان د ولسوالۍ جغرافيايي څېړنه:

عبدالعزیز اکرمي پر ۱۳۵۷ل كال دمحمد ظريف ظريفي تر لارښوونې لاندې په (۶۰) مخونو كې ليكلې دى. په نوموړي مونوگراف كې د گلستان د ولسوالۍ جغرافيايي موقعيت او بشري او اقتصادي بڼې په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۹- د ننگرهار ولايت د غني خېلو د ولسوالۍ اصطلاحات:

داودشاه خوشال پر ۱۳۵۷ل كال د حبيب الله جاج پښتون زوى تر لارښوونې لاندې ليكلې دى، چې د غني خېلو د ولسوالۍ عاميانه اصطلاحات په كې راغلي دي.

۱۳۰- کیسې:

عاصم شرر پر ۱۳۵۷ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې څلور فولکوریکې کیسې راټولې شوې دي.

۱۳۱- د دولت تطبیقي شکل په افغانستان کې:

د مسافر له خوا پر ۱۳۵۷ل کال د لطف الله ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلی شوی دی. په دغه مونوگراف کې د دولت د تاسیس، منشا، ماهیت او بڼو په باب معلومات راټول شوي دي.

۱۳۲- د نجونو او هلکانو روابط د پوهنتون په ساحه کې:

عاليې تنوير پر ۱۳۵۷ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د تحصیل په دوره کې د پوهنتون په ساحه کې د هلکانو او نجونو، يا ښځو او نارینه وو اړیکي تر بحث لاندې نیول شوي دي.

۱۳۳- د محمد عثمان د اشعارو مجموعه او ژوند پېښې:

نظام الدين پر ۱۳۵۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليکلی دی، چې د شاعر ژوندلیک او د شعرونو بېلگې په کې خوندي دي.

۱۳۴- بالابلوک د ولسوالۍ گړنی ادب:

غلام سخي پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د یادې شوې ولسوالۍ پر جغرافیایي موقعیت، ټولنیزو اړخونو او ځینو عامیانه اصطلاحاتو خبرې شوې دي.

۱۳۵- د وزیرستان د برملې پښتني دودونه:

الیاس وزیري پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د وزیرستان د برملې ځینې پښتني دودونه معرفي شوي دي.

۱۳۶- د تاریخي ماتریالیزم د څلورو مفاهیمو لنډه توضیح:

داود سرلوړي پر ۱۳۵۸ل کال په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د ماتریالیزم ځینې موضوعات څېړل شوي دي.

۱۳۷- د چک ولسوالۍ شفاهي ادبیات:

خرم دل پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د وردگو د ولایت پېژندنه، د چک ولسوالۍ پېژندنه او همدارنگه د نوموړي ولسوالۍ د خلکو پر شفاهي ادبیاتو خبرې شوې دي.

۱۳۸- د حمید په دېوان کې تلمیح:

رحمت الله پر ۱۳۵۸ل کال د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې په (۶۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د حمید مومند پر پېژندنې سربېره د هغه په شعرونو کې د تلمیح ادبي صنعت په گوته شوی دی.

۱۳۹- د کارگرې طبقې نوی ډول گوند:

مثل خان نثار پر ۱۳۵۸ل کال د توریالي (دايم) تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کارگرې طبقې گوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۴۰- په سراج الاخبار کې د پښتو ادبياتو ونډه:

حبيب الرحمن زلمي پر ۱۳۵۸ل كال د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليكلى دى. په نوموړي مونوگراف کې د سراج الاخبار لنډه تاريخچه او په دې جريده کې د پښتو ليکنو نيوليك راغلى دى.

۱۴۱- مېرمن حميده او د هغې اشعار:

بريالي زهير باجوړي پر ۱۳۵۸ل كال د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې ليكلى دى. په نوموړي مونوگراف کې د مېرمن حميدې د نثر او نظم بېلگې راغلي دي.

۱۴۲- د ښځينه لنډيو غنايي عشقي برخه:

د سپوږمۍ له خوا پر ۱۳۵۸ل كال د نورمحمد عمجن تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې ليكل شوى دى. په نوموړي مونوگراف کې د ښځينه لنډيو عشقي برخه د الفبا په ترتيب (بېلتون، وصال، د يار خاطر، سپوږمۍ او د مينانو دنيا) په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۱۴۳- د الينگار ولسوالۍ د نيازىو د قوم كليوالي لوبې:

د صديق راشوجان له خوا پر ۱۳۵۸ل كال د نورمحمد عمجن تر لارښوونې لاندې ليكل شوى، چې د نيازىو د قوم يو شمېر سيمه ييزې لوبې يې تشرېح كړي دي.

۱۴۴- د شوروي اتحاد د ځينو معاصرو ليكوالو بيوگرافي:

شاه صنم پر ۱۳۵۸ل كال د جاج پښتون زوى تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې ليكلى دى. په ياد شوي مونوگراف کې د ((شوروي اتحاد) د څوارلسو ليكوالانو بيوگرافي راغلې ده.

۱۴۵- د کونړ ولايت د نرنگ علاقه دارۍ کليوالي ورزشي لوبې:

غلام حسين پر ۱۳۵۸ل کال دنورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۶) مخونو کې ليکلی دی او د يادې شوې علاقه دارۍ ځينې ورزشي لوبې يې په کې راوړې دي.

۱۴۶- د خراسانيانو نهضت د عربو په مقابل کې:

ظابط الله پر ۱۳۵۸ل کال د پاينده محمد سرهنگ تر لارښوونې لاندې په (۸۴) مخونو کې ليکلی دی، چې د عربو پر وړاندې د خراسانيانو د مبارزو څرگندونه په کې شوې ده.

۱۴۷- دنارينه وو له خوا ښځو ته غنايي لنډۍ:

وړانگې پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۶۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د الفبا په ترتيب د نارينه وو له خوا ښځو ته غنايي لنډۍ راوړل شوې دي.

۱۴۸- وزيرستان وپېژنئ:

بخت مير وزير پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې ليکلی دی، چې د وزيرستان جغرافيايي موقعيت، د هغه ځای ژبه، کره او ځينې دودونه په کې بيان شوي دي.

۱۴۹- د گيلان په ورځنيو خبرو اترو کې ځينې نادر لغتونه:

عبدالرزاق پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۵) مخونو کې ليکلی دی، چې د گيلان د سيمې ځينې نادر لغتونه په کې راغلې دي.

۱۵۰- پښتو ادبیات له ۱۴۵۰ څخه تر ۱۲۹۷ پورې:

آصف بهاند پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د یاد شوي عصر عمومي وضعې ته یوه کتنه، د پښتو د نثر او نظم ځانگړتیاوې، د صنعتي انقلاب اغېزې او د ځینو لیکوالو د نظم او نثر بېلگې راوړل شوي دي.

۱۵۱- د خوشال خان سیاسي موضع:

محمد اسمعیل پر ۱۳۵۸ل کال د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د خوشال خان ژوند لیک، د بند دوره، د ځوانۍ دوره، مبارزې، د بند علتونه، له مغلو سره جنگ او د خوشال سیاسي او ټولنیز موقف بیان شوي دي.

۱۵۲- د شیکل په شینوارو کې د ځمکې د وېش سیستم:

شېرزمین پر ۱۳۵۸ل کال د حکیم تڼیوال تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کونړ ولایت د شیکل د سیمې جغرافیایي موقعیت تاریخچه او د ځمکو د وېش سیستم څېړل شوی دی.

۱۵۳- پښتو ادبیاتو ته د ثور انقلاب په رڼا کې یوه کتنه:

خالق رشید پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۴۴) مخونه لري. دا مونوگراف دوه برخې لري چې له لرغونې دورې څخه تر ۱۳۵۷ل کال او بیا له ۱۳۵۷ څخه تر ۱۳۵۸ کاله پورې پښتو ادبیاتو ته په کې کتنه شوې ده.

۱۵۴- د ورگون د ولسوالۍ سیمه ییزه جغرافیه:

حفیظ الله وزیر پر ۱۳۵۸ل کال د محمد ظریف تڼیوال تر لارښوونې لاندې په (۷۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ورگون بشري، فزیکي او اقتصادي بڼې بیان شوي دي.

۱۵۵- د خلق په جریده کې د علمي مضامینو فهرست:

مکمل پر ۱۳۵۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې په یاد شوې جریده کې د علمي لیکنو عنوان، لنډیز او د لیکوال نوم راوړل شوي دي.

۱۵۶- د تعلیمي نصاب په رڼا کې د پښتو ژبې تاریخي سیر ته یوه کتنه:

گل محمد پر ۱۳۵۹ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د تعلیمي نصاب په باب خبرې شوي او هم د ځینو لیکوالو د تعلیمي نصاب کتابونه معرفي شوي دي.

۱۵۷- د پښتو په شفاهي ادبیاتو کې د حماسي لنډیو یوه برخه:

د وړمې یوسفی له خوا پر ۱۳۵۹ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو لیکل شوی دی، چې په کې یو شمېر حماسي لنډۍ او د هغو د ځینو لغتونو مانا راوړل شوې دي.

۱۵۸- د پښتنې ښځې تصویر په لنډیو کې:

زرغونې عزیز وردگ پر ۱۳۵۹ل کال په (۵۸) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې هغه لنډۍ راوړل شوي چې د ښځو د ژوند څېره په کې ځلېږي.

۱۵۹- د پښتنو ښځو مبارزې:

الینیس قیوم پر ۱۳۵۹ل کال په (۵۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د افغانستان د ښځو ټولنیز موقف، په ملي مبارزو کې د هغوی ونډه او بیا د (۱۳) مبارزو ښځو معرفي د دوی فکري او ادبي کارونه او د هغوی د شعرونو بېلگې راغلې دي.

۱۶۰- پښتنې شاعرانې:

حبیبی پر ۱۳۵۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې (۱۷) تنه پښتنې شاعرانې معرفي شوي دي.

۱۶۱- په کندهار کې پښتني دودونه:

د زينب فروغ له خوا پر ۱۳۵۹ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې ليکلی شوی دی، چې د کندهار ولايت ځينې پښتني دودونه په کې معرفي شوي دي.

۱۶۲- د فراه د سمپې پښتني دودونه:

پر ۱۳۵۹ل کال د عبدالرزاق له خوا په (۳۵) مخونو کې ليکل شوی دی، چې د فراه ولايت ځينې دودونه په کې معرفي شوي دي.

۱۶۳- د خوشال په غزلياتو کې ښکلا:

غلام مصطفی نردي پر ۱۳۵۹ل کال د ډاکتر زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۸) مخونو کې ليکلی دی، چې د خوشال په شعرونو کې حسن، مينه، عشق، هنر او اقتصادي موقف په کې څېړل شوی دی.

۱۶۴- د دولت لوانې په دېوان کې د نومونو برخه:

محمدصابر حقل پر ۱۳۶۰ل کال د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۳) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د دولت لوانې په دېوان کې د راغليو نومونو لکه د مېرپو، گلانو او مرغانو يادونه شوې ده.

۱۶۵- سترگې:

فاطمې اسد حسيني پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې هغه لنډې د الفبا په حساب راوړل شوي، چې سترگې په کې يادې شوې دي.

۱۶۶- د خوست په خبرو اترو کې نادر لغات:

گلاب خان پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې په ورځنیو خبرو کې د خوست ځینې نادر لغات په گوته شوي او بیا تشریح شوي دي.

۱۶۷- یو لړ هغه لنډې چې د ښځو له لوري په محرومیت کې ویل شوي:

هما اختري پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی او هغو لنډیو ته په کې اشاره شوې، چې د ژوند د ځینو برخو د محرومیت په نتیجه کې د ښځو له خوا ویل شوي دي.

۱۶۸- د کونړ ولایت په باره کې عمومي معلومات:

محمدقدیر پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کونړ ولایت جغرافیایي موقعیت، د خلکو پېژندنه، تاریخي سوابق، زراعت، کرنې، اداري تشکیلات او ټولنیزو دودونو په باب ځینې معلومات راغلي دي.

۱۶۹- د کرکو او کړو د پیدایښت عوامل او ډولونه:

نواز پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کرکو او کړنو په باب ځینې معلومات راغلي دي، لکه: له یو چا څخه کرکه، له ناروغۍ څخه کرکه او داسې نورې بېلگې.

۱۷۰- فولکورې طب:

حضرت گل احساس پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د فولکورې طب په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۷۱- د مقر د گیلان علاقه داری د واده دودونه:

محمد عمر گیلاني مقري پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکلی دی او د یادې شوې سیمې د واده دودونه په کې بیان شوي دي.

۱۷۲- په پښتو لنډیو کې شونډې، خوله، خالونه او مخ:

نظیفې پر ۱۳۶۱ل کال د بایزید اخک تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی او هغه لنډۍ په کې راغلي دي، چې یاد شوي موضوعگانې په کې یادې شوي دي.

۱۷۳- د محمدجان فنا ادبي ټوټې:

کاملې پښېمان پر ۱۳۶۱ل کال د لطیف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې دمحمد جان فنا ژوند لیک د هغه اثار او تالیفاتو پېژندنه او د هغه یو لړ ادبي ټوټې راغلي دي.

۱۷۴- د لوگر دودونه:

آصفې احمدزی پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د لوگر جغرافیایي موقعیت او د هغه ځای ځینې پښتني دودونه بیان شوي دي.

۱۷۵- د کونړونو ولسي شاعران:

سیدمحمی الدین پر ۱۳۶۲ل کال د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کونړ د سیمې یو شمېر ولسي شاعران او د هغوی د ځینو شعرونو بېلگې راوړل شوي دي.

۱۷۶- د کلیوالو پر ورځني ژوند د فولکور اغېزه:

غوټی خاورې پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۱۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کلیوالو د مېراني، اتلولی، زپورتیا او ټولنیز ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۷۷- په فولکور کې د کیسې ماهیت او وظیفه:

زرغونې احمدزی- پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د اتلانو د کیسو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۷۸- خوشال خان د پخوانیو او اوسنیو شاعرانو په نظر کې:

خدایداد پر ۱۳۶۳ل کال د زپورالدین زپور تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۵۳) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې لومړی د خوشال د ملي مبارزو په باب یو لړ معلومات راغلي او بیا د خوشال په باب د پخوانیو او اوسنیو شاعرانو نظرونه راوړل شوي دي.

۱۷۹- د دولت لوانی په دېوان کې قافیوي نیمگړتیاوې:

عزیزالله پاک جبارخېل پر ۱۳۶۳ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د دولت لوانی د دېوان ځینو قافیوي نیمگړتیاوو ته نغوته شوې ده.

۱۸۰- په اندرو کې د واده دودونه:

مهتاب الدین وحدت پر ۱۳۶۴ل کال د پوهنیار جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د غزني ولایت د اندرو ولسوالۍ د واده دودونه تشریح شوي دي.

۱۸۱- کلمه داره روپۍ:

عزیزې شېرزاد پر ۱۳۶۴ل کال د دوکتور زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې کلمه داره روپۍ (ډرامې) خبرې شوي.

۱۸۲- د خوشال په دېوان کې د ځينو ځايونو نومونه:

ذکريا پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۹) مخونو کې ليکلی دی. په دې مونوگراف کې د خوشال په غزلونو، رباعياتو او قصایدو کې د مهمو ځايونو نومونه په گوته شوي دي.

۱۸۳- د روښاني نهضت بېل بېل اړخونه:

محمد رسول باوري پر ۱۳۶۴ل کال د استاد ضمير ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د بايزيد روښان ژوند ليک، مبارزې، اثار، مذهبي عرفاني اړخ او ملي فکر بيان شوي دي.

۱۸۴- د خوشال خان ژوند ليک:

محمد قدوس پر ۱۳۶۴ل کال د گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د خوشال د کوچنيوالي دوره، د ژوند ځينې پېښې او د کورنۍ په باب معلومات راغلي دي.

۱۸۵- د خوشال خان په اشعارو کې د ازادۍ انعکاس او د ازادۍ له اوسني مفهوم سره د هغه پرتله:

حکيم محمد خاورين پر ۱۳۶۴ل کال د گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د خوشال خان په شعرونو کې د ازادۍ موضوع څېړل شوې ده او د هغه يو شمېر حماسي شعرونه هم راوړل شوي دي.

۱۸۶- د تاریخ په پورېو کې د پښتو هنري ادبیاتو ته یوه کتنه:

دادمحمد راسا پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۲۶) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوگراف کې د لرغونې دورې د ادبیاتو او شاعرانو او همدارنگه د معاصرې دورې د ادبیاتو او شاعرانو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۸۷- د سید جمال الدین افغان ژوند او مبارزې:

پر ۱۳۶۴ل کال محمد عارف طاهر د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د سیدجمال الدین افغان د ژوند او مبارزو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۸۸- د لرغوني مصر، یونان او روم په افسانو کې د خلقت مفکوره:

محمدقاسم هیله من پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د لرغوني مصر تاریخچه او په افسانو کې د ارباب الانواعو خلقت خپرل شوی دی.

۱۸۹- په پښتو معاصرو ادبیاتو کې ځینې ریالستيکي موضوعات:

د شمس الله مجمر له خوا پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی شوی دی. په دغه مونوگراف کې د ریالیزم په هکله، د ریالستيکي هنر او د رنساس د دورې د ریالیزم په باب معلومات لیکل شوي دي، دغه راز د استاد الفت، اجمل خټک او سلیمان لایق په اثارو کې ځینې ریالستيکي افکار خپرل شوي دي.

۱۹۰- په پښتو ادب کې د مولوي صالح محمد ونډه:

اسدالله کاروان پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د مولوي صالح محمد ژوند لیک او اثارو په باب معلومات راغلي دي.

۱۹۱- دلعل گل شاعر پېژندنه:

محمدنذیر بري پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د لعل گل د کورني ژوند او د شعر د ویلو د عواملو په باب معلومات راغلي دي او هم د شاعر د شعرونو بېلگې په کې راوړل شوي دي.

۱۹۲- د حمید په دېوان کې بدیع صنایع:

حضرت یوسف افتخار پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د حمید په دېوان کې بدیع صنایع په ترتیب سره ښوول شوي دي.

۱۹۳- پښتو منظومې کیسې:

عبدالغني اقبال پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې (۹) منظومې او مشهورې فولکورې کیسې لیکل شوي دي.

۱۹۴- په پښتو منظوم ادب کې د نظم شکلي ډولونه:

سیدکریم ملگري پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې ځینې شعري فورمونه لکه: مربع، رباعي، مثنوي، قصیده، مخمس او داسې نور تشریح شوي دي.

۱۹۵- چاربيتته او د هغې ډولونه:

عاشق الله فریاد پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د چاربيتو پر فورم باندې رڼا اچول شوې ده او هم د چاربيتو بېلگې راوړل شوي دي.

۱۹۶- د لنډ داستاڼ پيداينېت:

نفيسي طوطاخېل پر ۱۳۶۴ل كال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو كې ليكلي دي. په دغه مونوگراف كې د لنډې كيسې ځانگړنې او پراوونه بيان شوي دي او اوسنۍ لنډې كيسې ته په كې هم كتنه شوې ده.

۱۹۷- د اديپوس افسانه او پر هغې يوه انتقادي تبصره:

گل غوتۍ نايب خېل پر ۱۳۶۴ل كال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو كې ليكلي دي، په دغه مونوگراف كې د يونان لنډه تاريخچه او د اديپوس پاچا د كيسې مضمون ليكل شوی دی.

۱۹۸- په ولسي ادب كې د جمعه گل د اشعارو دريځ:

د احمدشاه وينښ له خوا پر ۱۳۶۴ل كال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو كې ليكل شوی دی. په نوموړي مونوگراف كې د شاعر پېژندگلوې، د هغه چاپېريال، د هغه په شعر كې انځورونه بيان او د شعرونو بېلگې راوړل شوي دي.

۱۹۹- په پښتو ادبياتو كې د ناول پيداينېت:

شريفې احمدزۍ كوچۍ پر ۱۳۶۴ل كال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې ليكلي دي. په دغه مونوگراف كې د ناول ډولونه، ځانگړنې او په پښتو ادب كې د ناول په باب خبرې شوي دي.

۲۰۰- پښتو د امير شېرعلي خان په دوره كې:

مامور مموزي پر ۱۳۶۴ل كال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو كې ليكلي دي. په دغه مونوگراف كې پښتو ژبه د امير شېرعلي خان په دوره كې د پوځي او رسمي ژبې په توگه خپرل شوې ده او د هغه وخت سياسي او اقتصادي اوضاع هم تر خپرې لاندې نيول شوې ده.

۲۰۱- یوسفزي د خوشال بابا په نظر:

عبدالغني بشردوست پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د خوشال د ژوند حالات، د سوات یوسفزي او د هغوی ژوند او د خوشال او یوسفزيو ترمنځ مناسبات څېړل شوي دي.

۲۰۲- د پرامېته داستان ته یوه انتقادي کتنه:

جانانې ځاځی پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی او د پرومېټې پر داستان یې یوه انتقادي تبصره کړې ده.

۲۰۳- مومن خان او شیرینو:

هنګامې ظاهر پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د داستان اصلي متن، د لغتونو څېړنه، د ځایونو نومونه او د فولکورې عباراتو څېړنه راغلې ده.

۲۰۴- نمر و او تاج محمد:

ماه جبینې لمر پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د دغه منظوم داستان د نظم د برخې وزن و قافیه، د لغتونو څېړنه، د ځایونو نومونه، د شعر ساده ګي او د داستان د موضوع څېړنه راغلې ده.

۲۰۵- د قصیدې وده او پیدایښت:

محبوبې پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د قصیدې تعریف او د غوریانو روښانیانو او خوشال په دوره کې د قصیدې په باب معلومات راټول شوي دي.

۲۰۶- د الفت په نثر کې د لنډې کيسې بېلگې:

نفس گل شريفې پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د الفت ژوند ليک، د الفت په نثر کې دلنډو کيسو ځانگړتياوو او د نثر بېلگې راوړل شوي دي.

۲۰۷- اویرجل د اینیا د تحلیل او د روم تشکل:

د راحلې احمدي وردگ له خوا د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۶۴ل کال ليکل شوی، چې (۳۱) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې د تړای او سپارتا ترمنځ د لس کلن جنگ علتونه بيان شوي دي.

۲۰۸- په فولکور مجله کې د پښتني فولکور انعکاس:

زرلښتې اورياخېلې پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنمل بايزيد اخک تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې هغو ليکنو ته اشاره شوې، چې د پښتني فولکور په باب په فولکور مجله کې خپرې شوې دي.

۲۰۹- په سراج الاخبار کې د پښتو شعر:

محمدشاه پور احمدزي پر ۱۳۶۵ل کال د دوکتور زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۷۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې په سراج الاخبار کې د پښتو شعر د خپرېدو او څومره والي په باب معلومات راغلي دي.

۲۱۰- د کندهار مجلې فهرست د تاسيس له وخته تر ۱۳۵۶ل کال پورې:

سردار محمد راستمل پر ۱۳۶۵ل کال د دوکتور زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کندهار مجلې نيولیک راغلی (د ليکوال نوم او د ليکنې سرليک).

۲۱۱- د روښان د مبارزې تصوفي اړخ:

نسيمې فقير پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنمل محمدصابر خويشکي تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. دا مونوگراف دوه څپرکي لري، په لومړي څپرکي کې يې د روښان پېژندنه او په دويم کې يې د روښاني تصوف د اتو مرحلو په باب خبرې شوې دي.

۲۱۲- د بي بي نېکبختې مموزی ژوند او ادب:

صاحب گل مموزي پر ۱۳۶۵ل کال د دوکتور زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د بي بي نېکبختې پر ژوند ليک سربېره د هغې پر ادبي ژوند هم رڼا اچول شوې ده.

۲۱۳- د گيلگه مېش حماسه او د هغې څېړنه:

مصري خان کليوال پر ۱۳۶۵ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د گيلگه مېش د حماسې پيدايښت او مضمون شامل دی.

۲۱۴- د چغه سراي نرځونه او دودونه:

مرسلين روغوال پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د چغه سراي د پېژندگلوۍ او دودونو په باب معلومات راغلي دي.

۲۱۵- د کوهدامن د داودزو اجتماعي، تاريخي او ادبي فعاليت:

وجيهې داودزی پر ۱۳۶۵ل کال د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۲۶) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د سيمې د داودزيو ټولنيز، تاريخي او ادبي فعاليتونه ياد شوي دي.

۲۱۶- د مستورې شال شاعري:

سید محقق پر ۱۳۶۵ ل کال د پوهندوی ډاکټرې زرغونې زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتنې شاعرې (مستورې شال) پر ادبي ژوند رڼا اچول شوې ده.

۲۱۷- د خوشال په کلیاتو کې ادبي صنایع:

فهیمې هاشمي پر ۱۳۶۵ ل کال د پوهندوی جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د خوشال ژوند لیک، اثار او د هغه په کلیاتو کې ادبي صنایع په گوته شوي دي.

۲۱۸- د ماشوم ادبیات:

سدو ټکني پر ۱۳۶۵ ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. د ماشومانو د ادبیاتو په باب معلومات په کې راغلي دي.

۲۱۹- پر نظم باندې ختیځې کیسې او اسطوري:

میاجان مشفق پر ۱۳۶۵ ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې (۱۲) افسانوي کیسې راغلې دي.

۲۲۰- د پښتو ژبې باقاعده او بې قاعده مصدرونه:

نورس امرخېل پر ۱۳۶۵ ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د پښتو باقاعدې او بې قاعدې مصدرونو ته گوته نیول شوې ده.

۲۲۱- د پښتو ژبې د باقاعده او بې قاعده لغاتو مجموعه چې مصدر یې په (یدل) ختمېږي:

زرغونې برېښ پر ۱۳۶۵ ل کال د پوهندوی نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو ژبې د باقاعده او بې قاعده لغتونو تشریح راغلې ده.

۲۲۲- د بهايي جان په اشعارو کې ادبي صنايع:

محمد داود ساپي پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۴۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د بهايي جان پر ژوند ليک سربېره د هغه په شعرونو کې ادبي صنايع هم ښوول شوي دي.

۲۲۳- په معاصرو هنري پښتو ادبياتو کې د وېښ ځلميانو د خپرونو او اثارو تحليل:

زرغونې درانۍ پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنوال گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. نوموړي مونوگراف کې د وېښ ځلميانو له جملې څخه د بېنوا د اثارو تحليل او په دويمه برخه کې د گل پاچا الفت د اثارو تحليل راغلی دی.

۲۲۴- د ماه رخې ناول ته لنډه انتقادي کتنه:

پروين منگل پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنوال گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۵۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د سيدراحت زاخېلي د (ماه رخې ناول) ته يوه انتقادي کتنه شوې ده.

۲۲۵- د ننگرهار د مجلې فهرست:

شاه ولي پر ۱۳۶۵ل کال د دوکتور زيورالدين زيور تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د ننگرهار مجلې د ليکنو فهرست (د ليکوال نوم او د ليکنې سرليک) برابر شوي دي.

۲۲۶- د رحمان بابا په دېوان کې ادبي صنايع:

بي بي حيا خلزۍ پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د رحمان بابا پر پېژندگلوی سربېره د هغه په دېوان کې ادبي صنايع هم په گوته شوي دي.

۲۲۷- په معاصر پښتو شعر کې ملي او مترقي افکار:

محمد حکيم تڼيوال پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنوال زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۸۰) مخونو کې ليکلی دی. نوموړی مونوگراف درې څپرکي لري، چې د پښتو د معاصرو ادبياتو په ځانگړي ډول د شعر د فکري خوا (مترقي افکارو) په باب په کې خبرې شوي دي.

۲۲۸- په پښتو لنډيو کې تاريخي پېښې:

محمد قسيم پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکلی، چې په لنډيو کې تاريخي پېښې په کې څېړل شوي دي.

۲۲۹- په پښتو ادب کې ټوکې ټکالې:

ميراجان غروال پر ۱۳۶۶ل کال د پوهنوال زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو ژبې يو شمېر ټوکې او عاميانه اصطلاحات راغلي دي.

۲۳۰- د سراجي دورې پښتو منظوم ادبيات:

محمد علي قريشي پر ۱۳۶۶ل کال د پوهنوال زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۵) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو ادبياتو د نظم او شعر پر برخې يو څه خبرې شوي او بيا په ياد شوې دوره کې ځينې پښتو نظموه راوړل شوي دي.

۲۳۱- پښتانه په بلخ کې:

عبدالقيوم پر ۱۳۶۶ل کال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۶۴) مخونو کې ليکلی دی. نوموړی مونوگراف شپږ څپرکي لري او د بلخ د پښتنو په باب معلومات په کې خوندي شوي دي.

۲۳۲- په پښتو ادبياتو کې سفرنامه:

حيات الله صبور پر ۱۳۶۶ل کال د پوهنوال زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو ژبې يونليکونو (سفرنامه) په باب معلومات راغلي دي.

۲۳۳- په بره او کوزه پښتونخوا کې ادبي تاريخ ليکنه:

غلام نبي فراهي پر ۱۳۶۶ل کال د پوهنوال زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د يادې شوې موضوع په باب يو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۳۴- شعر او شاعري د لرغوني يونان د پوهانو له نظره:

غلام مصطفی رحيمي شلگري پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۹۶) مخونو کې ليکلی دی. نوموړی مونوگراف شپږ څپرکي لري، چې د موضوع په باب معلومات په کې راغلي دي.

۲۳۵- مهمې فولکورې شپې او ورځې:

داکتر خان پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د فولکورې رواياتو له مخې مهمې شپې او ورځې په گوته شوي دي.

۲۳۶- د منگلو د پښتونولۍ نرخ:

گلات منگل پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د منگلو د قوم د پښتونولۍ، دود او دستور په باب معلومات راټول شوي دي.

۲۳۷- په پښتو ژبه کې د باقاعده او بې قاعده مصدرانو ډيټا:

شيرين شاه پر ۱۳۶۶ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی دی.

۲۳۸- د گودر په باره کې لنډۍ:

محمد اسحق پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د الفبا په ترتیب هغه لنډۍ راټولې شوي چې د (گودر) په باب ویل شوي دي.

۲۳۹- لازمي افعال او د هغوی مورفولوژیکي خصوصیات:

گل غوټۍ پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زیور تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د فعلي کتگورۍ او لازمي فعلونو په باب معلومات راغونډ شوي دي.

۲۴۰- د افغانستان د لیکوالو انجمن له تاسیس (۱۳۵۹-۱۳۶۶) کلونو پورې د پښتو چاپ شویو اثارو فهرست:

تاج محمد یاري پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د هغو پښتو کتابونو یادونه شوې، چې په یاد شوي زماني واټن کې د لیکوالو ټولنې خپاره کړي دي.

۲۴۱- د ملگرو ملتو منشور او زموږ ملي روغه جوړه:

میرزا محمد توتاخېل پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د یاد شویو موضوعگانو فکري نږدېوالي تر بحث لاندې نیول شوی دی.

یادښت: پر ۱۳۷۰ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانگې په امریت کې یو زیات شمېر پښتو مونوگرافونه خوندي وو، په دې لړ کې یو شمېر داسې مونوگرافونه هم وو، چې د کابل پوهنتون په مرکزي کتابتون کې یې کاپۍ نه وې، ددې خبرې یوه وجه شاید دا وي، چې مرکزي کتابتون ته یې کاپۍ نه وې استول شوې او یا هم د کتابتون د کارکوونکو د تخنیکي ستونزو او ځینو نورو لاملونو له امله د دغو مونوگرافونو نقل د پوهنتون په مرکزي کتابتون کې نه وي خوندي شوی. په هر حال دلته به د کال په ترتیب د دغو مونوگرافونو یادونه هم وکړو. د پېژندنې لپاره (د پوهنتون په مرکزي کتابتون کې د هغو د کتلاک نومره هم ثبت شوې وه خو څرنگه چې د مرکزي کتابتون اکثره خطي نسخې چور او یا سیزل شوي چې دې کې پښتو مونوگرافونه هم شامل وو، نو ځکه د کتلاک

نومره يې رانه وړل شوه، اوس ددې مونوگراف يو شمېر د زياتو سيلاوونو او ناتارونو له بلاوو سره سره په پښتو څانگه کې خوندي پاتې دي او ځينې يې کېدې شي د هغو له خپلو ليکوالو سره هم خوندي وي.

۲۴۲- غرځستان:

بسم الله ځيرمن پر ۱۳۳۹ل کال ليکلی، چې (۵۹) مخونه لري او د ياد شوې سيمې سياسي، ټولنيز او اقتصادي حالات په کې څېړل شوي دي.

۲۴۳- د خوشال خان ادبي لار:

عزيزالله پښتونمل پر ۱۳۳۹ل کال، په (۱۶۷) مخونو کې ليکلی او د خوشال د ادبي ژوند په باب په کې معلومات ورکړل شوي دي.

۲۴۴- د غرب اوسنی تمدن:

نوراحمد پر ۱۳۳۹ل کال په (۴۰) مخونو کې ليکلی، چې د غرب د تمدن په باب يې يو لړ معلومات وړاندې کړي دي.

۲۴۵- د افغانستان د لمر ختيځو او مرکزي برخو کوچيان:

محمد عزيز کاکړ پر ۱۳۴۰ل کال په (۱۷۵) مخونو کې ليکلی او د ياد شوې موضوع په هکله په کې يو لړ معلومات ورکړل شوي دي.

۲۴۶- د لغمان محلي شاعران:

عبدالرشيد پر ۱۳۴۱ل کال ليکلی، (۱۰۵) مخه لري او د لغمان د ځينو محلي شاعرانو ژوند ليک او د شعرونو بېلگې په کې راوړل شوي دي.

۲۴۷- ابدالیان:

امین الله پر ۱۳۴۱ ال کال په (۵۹) مخونو کې لیکلی او د پښتنو د یوه نامتو تېر (ابدالیانو) په باب معلومات په کې راټول کړي دي.

۲۴۸- د ښځې تاریخي او محیطي موقف:

صفورا پر ۱۳۴۱ ال کال په (۶۴) مخونو کې لیکلی او د تاریخ په اوږدو کې او بیا تر نوي عصره پورې په ټولنه کې د ښځې پر ژوند او دريځ خبرې شوي دي.

۲۴۹- د پکتیا ولایت یو لړ ملي او اجتماعي دودونه:

پر ۱۳۴۳ ال کال محمدرحیم شملزي په (۷۰) مخونو کې لیکلی او د یاد شوي ولایت یو لړ ملي او ټولنیز دودونه په کې بیان شوي دي.

۲۵۰- د پښتو اصطلاحات:

حبیب الله جاج پښتو زوی پر ۱۳۴۳ ال کال په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی او د پښتو ژبې ځینې اصطلاحات یې په کې راټول کړي دي.

۲۵۱- د نباتاتو او مرغانو په باب تحقیق:

محمد اسمعیل پر ۱۳۴۵ ال کال په (۳۵) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې موضوع په باب په کې یو لړ معلومات راغونډ شوي دي.

۲۵۲- د هلمند ولايت د مارچي د ناقلو حوزه:

پاياب پر ۱۳۴۸ل کال د استاد احمدي تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی او د ياد شوې موضوع په باب په کې يو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۵۳- د پښتو پخوانيو گرامرونو ته يوه کتنه:

جانباز پر ۱۳۴۸ل کال په (۵۹) مخونو کې ليکلی او د پښتو د ځينو پخوانيو گرامرونو پر معرفۍ سربېره يې پر هغوی يو لړ خبرې کړي دي.

۲۵۴- د لوگر ولايت د فيض اخوندزاده سوانح او اشعار:

شاه الله احمدزي پر ۱۳۴۹ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی او د ياد شوي شخص پر ژوند ليک سربېره يې د شعرونو بېلگې هم راوړي دي.

۲۵۵- د سپرې ولسوالۍ دودونه:

عبدالودود پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند عبدالحی حبيبي تر لارښوونې لاندې په (۱۵) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې لومړی د سپرې ولسوالۍ موقعيت، دکليو نومونه او د همغه ځای د ځينو پښتني دودونو په باب معلومات ليکل شوي دي.

۲۵۶- د کندهار سياسي او اجتماعي اوضاع:

حيات الله رفيقي پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند عبدالحی حبيبي تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د کندهار تاريخي اهميت، د هغه ټولنيزه وضع، اقتصادي اوضاع او جغرافيايي حالت څېړل شوي دي.

۲۵۷- ولسي ادب:

محمد صابر خويشکي پر ۱۳۵۱ل کال د مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې پښتو لنډۍ، ناول او د ولسي ادب ځينې نور ډولونه بيان شوي دي.

۲۵۸- د باجوړ متلونه:

پذيرگل سالارزي پر ۱۳۵۱ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې ليکلی او د الفبا په حساب يو شمېر هغه متلونه په کې راټول شوي، چې د باجوړ دخلکو په خبرو اترو کې کارول کېږي.

۲۵۹- ژوند او هنر:

محمدجان گياني پر ۱۳۵۲ل کال د گل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د هنر او ادبياتو ارزونې، شعر او هنر، فن او ژوند او د خلکو او هنر په باب يو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۶۰- په لغمان کې لاسي صنايع او د هغو اقتصادي ارزښت:

عبدالظاهر نوري پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۲) مخونو کې ليکلی او د لغمان ولايت دجغرافيايي موقعيت او لاسي صنايعو په باب په کې معلومات ځای کړای شوي دي.

۲۶۱- په افغانستان کې د ښځو د عصري تربیې تاريخ:

فاطمې ساپۍ پر ۱۳۵۳ل کال د مجاوراحمدزيار تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليکلی او په افغانستان کې يې د ښځو د عصري تربیې او تعليم په باب رڼا اچولې ده.

۲۶۲- د راډيو افغانستان د پروگرامونو شکل او څرنگوالي ته يوه کتنه:

شامحمود زيارمل پر ۱۳۵۳ل کال په (۳۰) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوگراف کې د ۱۳۵۲ل کال او تر هغه وړاندې د راډيو پروگرامونه معرفي شوي او هم د دغو پروگرامونو پر مطالبو خبرې شوې دي.

۲۶۳- د کيسو په باره کې:

پر ۱۳۵۳ل کال د محمود ساپي له خوا د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليکل شوی. په دغه مونوگراف کې د کيسې تعريف، مرام او بيا په بېلابېلو سيمو کې د کيسو ويل خپرل شوي او هم يې د ويلو طرز بيان شوی دی.

۲۶۴- د ننگرهار ولايت د برينې د سيمې فولکور:

سيمين پر ۱۳۵۶ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی او د يادې شوې سيمې پښتني دودونه لکه: واده، کوژده او ځينې نور دودونه بيان شوي دي.

۲۶۵- د زين الله لنډه پېژندگلوي او اشعار يې:

عزيزالله پر ۱۳۵۶ل کال د مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی او د ياد شوي شاعر پر ژوند ليک سربېره يې د هغه پر اشعارو خبرې کړي او د شعرونو بېلگې يې ورته راوړي دي.

۲۶۶- د لال پورې څو وگړني شاعران:

خيبر برم پر ۱۳۵۶ل کال د مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۷۰) مخونو کې ليکلی او د لال پورې څلور تنه ولسي شاعران په کې معرفي شوي او د شعرونو بېلگې يې راوړل شوې دي.

۲۶۷- د تعلیمي نصاب په رڼا کې د پښتو ژبې تاریخچه ته یوه لنډه کتنه او د هغو د لیکوالانو پېژندگلوې:

گل محمد شینزي پر ۱۳۵۹ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو ژبې د تعلیمي نصاب میتود، د پښتو ادبیاتو د لیکوالو پېژندگلوې او د ځینې درسي کتابونو پر میتود رڼا اچول شوې ده.

۲۶۸- د خوشال په اشعارو کې مېرانه:

الله نظر پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د خوشال پر پېژندگلوې سربېره د هغه مبارزې او هم خوشال د نورو له نظره څېړل شوی او بیا یې د کلام بېلگې راوړل شوې دي.

۲۶۹- ادبي کره کتنه او گټې یې:

شاه محمود زرمي پر ۱۳۶۳ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د پوهانو له نظره کره کتنه څېړل شوې، د کره کتنې تعریف وړاندې شوی او هم د کره کتنې ډولونه په گوته شوي دي.

۲۷۰- د حضرت یوسف علیه السلا قیصه:

شریفې یونس وردگ پر ۱۳۶۴ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی. په نوموړي مونوگراف کې لومړی د اتلانو او پیریانو کیسې او بیا د حضرت یوسف علیه السلام د کیسې بیان شوی دی.

۲۷۱- د خوشال په اشعارو کې د غیر لفظي مفاهموي خپلونو انعکاس:

زرغونې حلیمې پر ۱۳۶۶ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د سر، وچولي، وروځو، سترگو، شونډو او داسې غړو په واسطه د غیر لفظي مفاهمې ډولونه ښوول شوي دي.

۲۷۲- په پښتو معاصرو ادبیاتو کې د (منان ملگري) ادبي او هنري دريځ:

عبدالشکور قیومي د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۶۷ل کال په (۴۵) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پښتو په اوسنيو ادبیاتو کې د منان ملگري پر ادبي څېرې او مقام خبرې شوي دي.

۲۷۳- په پښتو لنډيو کې د مسافر څېره:

ميرزامحمد گړندي پر ۱۳۶۷ل کال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د لنډيو محتوا، وېش او بېلگې راغلي دي او بيا په پښتو لنډيو کې د مسافر څېرې ته گوته نيول شوي. ۵۵.

۲۷۴- د ماه رخې ناول او ټولنيز ارزښتونه:

زرغونې شهې پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د راحت زاخېلي پېژندگلوې او د هغه د اثارو د پېژندنې په باب معلومات راغلي دي او بيا د ماه رخې ناول اړتيا، ټولنيز او هنري ارزښت او د ناول ټولنيز پيغام بيان شوی دی.

۲۷۵- پښتو ترانې:

حبيبيې پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زبور تر لارښوونې لاندې په (۶۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوگراف کې د پښتو ژبې يو شمېر ترانې راټولې شوي دي.

۲۷۶- په پښتو لنډيو کې د (جانان) څېره:

راحلي بابکرخېل پر ۱۳۶۷ل کال د محمد صابر خويشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی او هغه پښتو لنډۍ په کې راوړل شوي، چې د (جانان) ياد په کې راغلی دی.

۲۷۷- د پښتني پېغلو او مېرمنو ادبي او ژبني هلي خلي:

صالحې سروري پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د ځينو هغو پښتنو پېغلو او مېرمنو پېژندگلوې راغلې، چې د پښتو ژبې او ادب په پراختيا او بډاينه کې يې برخه اخيستې ده.

۲۷۸- د وينتيايي پېر سياسي، ملي جريدو پښتو برخې ته يوه کتنه:

محمد حسن مطع پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۸۰) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوگراف کې د وينتيايي پېر د جريدو پر پښتو برخې يو لړ خبرې شوې دي.

۲۷۹- د ازاد افغانستان پښتو برخه:

خيرمحمد شېرزي پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۵۳) مخونو کې ليکلی دی.

۲۸۰- د انگرېزي استعمار پر ضد د پښتنو د ليکني او گړني ادب ونډه:

نورمحمد پر ۱۳۶۸ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د انگرېزانو راتگ، د انگرېزانو پر وړاندې د خلکو کرکه او پر هغه وخت د پښتو ادب پر څرنگوالي رڼا اچول شوې ده.

۲۸۱- د لرغوني يونان او روم نامتو پوهان او ليکوالان:

عاطفې حرکت پر ۱۳۶۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی او د يونان او روم (۲۹) نامتو پوهان او ليکوالان په کې معرفي شوي او د هغوی پر ځينو اثارو خبرې شوې دي.

۲۸۲- د خوشال په کلیاتو کې تلمیحات:

نسیمې ارغندیوال پر ۱۳۶۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی او د خوشال په کلیاتو کې د تلمیح ادبي صنایع په گوته شوې دي.

۲۸۳- په فولکوریک ولسي ادب کې د پښتنو د واده دود او دستور:

عمر گل پر ۱۳۶۸ل کال د جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې په پښتو ادبیاتو کې د فولکور اهمیت په باب خبرې شوي او ځینې پښتني دودونه بیان شوي دي.

۲۸۴- د شپون تحقیقي او نوبتي اثار:

نفیسې هاشمي پر ۱۳۶۸ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی او د سعدالدین شپون پر پېژندگلوی- سربره د هغه پر ادبي اثارو یې هم رڼا اچول شوې ده.

۲۸۵- د ادب مجلې پښتو برخه:

اصفې اندرې پر ۱۳۶۸ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی او د ادب مجلې د پښتو برخې نیولیک یې په کې ترتیب کړی دی.

۲۸۶- د پټې خزاني د تاریخي متونو بېلگې: منشور، منظوم متن:

د اسې رحمانی له خوا پر ۱۳۶۸ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوگراف کې د پټې خزاني د تاریخي متونو پر بېلگو خبرې شوې دي.

۲۸۷- د استاد زیار معرفي او د هغه اثار:

پلوشې جبارخېلې پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی او په هغه کې یې د استاد زیار پر پېژندگلوی- سربره د هغه د اثارو په باب هم یو لړ معلومات وړاندې کړي دي.

۲۸۸- د خوشال په اثارو کې د سواتنامې ارزښت:

سپوږمۍ پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۹) مخونو کې ليکلی او په هغه کې د خوشال پر پېژندگلوۍ سربېره پر (سواتنامې) هم خبرې شوې دي.

۲۸۹- ټوټکې:

د ليلما وردگ له خوا پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکل شوی او په هغه کې بېلابېلې ټوټکې لکه پر زوم باندې ټوټکې، د اير و او سپېلنو ټوټکې او داسې نورې راټولې شوې دي.

۲۹۰- د لرغونې دورې د شعر شکل او مضمون:

د جلات خان له خوا پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکل شوی. په دغه مونوگراف کې په لرغونې دوره کې پر ملي اوزانو برابر و شعرونو، لکه: د امير کروړ پر وياړنې، د بېټ نيکه، شيخ تيمن او داسې نورو پر شعرونو خبرې شوې دي.

۲۹۱- خوشال ولې دستار نامه وليکله:

محمد نعيم پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې پر دستارنامه او د هغې د ليکلو پر علتونو خبرې شوې دي.

۲۹۲- د کاظم خان شيدا په شعر کې د غربت او مساپرۍ انعکاس:

پلوشې عمر پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوگراف کې د کاظم خان شيدا پېژندنه، د شيدا شاعري او د شيدا د مسافرۍ او غربت علتونه بيان شوي او هم د بېلگې په توگه د شيدا ځينې غزلونه، څلوريزې، مخمسات او قطعات راوړل شوي دي.

۲۹۳- د پخواني يونان او روم وتلي اثار:

عبدالرسول جبارخېل پر ۱۳۶۹ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی او د لرغوني يونان او روم يو شمېر اثار په کې معرفي شوي دي.

۲۹۴- د مير مهدي شاه د لنډو کيسو مهم موضوعات:

شريفې پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۶۵) مخونو کې ليکلی او د مهدي پر ژوندليک سر بېره يې د هغه د لنډو کيسو مهمو موضوعاتو ته گوته نيولې ده.

۲۹۵- د سيد بهاوالدين مجروح ژوند او دده د پښتو اثارو معرفي:

نصيرې نوري پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی او د سيد بهاوالدين مجروح پر ژوند او پښتو اثارو يې رڼا اچولې ده.

۲۹۶- د رحمت شاه سايل د شعر رنگين اړخونه:

امنې پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې ليکلی او د رحمت شاه سايل د ژوند او اثارو پر پېژندنه سر بېره يې د هغه د شعر پر ځينو محتوايي اړخونو رڼا اچولې ده.

۲۹۷- د پخواني يونان پنځه اتلان:

ناجيې مقبلې پر ۱۳۶۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلی او د پخواني يونان د پنځو اتلانو په باب يې معلومات په کې راټول کړي دي.

۲۹۸- د دولت لوانی په دېوان کې د توجیه تغیر:

جمیلې پر ۱۳۶۹ل کال لیکلې، لارښود استاد یې جلال الدین خان دی. دا مونوگراف (۳۶) مخونه لري او د دولت لوانی د دېوان په قافیه کې یې یاده شوې موضوع څېړلې ده.

۲۹۹- د محمد گل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه:

د محمد اسمعیل یون له خوا لیکل شوی دی. په دغه مونوگراف کې د وزیر محمد گل خان مومند د ژوند، مبارزو او افکارو په باب څرگندونې شوي دي. دا مونوگراف پر ۱۳۷۳ل کال چاپ شوی دی.

۳۰۰- لنډیو ته یوه لنډه کتنه:

د ارین مومندې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی، چې د لنډیو د جوړښت او د هغو د ځینو اړخونو په باب په کې څرگندونې شوې دي.

۳۰۱- پښتو ډرامه:

د گل غوټې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی، په دغه مونوگراف کې لومړی په تاریخي لحاظ د ډرامې په باب معلومات راغلي او بیا د پښتو ډرامې په باب څرگندونې په کې شوې دي.

۳۰۲- د راحت زاخيلي ژوند او اثار:

بلقیس اندر پر ۱۳۷۰ل کال لیکلې دی. په دغه مونوگراف کې د راحت زاخيلي د ژوند او اثار په باب معلومات راغلي دي.

۳۰۳- د عبدالروف بېنوا ژوند او اثار:

د شېما جبارخېلې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی دی، د مرحوم بېنوا ژوند لیک او د هغه اثارو په باب معلومات په کې راغلي دي.

۳۰۴- د محمد صدیق روحي ژوند او اثار:

د محمد رحيم له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی او د کانديد اکاډميسين محمد صدیق روحي د ژوند او د هغه د ادبي فعاليتونو په باب معلومات په کې راغلي دي.

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل یون د حاجي محمدخان زوی پر ۱۳۶۶ل کال، د لغمان ولایت د الینگار ولسوالۍ د نیازیو په یوې روښنفرې کورنۍ کې زېږېدلی دی.

لومړنۍ زده کړې یې د الینگار ولسوالۍ د سلینگار په لومړني ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغی او په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۶ل کال له نوموړې لېسې څخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانگې محصل شو. پر ۱۳۷۰ل کال له نوموړې څانگې څخه اول نومره بریالی او پر همدې کال بېرته د پښتو څانگې د کدر غړی شو. پر ۱۳۸۵ل کال په نوموړې څانگه کې د ماسټرۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر ښه او بریالي ډول دا دوره پایته ورسوله. yoon.

محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د(پوهندوی) علمي پوړۍ ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او((شمشاد)) مجلو د چلوونکي دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنگه د یو شمېر نورو چاپي خپرونو همکار هم پاتې شوی دی.

استادیون پر ۱۳۸۱ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرگې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، ددې جرگې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرگې غړی، بیاد جرگې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرگې د لومړي منشي په توگه انتخاب شو. استاد یون په دې جرگه کې تر خپل وروستي وسه خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد دښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.

تر دې جرگې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا ددې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرگې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له خوا ترسره شول. استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرگه کې د نوموړې جرگې د دارالانشاد غړي په توگه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنګسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملګرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره گوښه شو. ملګرو ملتونو (UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تر دې لوړه دنده دروسپارو، خو استاد یون ونه منله او خپلې استادۍ ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملګرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادۍ سربېره لا تر اوسه دا دنده پر مخ

وړي. استاد یون پر ۱۳۸۵ل کال د افغانستان او پاکستان د امن گډې جرگې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توگه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلواک لیکوال په توگه په تېرو شلو کلونو کې گڼ شمېر فرهنگي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په گڼو چاپي، راډیويي او ټلويزیوني مرکو کې یې د و اقعیتونو او حقایقو د څرگند بیان له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم ډېر خلک د یون لیکنې، مرکې او نظریات خوښوي، خو یو شمېر داسې خلک هم شته، چې د یون سرسختي مخالفین دي. د هغه ملي او گټورو نظریاتو ته هم غلط رنگ او تعبیر ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره یې زورواکي او د سیاسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد یون نظریات خپلو شخصي او تنظیمي گټو ته خطر بولي، نو ځکه یې په ټینگه مخالفت کوي. زه ددې شاهد یم، هر کله چې یون کومه لیکنه او مرکه کړې، نو دده پر وړاندې یې مثبت او منفي غبرگونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرگونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سیاسي بهیر کې یې ډېرې نامشروع گټې ترلاسه کړي او ځانونه یې مطرح کړي دي.

مثبت غبرگونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد یون په دغسې سختو اغزنو او تنگو شرایطو کې بیا هم خپل فرهنگي، سیاسي او ټولنیز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنگي کار، چې تاسو یې اوس په مسلسل ډول گورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېرو یو نیم کال راهیسې پرې په منظم ډول کار شوی، اوډل شوي او دادی ستاسو مخې ته ایښودل کېږي، په داسې یو دولتي دفتر کې چې بوختیاوې په کې ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنگي کار سرته رسول اسانه کار نه دی. استاد یون پر خپلو فرهنگي کارونو سربېره د گڼو فرهنگي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توگه هم خپل فرهنگي رول ادا کړی، په پېښور کې یې د دوو المان مېشتو فرهنگي ټولنو (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنې) او (د پښتني فرهنگ د ودې پراختیا ټولنې) د همکار په توگه د بېلابېلو لیکوالو په لسگونو اثار، ایډیټ او چاپ کړي دي. دغه راز یې په سلگونو کورنیو مشاعرو، ادبي غونډو او سیمینارونو کې ونډه اخیستې ده، خپله یې هم په لسگونو مشاعرې، سیمینارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پر دې، په یو زیات شمېر، ملي او نړیوالو کنفرانسونو کې یې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړي ده. دلته به یې د اثارو یادونه وکړو:

اثر

الف- پنځونې:

کتاب نوم څرنگوالی چاپکال

❖ متیکور لومړۍ شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷

❖ په اورونو کې سندرې دویمه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷

ب- راټولونې:

❖ هیلې ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷

❖ نیمګړې ارمانونه د حیران شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷

❖ د لوونو فصل ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷

❖ د نازو انا یاد د سیمینار د لیکنو ټولګه دویم ۱۳۸۷

❖ د استاد الفت نثري کلیات داستاد الفت نثرونه درېیم ۱۳۸۷

❖ سیندونه هم مري د اسحق ننگیال شعري منتخبات دویم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

❖ د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه

د پوهنوال روستارتره کي اثر دویم ۱۳۸۷

❖ د افغانستان فرهنگي میراثونو ته یوه کتنه

د نینسي دوپرې اثر دویم ۱۳۸۷

❖ په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه

د پوهنوال روستار تره کی اثر دویم ۱۳۸۷

د- یونلیکنې:

- ❖ د اماراتو سفر د اماراتو یونلیک دویم ۱۳۸۷
- ❖ که یون دی یون دی د اروپا یونلیک لومړی ۱۳۸۷
- ❖ د پنتاگون ترخندو د امریکا یونلیک لومړی ۱۳۸۷

ه- خپرنې او شننې:

- ❖ د محمد گل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه دویم ۱۳۸۷
- ❖ استاد زیار د پښتني فرهنگ یو ځلاند ستوری دویم ۱۳۸۷
- ❖ د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود دویم ۱۳۸۷
- ❖ د افغانستان فرهنگ ته اوبښتي زیانونه دویم ۱۳۸۷
- ❖ د پښتو شعر هندسي جوړښت شپږم ۱۳۸۷
- ❖ له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دویم ۱۳۸۷
- ❖ ساینسي پرمختیاوې دویم ۱۳۸۷
- ❖ بېړنۍ لویه جرگه ولسواکي او زورواکي دویم ۱۳۸۷
- ❖ انډیال خوشال لومړی ۱۳۸۷
- ❖ هیله د خپلو سریزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
- ❖ کلتوري یون لومړی ۱۳۸۷
- ❖ فرهنگي فقر لومړی ۱۳۸۷
- ❖ مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
- ❖ خوشال په خپل ایډیال لومړی ۱۳۸۷

❖ دکتابونو په وړمو کې لومړی ۱۳۸۷

❖ افغانستان په سیاسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷

❖ پښتو لیکنی سمون لومړی ۱۳۸۷

❖ اوسنی رسنی لومړی ۱۳۸۷

❖ که نړیوال ماته وخوري؟ لومړی ۱۳۸۷

خدای (ج) دې استاد یون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په فرهنگي کارو زیار کې ورته دنور زغم او اوسپلې هیله لرم.

په درناوي

وفالرحمن وفا

کابل - افغانستان

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**